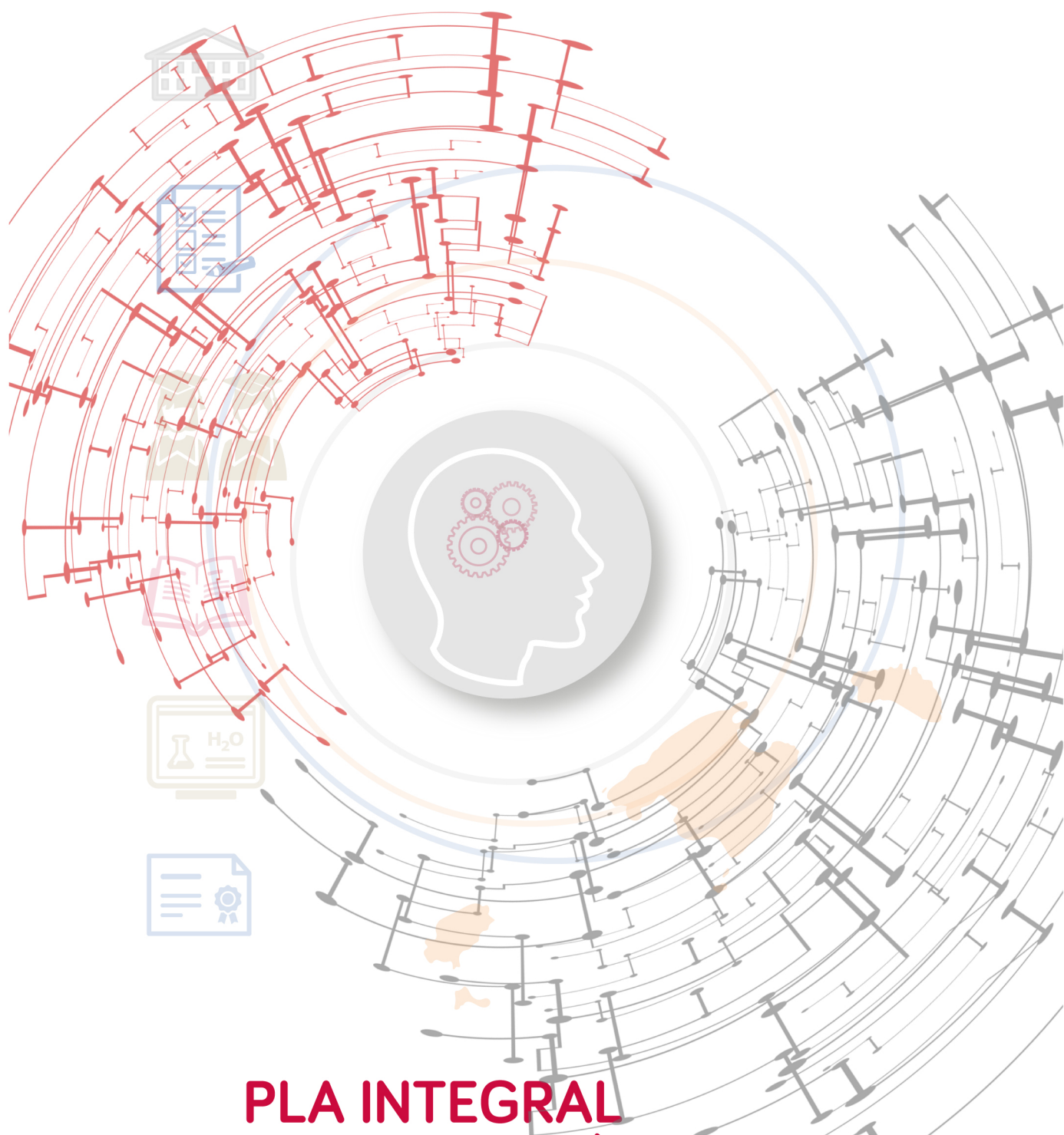

PLA INTEGRAL DE FORMACIÓ PROFESSIONAL DE LES ILLES BALEARS

2018 - 2021

**GOVERN
ILLES
BALEARS**

PLA INTEGRAL DE FORMACIÓ PROFESSIONAL DE LES ILLES BALEARS

2018 - 2021

G CONSELLERIA
O TREBALL, COMERÇ
I I INDÚSTRIA
B

G CONSELLERIA
O EDUCACIÓ
I I UNIVERSITAT
B

**Illes
Sostenibles**

una manera de fer
europa ★★

Fons Social Europeu

Unión Europea

soib
formació
i ocupació

idi Institut d'Innovació
Empresarial
de les Illes Balears

1. INTRODUCCIÓ.....	5
1.1. Introducció.....	5
1.2. Principis rectors	8
1.3. Reptes	9
2. DIAGNOSI SOBRE LA FORMACIÓ PROFESSIONAL	
A LES BALEARS	11
2.1. El nivell educatiu de la població en edat laboral de les Illes Balears. Comparativa amb la UE i Espanya.....	11
2.2. La formació professional inicial.....	18
2.2.1. La formació professional inicial en el marc de la Unió Europea i Espanya.....	18
2.2.2. Alumnes matriculats.....	22
2.2.3. Centres que imparteixen formació.....	35
2.2.4. L'abandonament d'estudis de formació professional inicial.....	37
2.3. La formació professional per a l'ocupació.....	39
2.3.1. La participació en la formació professional a la Unió Europea i Espanya.....	39
2.3.2. La capacitat d'oferta ocupacional: famílies professionals, certificats de professionalitat i acreditació de centres de formació.....	43
2.3.3. Formació professional d'oferta per a treballadors preferentment desocupats	48
2.3.3.1. Formació professional per a desocupats exclusiva de certificats de professionalitat	49
2.3.3.2. Programes de formació adaptats a col·lectius vulnerables	51
2.3.3.3. Formació en competències transversals: idiomes i TIC.....	52
2.3.3.4. L'avaluació de competències clau.....	54
2.3.4. Formació professional d'oferta per a treballadors ocupats.....	56
2.3.5. Formació professional de demanda per als treballadors ocupats (bonificada). Formació en empreses.....	57
2.4. L'acreditació de l'experiència professional.....	63
2.5. La formació professional dual.....	65
2.5.1. La formació professional dual a l'àmbit educatiu.....	65
2.5.2. La formació professional dual al SOIB.....	67
2.6. Tendències del mercat de treball i oferta formativa	71
2.6.1. Especialització productiva i tendències del mercat de treball.....	71
2.6.2. Adequació oferta formativa i demanda del mercat de treball	82
2.7. La inserció laboral dels titulats en formació professional.....	88
3. MARC JURÍDIC DEL PLA INTEGRAT DE FORMACIÓ	
PROFESSIONAL	93
3.1. Àmbit internacional.....	93
3.2. Àmbit europeu.....	94
3.3. Àmbit estatal	95
3.3. Àmbit autonòmic.....	97

4. LÍNIES D'ACTUACIÓ DEL PLA	99
1. IMPULSAR EL SISTEMA INTEGRAT DE FORMACIÓ PROFESSIONAL PERQUÈ ESDEVINGUI TOTALMENT COMPARTIT ENTRE L'ADMINISTRACIÓ EDUCATIVA I LA LABORAL.....	99
2. ESTABLIR UNA OFERTA INTEGRADA DE FORMACIÓ PROFESSIONAL ADAPTADA A LES NECESSITATS DE LES ILLES BALEARS.....	103
3. INCREMENTAR I MILLORAR LA XARXA DE CENTRES PÚBLICS QUE IMPARTEIXEN FORMACIÓ PROFESSIONAL	109
4. AUGMENTAR L'OFERTA INTEGRADA D'FP DUAL.....	112
5. AVANÇAR EN EL DESENVOLUPAMENT D'UNA FORMACIÓ PROFESSIONAL INTEGRADA DE QUALITAT	115
6. POSAR EN VALOR ELS ESTUDIS DE FORMACIÓ PROFESSIONAL PER FER MÉS ATRACTIVA LA FORMACIÓ PROFESSIONAL I INCREMENTAR-NE EL NOMBRE D'ALUMNES.....	119
7. CONTRIBUIR A PAL·LIAR L'ABANDONAMENT ESCOLAR PREMATUR	124
8. AFAVORIR EL RETORN A LA FORMACIÓ MITJANÇANT EL SISTEMA INTEGRAT DE FORMACIÓ PROFESSIONAL	128
9. AMPLIAR LA COL·LABORACIÓ I COORDINACIÓ ENTRE LA FORMACIÓ PROFESSIONAL I LES EMPRESES	131
5. CALENDARI D'EXECUCIÓ	133
6. PRESSUPOST.....	135
7. CONCERTACIÓ I SEGUIMENT DEL PLA	139

1. INTRODUCCIÓ

1.1. Introducció

L'objectiu darrer de qualsevol societat és procurar el benestar dels seus ciutadans. L'evidència empírica demostra que existeix una relació causal positiva entre el nivell educatiu o formatiu mitjà dels països, d'una banda, i els seus nivells de PIB *per capita* i de felicitat, de l'altra.

Aquesta evidència palesa que la inversió en educació i formació al llarg de la vida és una eina fonamental en qualsevol estratègia de desenvolupament dels països. Aquest fet és encara més rellevant en les darreres dècades, quan els canvis tecnològics, la globalització i l'acceleració del coneixement han accentuat la necessitat d'actualitzar els coneixements, així com la capacitat per assimilar-los.

Actualment, les Illes Balears es troben en una cruïlla. Gràcies a l'excel·lent dotació de recursos naturals i a la capacitat d'innovar en la gestió de processos turístics, les Illes Balears aconseguen situar-se en un nivell de renda *per capita* propi de la mitjana europea. Des del canvi de segle, però, el ritme de creixement de l'economia balear ha seguit una senda menys expansiva que la mitjana europea i espanyola. Afortunadament, els darrers tres anys la tendència de caiguda del PIB *per capita* s'ha revertit i les perspectives són més positives.

Tanmateix, més enllà de la conjuntura, si volem avançar envers una economia més competitiva i inclusiva, cal establir un full de ruta sobre unes bases en què la capacitat d'innovar, la millora del capital humà, la productivitat i el creixement sostenible han de ser peces cabdals. Les bases de la competitivitat, d'ara endavant, no poden sostenir-se només en uns recursos naturals privilegiats, ans el contrari. De manera creixent i sense dilació, cal cercar la nostra competitivitat en els intangibles, entre els quals la formació és un element estratègic que ha d'ajudar a reforçar la competitivitat del nostre teixit productiu, on la guia ve clarament marcada per l'Estratègia Europea 2020 de Creixement Intel·ligent, Sostenible i Integrador.

Les estadístiques que integren la diagnosi d'aquest document assenyalen que, malgrat els evidents avenços de les darreres dècades, existeixen mancances en el conjunt del sistema educatiu i formatiu, les quals es poden resumir en tres àrees: (1) les elevades taxes d'abandonament escolar prematur; (2) l'insuficient nombre de treballadors amb un nivell educatiu mitjà, propi de la formació professional, i (3) la necessitat d'estendre la formació per als treballadors ocupats. Com es planteja al llarg del document, aquestes tres àrees són les pròpies d'actuació del Sistema Integrat de Formació Professional.

És en aquest context que el Govern de les Illes Balears i els agents econòmics i socials més representatius, a més de bona part de la societat civil, han anat concertant i consensuant el full de ruta de les Balears 2030 a través del Pacte per la Competitivitat, l'Ocupació de Qualitat i el Progrés Social.

En aquests moments, ja s'han aprovat bona part dels plans transversals que defineixen les forces generals sobre les quals s'ha de basar el creixement competitiu i inclusiu de la nostra economia al proper quinquenni. Així, ja s'han aprovat el Pla d'Ocupació de Qualitat de les Illes Balears 2017-2020, l'Estratègia RIS3 de les Balears, el Pla d'Autoocupació i Foment de l'Emprenedoria 2018-2021 i, recentment, el Pla d'Indústria 2018-2025.

El Pla Integral de Formació Professional de les Illes Balears 2018-2021 representa les bases del diàleg social pel que fa al full de ruta de la formació professional, amb el qual vol donar resposta a l'article 27 de l'Estatut d'autonomia, que determina els drets relatius a l'ocupació i al treball, i l'impuls de la formació permanent, entre d'altres, mitjançant la concertació social. I ho fa des d'un vessant integral, de manera que aplega, alhora, el subsistema de formació professional inicial, propi de l'àmbit educatiu, i el subsistema de formació professional per a l'ocupació, propi de l'àmbit laboral. Aquest fet, per si mateix, és un element innovador i marca el convenciment del conjunt d'agents signants de la importància que té la formació tècnica i competencial per al desenvolupament econòmic i la capacitat d'aconseguir una ocupació de qualitat amb unes condicions salarials millors.

En efecte, per primera vegada, es presenta a les Balears un full de ruta del global de la formació professional en què les dues conselleries competents, la Conselleria d'Educació i Universitat, d'una banda, i la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria, a través del Servei d'Ocupació de les Illes Balears, de l'altra, estableixen els punts estratègics des d'una visió de la formació al llarg de tota la vida de les persones.

En un món on l'avenç tecnològic és imparable i on bona part de les professions que es demanaran d'aquí a uns anys són encara impensables; tal com estableix el CEDEFOP¹, ja no es poden fer línies separadores entre l'àmbit educatiu i el formatiu. D'altra banda, en un món on les relacions contractuals són menys estables en el temps, disposar de mecanismes eficaços per al reciclatge no sols és positiu, sinó que és una necessitat.

Per mor d'aquest context, el Pla Integral de Formació Professional de les Illes Balears 2018-2021 (en endavant, PIFPIB 2018-2021) que aquí es presenta vol ser un document on s'estableixi un sistema conjunt entre les administracions educatives i laborals per oferir a la nostra societat, en general, i a les nostres empreses, en particular —i amb això s'inclouen empresaris i treballadors— les eines per encarar els desafiaments d'un món cada vegada més complex.

¹Cedefop 2016: *Future skill needs in Europe: critical labour force trends*.

D'entrada, el PIFPIB 2018-2021 vol posar la formació al centre de la competitivitat i benestar dels ciutadans. Per a això, es proposa una oferta de formació professional que ha d'esdevenir una força que ajudi a la millora del nostre model, donant resposta a les necessitats de capital humà de les empreses amb major dinamisme. Sense una formació professional àgil i adaptada a les demandes dels nostres sectors estratègics i emergents resulta impossible establir estratègies de major valor afegit. I això s'ha de fer amb una mirada desagregada, donant resposta a les particularitats de cadascuna de les nostres illes. Per a això, cal començar amb un mapa d'oferta formativa potent i ajustat a les necessitats.

Tanmateix, cal un canvi de paradigma. I per això els centres integrats de formació professional han d'esdevenir un nexe entre el món formatiu i l'empresarial. Cal adoptar enfocaments més proactius perquè les empreses sentin els centres formatius com uns col·laboradors necessaris. Igualment, els centres integrats han d'esdevenir pols de difusió de la innovació de processos. En qualsevol cas, resulta evident que tots els centres formatius necessiten un camp d'autoorganització (autonomia de centres) i que la formació del professorat resulta cabdal.

Tots aquests elements s'han d'elaborar des d'una perspectiva de formació al llarg de tota la vida dels individus i, per tant, de manera que la visió de la formació professional, especialment la d'oferta pública, sigui realment integral, i que doni servei als qui que volen tenir un primer contacte amb una formació professionalitzadora, com a FP inicial o mitjançant la formació professional per a l'ocupació, en cas de trobar-se desocupats. Però també cal establir estratègies d'actualització de coneixements en el marc de la formació per a treballadors ocupats.

Però, a més de tot el vessant directament lligat a la transmissió de coneixements en enfocaments lineals, tampoc cal perdre de vista el paper capital que juga la formació professional, de la mateixa manera que la resta d'estudis, pel que fa a la transmissió de benestar i de generació de cultura innovadora que suposa l'accés al coneixement.

Igualment, i més en un país on l'abandonament prematur pren xifres molt altes, la formació professional juga un paper fonamental per al retorn a la formació d'aquests joves. Per això, un dels elements fonamentals, i que per si mateix ja justificaria l'acció conjunta de les administracions educativa i laboral, és el treball integral per reconduir cap a la formació els joves que no volen continuar en el sistema educatiu, i per als quals esdevé fonamental dissenyar estratègies distintes. El PIFPIB neix amb l'ambició de suposar una aposta articulada i contundent per millorar el nivell educatiu i formatiu de tots aquests joves, així com dels qui ja no ho són i que ara n'arrosseguen les conseqüències.

En definitiva, aquest Pla Integral de Formació Professional vol ser una eina que ajudi la competitivitat de les nostres empreses i el benestar dels ciutadans. Per això es proposa un disseny flexible que permeti ajustar-se a les demandes del nostre teixit productiu més dinàmic, tot col·laborant, gràcies al seu paper transversal, a la millora del nostre model econòmic. A la vegada, i no és menys important, el PIFPIB ha d'ajudar a la inclusió formativa dels nostres treballadors, perquè les oportunitats d'un futur millor puguin ser aprofitades per tots. Al capdavant, el repte és incorporar a la nostra societat el convenciment que la formació és sinònim d'un benestar major.

1.2. Principis rectors

Els principis rectors del Pla Integral de Formació Professional de les Illes Balears per al període 2018-2021 són els següents:

- *Globalitat* (la població de referència és tota la població en edat laboral).
- *Integrabilitat* (totes les polítiques de formació professional estan interconnectades, amb independència de l'agent impulsor).
- *Qualificació* (les accions van adreçades a facilitar l'accés i el manteniment al mercat de treball).
- *Impuls de la millora del model econòmic* (les polítiques de formació afavoreixen la productivitat i la millora econòmica).
- *Connexió amb l'empresa* (formació adequada als requeriments competencials presents i futurs de les empreses).
- *Territorial* (iniciatives adaptades a les particularitats de cadascuna de les illes i territoris per afavorir l'impuls local).
- *Proximitat* (la formació professional s'ha d'acostar als ciutadans).
- *Qualitat i oportunitat* (la formació professional ha de ser una primera opció de qualificació).
- *Innovació i experimentació* (ha d'esdevenir una impulsora de la innovació de processos).
- *Igualtat d'oportunitats* (accions dissenyades per garantir de manera transversal la igualtat d'oportunitats en les condicions d'accés a la formació professional amb independència de les capacitats i les trajectòries laborals prèvies).
- *No discriminació per raó de sexe* (igualtat de tracte en l'accés a la formació).
- *Gratuitat* (lliure accés i sense costs a tots els ciutadans que vulguin formar-se).
- *Corresponsabilitat* (les iniciatives en matèria de formació professional han de promoure l'equilibri entre la vida personal, la familiar i la formativa).
- *Inclusió* (han de posar esment en les persones amb un risc més gran d'exclusió social).
- *Transparència i rendició de comptes* (totes les polítiques formatives són avaluades per mesurar-ne l'eficàcia i eficiència).

1.3. Reptes

- El sistema balear de formació professional integral ha de tendir a un 3 % del pressupost no financer de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears l'any 2021.
- La formació professional inicial ha de donar formació anual a 18.000 alumnes el 2021, fins a suposar el 10 % dels alumnes de règim general.
- Desplegar nous centres integrats de formació professional, fins a assolir una xarxa mínima de 9 centres.
- Assolir que anualment s'imparteixi formació dual a 1.500 alumnes, 500 dels quals en el sistema educatiu i 1.000 en l'àmbit ocupacional.
- Assolir que 5.000 persones es beneficiïn anualment de programes de segona oportunitat per tornar al sistema educatiu.
- Assolir que el 30 % dels treballadors ocupats segueixin formació l'any 2021.
- Assolir que un 15 % de la població entre 25 i 65 anys participi en processos educatius o de formació permanent.
- Un 25 % dels treballadors desocupats seguiran accions de formació professional per a l'ocupació l'any 2021.
- Les Balears disposaran de tres centres de referència nacional en formació professional.
- Disposar de sistemes d'orientació educativa i laboral distribuïts territorialment.
- Augmentar un 10 % el nombre d'empreses que participen en la formació professional.

2. DIAGNOSI SOBRE LA FORMACIÓ PROFESSIONAL A LES BALEARS

2.1. El nivell educatiu de la població en edat laboral de les Illes Balears. Comparativa amb la UE i Espanya

En aquest primer apartat s'analitzen el nivell d'estudis i els principals indicadors educatius de la població en edat laboral, és a dir, el punt de partida per abordar l'anàlisi de la situació de la formació professional a les Illes Balears. En aquest sentit, i a partir de les dades i fonts disponibles, es comparen els resultats educatius de la comunitat autònoma amb la situació a la resta de regions espanyoles i en el context de la Unió Europea.

El nivell educatiu de la població en edat laboral (entre 25 i 64 anys), tant a les Illes Balears com en el nostre entorn, ha experimentat un fort creixement els darrers anys. Així, el gran gruix de població de les Balears (el 42,3 %) presentava l'any 2016 un nivell d'estudis primaris; el 28,5 %, estudis secundaris, i el 29,2 % restant, estudis superiors (vegeu la taula 1), que en comparació amb l'any 2008 suposa retallar 10 punts percentuals el pes de les persones amb estudis primaris i incrementar-los en el grup d'estudis terciaris. Per tant, el nivell d'estudis de la població de les Illes Balears manté una tendència a l'alça, es redueix la població que just ha assolit estudis primaris i n'augmenta el pes de la que té estudis terciaris. S'ha de tenir en compte l'efecte generacional, atès que amb el pas dels anys augmenta el nivell educatiu de les generaci-

ons més joves, mentre que les generacions més grans surten de l'interval d'edat objecte d'estudi (25-64 anys).

Tanmateix, la població en edat laboral de les Illes Balears presenta l'any 2016 un nivell d'estudis per sota de la mitjana del conjunt d'Espanya i de la UE-28. La gran diferència entre la Unió Europea i Espanya, i també les Balears, radica en el major volum de població amb estudis secundaris a la UE-28 (46,3 % front al 22,6 % del conjunt d'Espanya o el 28,5 % en el cas de les Balears) i, dins aquests, la importància que tenen els cicles formatius. En canvi, a la Unió Europea es dona un menor percentatge de persones amb estudis universitaris que al conjunt d'Espanya. Per tant, a Espanya com a Balears, en comparació amb la Unió Europea, la distribució de la població en edat laboral per nivell d'estudis segueix una distribució de rellotge d'arena, amb una gran base, població amb estudis fins a nivells bàsics; una gran part elevada, amb estudis universitaris, i, en canvi, una part central estreta. No obstant això, en una comparativa entre Espanya i Balears, el percentatge de població amb estudis universitaris a Balears és inferior al del conjunt estatal, tot mostrant valors similars als europeus.

Taula 1. Població entre 25 i 64 anys per nivell d'estudis a la Unió Europea, Espanya i les Illes Balears

	Unió Europea			Espanya			Illes Balears		
Nivells ISCED	2008	2011	2016	2008	2011	2016	2008	2011	2016
0-2 Estudis primaris	28,6	26,6	23,0	48,9	46,0	41,7	52,7	49,1	42,3
3-4 Estudis secundaris	47,2	46,6	46,3	21,6	22,1	22,6	26,5	27,2	28,5
5-8 Estudis terciaris	24,2	26,8	30,7	29,5	31,9	35,7	20,8	23,7	29,2

Font: OTIB a partir de les dades d'EUROSTAT.

Les Illes Balears, malgrat la seva millora en el temps, es caracteritzen per tenir uns indicadors educatius per sota de la mitjana nacional i a bastant distància dels resultats europeus. Tanmateix, s'ha de ressaltar la millora dels resultats educatius i s'ha de tenir en compte que la situació de partida, en comparació amb la mitjana espanyola, era per a Balears menys favorable. Així, les Illes Balears presenten la taxa neta d'escolarització² als 16 anys més baixa de l'Estat. Aquesta taxa, durant el curs 2014-2015, va ser d'un 86,2 %, 8,9 punts per sota de la mitjana nacional i 13,3 punts per sota del País Basc, que és la comunitat autònoma que en presenta una major taxa. La diferència rau en la taxa d'escolarització en la segona etapa d'educació secundària (53,7 %), molt per sota de la mitjana espanyola (63,6 %), atès que, en l'etapa d'educació secundària obligatòria, la taxa de les Illes Balears se situa al mateix nivell que la mitjana i per sobre de moltes altres comunitats autònomes.

La taxa neta d'escolarització als 18 anys de les Illes Balears (43,4 %) també se situa a la coa de les comunitats autònomes, només per darrere de Navarra, i 5 punts per sota de la del conjunt d'Espanya (48,4 %). Aragó en presenta la major taxa (55,3 %) i se situa a gairebé 12 punts percentuals per sobre de la taxa de les Illes Balears. En aquest cas també cal diferenciar-ne les taxes per a les diferents etapes educatives, atès que si bé les Illes Balears presenten la menor taxa d'escolarització als 18 anys en els nivells de segona etapa d'educació secundària (31,2 % en comparació amb el 37,6 % de mitjana espanyola) i en els ensenyaments superiors no universitaris (1,4 % contra 4,3 %), no és així en el cas de l'educació d'adults (9,8 %), en què Balears se situa com una de les comunitats autònomes amb major incidència.

²Taxa neta d'escolarització en una edat i en un ensenyament és la relació entre l'alumnat que té l'edat que es correspon amb els estudis que cursa, respecte del total de la població de la mateixa edat.

Taula 2. Taxes netes d'escolarització de 16 a 18 anys, per comunitat autònoma, i nivells/etapes, curs 2014-2015

	16 anys				17 anys				18 anys				
	Total	Ed. Obligatòria (2)	2ª et. Ed. Secund (3)	Ed. Adults (5)	Total	Ed. Obligatòria (2)	2ª et. Ed. Secund (3)	Ed. Adults (5)	Total	Ed. Obligatòria (2)	2ª et. Ed. Secund (3)	Ens Sup no Univ (4)	Ed. Adults (5)
Andalusia	95,0	34,2	60,4	0,4	88,3	14,1	72,9	1,3	46,8	1,8	37,3	3,8	3,9
Aragó	94,9	40,0	54,8	0,1	90,9	13,7	76,7	0,5	55,3	2,4	45,6	3,9	3,4
Astúries	91,4	30,6	60,7	0,1	91,6	13,9	77,6	0,1	47,8	1,0	37,2	6,6	3,0
Illes Balears	86,2	31,7	53,7	0,8	79,7	11,5	63,8	4,4	43,4	1,0	31,2	1,4	9,8
Canàries	94,2	37,4	56,7	0,1	87,6	14,7	72,4	0,5	54,6	1,0	41,9	4,9	6,9
Cantàbria	96,3	30,7	65,6	0,1	92,0	11,7	79,4	0,8	50,5	1,0	42,4	3,7	3,5
Castella i Lleó	98,7	32,9	65,7	0,1	94,8	15,7	78,7	0,4	50,6	1,3	42,2	3,6	3,6
Castella-la Manxa	94,1	35,0	58,9	0,3	89,6	15,3	73,3	1,0	50,8	1,4	38,0	3,2	8,1
Catalunya	95,4	23,9	71,2	0,4	88,3	5,6	81,3	1,4	44,4	1,2	33,3	7,4	2,6
Comunitat Valenciana	94,2	31,9	62,4	0,0	88,2	9,6	77,5	1,1	49,6	1,2	40,2	3,9	4,3
Extremadura	94,6	31,5	62,3	0,7	91,1	12,4	75,2	3,5	51,9	1,2	37,9	2,6	10,3
Galícia	97,1	30,9	65,8	0,4	94,1	13,1	79,7	1,2	52,1	1,6	40,7	5,4	4,5
Madrid	95,2	31,0	64,2	0,0	92,1	14,3	77,4	0,3	48,5	0,9	36,8	4,8	6,0
Múrcia	94,8	35,9	58,7	0,2	88,2	17,7	69,5	0,9	46,4	1,6	38,5	3,0	3,5
Navarra	94,2	27,9	66,1	0,2	94,1	8,6	85,2	0,3	43,1	0,6	34,9	4,7	2,9
País Basc	99,5	22,2	77,1	0,2	99,1	7,3	91,3	0,5	48,8	0,8	35,1	8,1	4,8
La Rioja	97,6	28,1	69,1	0,5	92,2	9,1	82,4	0,7	49,5	1,0	39,1	4,7	4,8
Ceuta	92,2	34,7	57,5	0,0	80,3	13,6	63,0	3,5	52,9	1,0	36,1	3,0	12,7
Melilla	91,5	31,3	60,3	0,0	77,7	11,7	65,8	0,2	53,0	1,4	35,8	3,3	12,4
TOTAL	95,1	31,2	63,6	0,3	89,9	12,0	76,8	1,1	48,4	1,3	37,6	4,7	4,7

Font: OTIB a partir de les dades del MECD.

Notes: (2) Inclou: ESO i ed. especial. (3) Inclou: batxillerat, FP bàsica, FP grau mitjà i arts plàstiques, ensenyaments esportius, música, dansa grau mitjà, i idiomes nivell avançat. (4) Inclou: FP grau superior i ensenyaments esportius, música, dansa grau superior. (5) Inclou: educació adults (bàsica i secundària).

Com a conseqüència de la baixa taxa d'escolarització que registren les Illes, així com també de les altes taxes d'abandonament escolar, com es veurà més endavant, les dades referents a la graduació en els diferents nivells educatius també mostren resultats per sota dels valors nacionals. Com es pot observar a la taula 3, que recull les taxes brutes de graduació del curs 2014/2015, els resultats a tots els nivells de Balears són inferiors als d'Espanya. Concretament, la taxa

d'Espanya la supera en 8,6 punts a ESO, en 14 punts al batxillerat, en 4,2 en el cas dels tècnics i en 14,9 punts als tècnics superiors. Ara bé, si es comparen els resultats amb els del curs 2001-2002, s'observa que la taxa de graduació ha augmentat a tots els nivells educatius. Per tant, si s'observa a més llarg termini, les dades de les Balears han millorat, però sense arribar als nivells de la mitjana nacional.

Quant al sexe, pel que fa als resultats educatius, les dones, generalment, mostren valors més elevats que els homes. Aquest fet també es mostra en aquest quadre, on la taxa

de graduació femenina supera la masculina a tots els nivells educatius, excepte en el cas dels tècnics. Aquesta situació es repeteix també pel que fa a les dades d'Espanya.

Taula 3. Taxes brutes de graduació en ensenyaments no universitaris per nivell educatiu i sexe, a Espanya i a les Illes Balears (2014-2015), i variació (punts) respecte al curs 2001-2002

	Total		Homes		Dones	
	Valor	Var. pp	Valor	Var. pp	Valor	Var. pp
Educació secundària obligatòria (ESO)						
Illes Balears	69,0	2,5	62,6	3,4	75,7	1,4
Espanya	77,6	6,5	72,7	8,9	82,8	4,0
Batxillerat / COU						
Illes Balears	41,0	5,9	33,8	6,2	48,8	5,8
Espanya	55,0	9,9	47,9	10,4	62,6	9,4
Tècnic / Tècnic auxiliar (1)						
Illes Balears	20,5	9,6	21,1	10,4	19,9	8,8
Espanya	24,7	11,3	25,5	12,4	23,8	10,1
Tècnic superior / Tècnic especialista (1)						
Illes Balears	13,6	5,9	12,4	5,5	14,9	6,4
Espanya	28,5	11,1	27,3	11,1	29,9	11,2

Font: OTIB a partir de dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport.

Notes: (1) Es considera l'alumnat graduat en cicles formatius de grau mitjà d'FP i d'arts plàstiques i disseny, i d'activitats físiques i esportives.

Respecte de les titulacions universitàries, els resultats de les Illes també se situen a la coa per comunitats autònomes. Segons les dades del Ministeri d'Educació, per al curs 2013-2014, la taxa de persones que es graduen a les Balears és inferior a la mitjana d'Espanya i a la de gran part d'autonomies. Així, la taxa de diplomats a les Illes és de l'1,8 % (a Espanya és el 4,5 %), la dels llicenciats és del 2,4 % (al conjunt nacional és del 15,3 %) i la dels titulats de grau és del 13,2 % (la mitjana nacional és del 30,1 %). En aquest darrer cas la diferència arriba als 16,9 punts. Per sexe, el pes de les dones supera clarament el dels homes a tots els nivells d'estudis superiors, especialment en el cas dels titulats

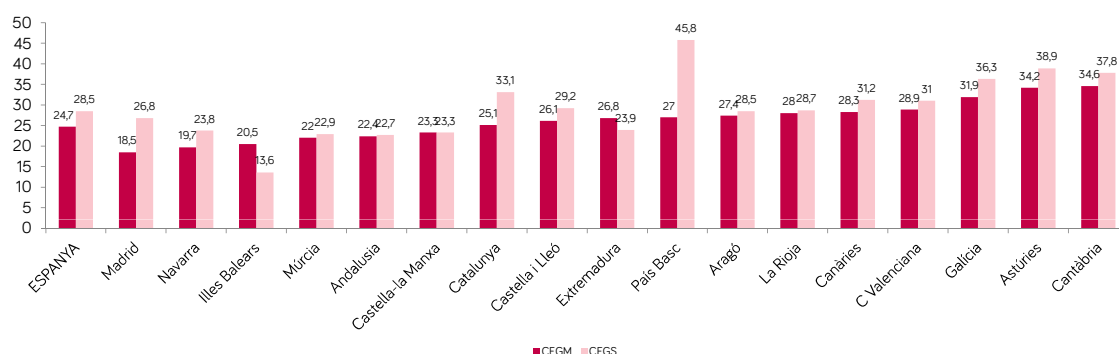
en grau (17,3 % i 9,2 %, respectivament).

Una de les característiques de l'educació en el conjunt d'Espanya respecte a la resta de països de l'OCDE i de la Unió Europea és el nombre relativament modest d'alumnes que es graduen a Espanya en cicles formatius. Així el percentatge de joves entre 15 i 19 anys matriculats el 2013 en programes de formació professional a Espanya (el 21,4 % sobre el total de joves matriculats en segona etapa d'educació secundària) és dels més baixos de l'OCDE (el 40,6 % de mitjana). Altres països com Itàlia (59,2 %), Països Baixos (54,6 %), Finlàndia (49,1 %) o Noruega (47,1 %) en presenten les xifres més elevades.

La comparativa de taxes de titulats d'FP estatutal amb altres països de la UE deixa l'Estat espanyol en la cinquena posició més baixa, amb un 33,3 % (la mitjana és d'un 51,7 %). Concretament, el percentatge de població espanyola entre 25-34 anys amb nivell de formació de segona etapa d'ensenyament secundari és d'un 24,1 % i d'ensenyament superior, d'un 41,5 %, tot i que en comparació amb les persones de 55-64 anys la formació ha augmentat un 27 %.

La taxa bruta de graduació en cicles formatius per al curs 2014-15 a les Illes Balears va ser del 20,5 % en el grau mitjà i del 13,6 % en el grau superior, en aquest cas, la més baixa de totes les comunitats autònomes, molt per sota de la mitjana nacional (28,5 %), i molt per sota d'altres comunitats autònomes, com ara el País Basc (45,8 %), Astúries (38,9 %) o Cantàbria (37,8 %). (Vegeu el gràfic 1).

Gràfic 1. Taxa bruta de titulació en cicles formatius, per comunitat autònoma, curs 2014-15

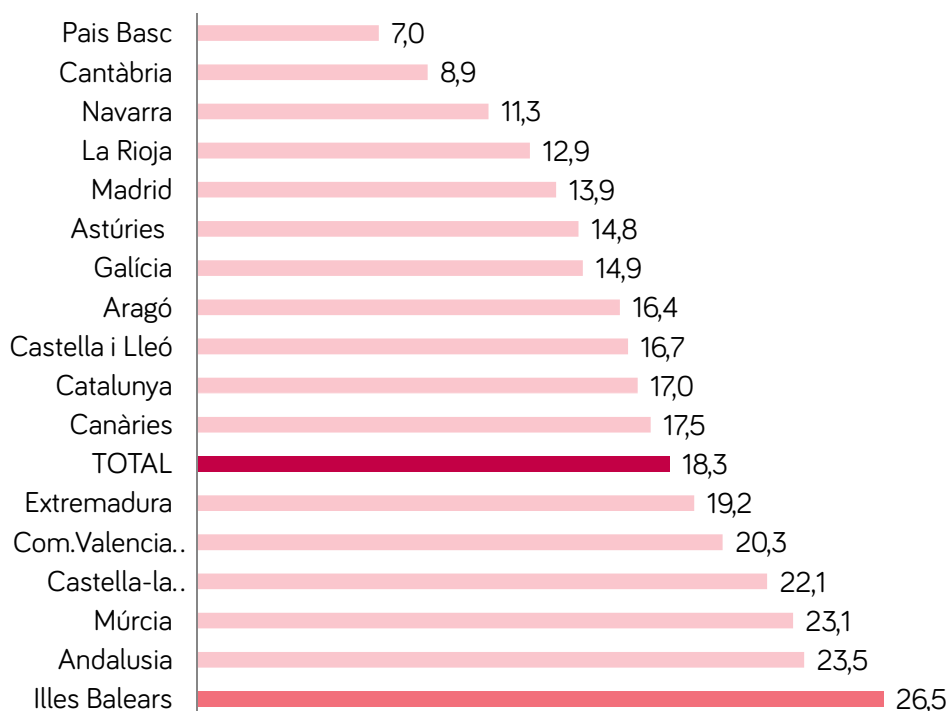
Font: OTIB a partir de dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport.

Un altre indicador educatiu en què les Balears mostren uns resultats preocupants, pels efectes que implica en la futura inserció laboral de les persones, és la taxa d'abandonament escolar prematur³. Segons dades del 2017, la taxa de les Illes Balears és del 26,5 %. Amb aquest valor Balears se situa com la comunitat autònoma amb el valor més alt, per sobre de la mitjana nacional (18,3 %) i a molta distància del País Basc, l'autonomia amb el valor més baix (7,0 %). Si es compa-

ra amb els valors dels diferents estats de la UE, la taxa de les Balears supera amb escreix el valor més alt (Malta, amb un 19,6 %) i s'allunya dels resultats d'altres països com Alemanya (10,2 %), Itàlia (13,8 %) o la mitjana de la UE (10,7 %). Les taxes d'abandonament de les Balears, però també la d'Espanya, amb aquests resultats, es troben a molta distància de l'objectiu fixat per l'Estratègia Europa 2020, que és del 15 %.

³Taxa d'abandonament escolar prematur: representa la població de 18 a 24 anys que no ha completat el grau d'educació secundària de segona etapa i no segueix cap tipus d'educació o formació.

Gràfic 2. Taxes d'abandonament escolar prematur per comunitat autònoma (2017)

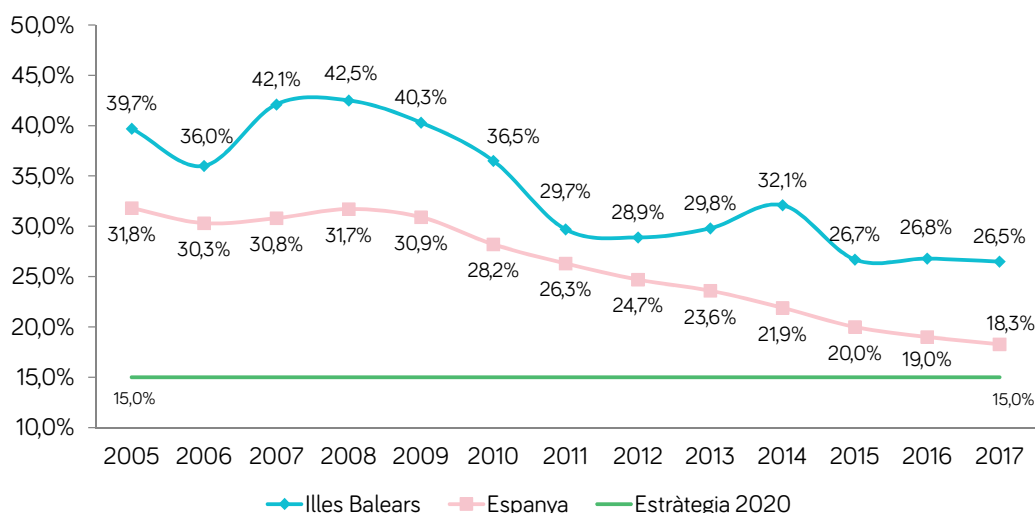
Font: OTIB a partir de dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport.

Els resultats del 2017 d'abandonament escolar mostren que els d'Espanya, tot i que es troben enfora, s'acosten més a l'objectiu per al 2020 que els de les Balears. Tal com es pot veure en el gràfic 3, els resultats de les Balears superen els del conjunt nacional i, a més, sobrepassen amb escreix l'objectiu que estableix l'Estratègia per al 2020. Això pot ser conseqüència de la important oferta de llocs de treball de baixa qualificació, o del possible insuficient diferencial salarial, fets que poden afavorir que els joves abandonin els estudis de manera prematura per incorporar-se al món laboral. De fet, a les Balears un de cada quatre joves de 18 a 24 anys té com a nivell màxim d'estudis l'educació secundària de primera etapa o anteriors nivells educatius i no segueix cap tipus d'educació o formació. Ara bé, amb la situació econòmica actual, quan just es comença a remuntar després d'una de les crisis econòmiques més importants, això es tradueix en una taxa d'atur juvenil que el 2017 arriba al 30,8 %.

L'evolució de l'abandonament escolar a les Balears presenta una tendència a la baixa, com es

pot observar en el gràfic 3. A partir del 2008, per la crisi econòmica, s'observa un canvi en el comportament de la població més jove de les Balears, que opta per mantenir-se en el sistema educatiu, fet que provoca la disminució de la taxa d'abandonament. Aquesta evolució continua fins al 2013 i el 2014, anys en què de nou augmenten les persones que deixen les aules. El 2015, en canvi, la taxa d'abandonament es redueix considerablement, creix molt lleugerament el 2016 i es manté el 2017. Alhora, a Espanya continua la tendència a la baixa iniciada el 2008 de forma ininterrompuda. Aquestes dades posen de manifest que el desavantatge educatiu que presenten les Balears es perllonga en el temps. Tot i la lleugera millora durant els primers anys de la crisi, a conseqüència de les dificultats per trobar feina, s'observa que, en el moment que a les Balears es comença a revifar el mercat laboral, la taxa torna a augmentar. Tanmateix, el 2017 tanca amb una taxa del 26,5 %, valor que supera el 23,0 % que s'havia previst per al 2015, i que encara és lluny de l'objectiu per al 2020 (15 %).

Gràfic 3. Evolució de la taxa d'abandonament escolar prematur. Objectiu de l'estratègia Europa 2020, Espanya i Illes Balears (2000-2016)

Font: OTIB a partir de dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport.

Des d'una perspectiva de política formativa, les dades d'abandonament prematur i les taxes netes d'escolarització, especialment quan impliquen no assolir els estudis obligatoris, palesen la importància dels programes de segona oportunitat per incentivar el retorn al sistema educatiu. Igualment, entre les persones desocupades, les elevades xifres de persones sense estudis obligatoris plantegen la rellevància dels programes de competències clau per afavorir la inclusió formativa.

Com s'ha indicat, els resultats educatius estan molt condicionats pel model productiu de les Balears (amb una especialització en els

serveis), que ofereix un nombre més petit que a altres economies de llocs de treball d'alta qualificació, com es palesa per exemple al País Basc, més lligat al sector industrial. Per tant, si es vol incrementar la productivitat i, alhora, reduir el desajust, és necessari, d'una banda, reorientar el sistema educatiu de les Balears perquè s'adapti de manera més eficient a les ofertes del mercat de treball i, de l'altra, afavorir la diversificació de l'estructura productiva amb l'objectiu de crear llocs de treball més qualificats als quals puguin accedir tots els titulats superiors de les Balears i, finalment, millorar en els processos d'intermediació laboral.

2.2. La formació professional inicial

Una vegada feta una mirada global, en aquest apartat s'enceta l'anàlisi de la formació professional, en aquest cas específica de la formació professional inicial. Aquesta, la que aborda el sistema educatiu, té com a finalitat preparar l'alumnat per a l'activitat en un camp professional i facilitar-ne l'adaptació a les modificacions laborals que es poden donar al llarg de la seva vida, contribuir al seu desenvolupament personal i permetre que la seva progressió dins el

sistema educatiu i dins el sistema de formació professional per a l'ocupació. Comprèn els cicles de formació professional bàsica, de grau mitjà i de grau superior. Entre les finalitats de la formació professional inicial estan desenvolupar les competències pròpies de cada titulació de formació professional, preparar l'alumnat per a l'activitat en un camp professional i respondre a les necessitats de qualificació dels sectors productius.

2.2.1. La formació professional inicial en el marc de la Unió Europea i Espanya

Es calcula que 10,6 milions d'alumnes, el 48,1% dels estudiants de la segona etapa d'educació secundària (nivell CINE 3), de la UE-28 varen participar en un programa d'educació professional l'any 2015, mentre que la resta va seguir programes generals. L'educació i la formació professional es consideren claus per reduir les taxes d'atur juvenil i facilitar la transició dels joves des de l'educació al mercat laboral. Des de la UE s'està treballant per trobar formes d'augmentar l'atractiu dels programes de formació professional i formació d'aprenents, de manera que puguin oferir una ruta alternativa a les qualificacions d'educació secundària alta i educació superior i s'ajustin millor a les capacitats que cerquen els ocupadors.

La taula 4 mostra que la participació d'estudiants en programes d'educació professional varia significativament entre els Estats membres de la UE, amb una especialització particularment elevada en educació professional en alguns països de l'est: República Txeca (73,2%),

Croàcia (70,4%), Àustria (69,5%), Eslovàquia (69,0%) o Eslovènia (68,4%), com també alguns països nòrdics, com Finlàndia (71,3%) o els Països Baixos (68,5%). Algunes d'aquestes diferències es poden atribuir a percepcions referents a l'educació i formació professionals: per exemple, en països com la República Txeca i Àustria, es consideren generalment una proposta atractiva que facilita la transició d'un individu al mercat de treball, mentre que en altres Estats membres de la UE la seva funció està sovint menys desenvolupada, en part a causa d'una percepció menys positiva per part de la societat.

Al contrari, les participacions més baixes en educació professional entre els alumnes que han finalitzat l'educació secundària obligatòria es varen donar el 2015 a Malta (12,7%), Xipre (15,6%), Hongria (23,2%), Lituània (26,8%), seguit en cinquè lloc per la cua d'Espanya (35,2%).

Taula 4. Percentatge d'alumnat que es troba matriculat en ensenyaments professionalitzadors un cop finalitzada l'educació obligatòria per països de la UE-28, 2013-2016

	2013	2014	2015	2016
República Txeca	88,1	73,4	73,2	
Finlàndia	70,1	70,4	71,3	71,3
Croàcia	:	70,7	70,4	70,0
Àustria	70,2	69,8	69,5	68,8
Eslovàquia	68,1	69,0	69,0	
Països Baixos	67,1	66,4	68,5	
Eslovènia	65,9	66,8	68,4	
Suïssa	65,9	65,6	65,3	64,8
Luxemburg	59,9	59,8	61,4	
Bèlgica	60,2	59,9	59,6	
Romania	62,9	57,2	56,3	56,2
Itàlia	59,4	56,1	55,8	
Bulgària	52,4	53,7	52,6	51,3
Polònia	48,7	49,2	50,5	51,1
Noruega	51,9	50,7	50,1	50,4
Turquia	45,4	46,4	49,0	
Unió Europea (28)	:	48,0	48,1	
Alemanya	47,5	47,8	46,8	46,3
Portugal	45,8	46,0	44,9	41,2
Illes Balears	36,5	40,2	44,0	42,5
Dinamarca	43,3	42,2	42,5	40,6
França	43,0	42,7	41,5	
Regne Unit	43,8	42,7	40,1	
Suècia	46,9	43,7	38,2	36,6
Estònia	34,4	34,7	35,7	
Espanya	:	34,4	35,2	34,8
Lituània	27,6	26,7	26,8	27,2
Hongria	26,5	25,1	23,2	21,4
Xipre	13,6	15,1	15,6	16,7
Malta	12,8	13,3	12,7	
Grècia	33,7	31,5	:	

Font: OTIB a partir de dades de l'Eurostat.

L'Eurostat també ofereix aquesta informació, sobre el percentatge d'alumnes matriculats en ensenyaments de formació professional sobre el total d'alumnes de la segona etapa de secundària, a nivell de NUTS 2, per la qual cosa es disposa d'informació a l'àmbit autonòmic (vegeu la taula 5). En aquest cas, les Illes Balears es caracteritzen per ser la comunitat autònoma amb el major percentatge d'alumnes matriculats en cursos de formació professional sobre el total d'alumnes matriculats en la segona etapa d'educació secundària (nivell CINE 3). Concretament, el 42,5 % del total d'alumnes de la segona etapa d'educació secundària segueix estudis d'orientació professional, mentre que el 57,5 % restant ho fa en estudis d'orientació general. Superen el 40 % quatre comunitats autònomes més: Cantàbria (42,2 %), Navarra (42,2 %), La Rioja (42,0 %), i la Comunitat Va-

lenciana (41,1 %). Aleshores ens trobam amb la paradoxa que les Illes Balears es caracteritzen per tenir les taxes netes d'escolarització dels 16 als 18 més baixes de l'Estat, el major percentatge d'abandonament escolar prematur, les taxes brutes de graduació, tant en cicles formatius com en educació superior de les més baixes, però, en canvi, dins els alumnes de la segona etapa d'educació secundària, les Balears presenten el major percentatge d'alumnes que opten per l'educació d'orientació professional en lloc dels estudis d'orientació general. A més, amb el pas dels anys aquest percentatge s'ha incrementat i ha passat del 36,5 % el 2013 al 44,0 % el 2015, fins a situar-se en valors pròxims a la mitjana de la UE-28 (48,0 %) o de països com Alemanya (46,8 %), i per sobre d'altres, com Dinamarca (42,5 %), França (41,5 %) o el Regne Unit (40,1 %).

Taula 5. Percentatge d'alumnat que es troba matriculat en ensenyaments professionalitzadors un cop finalitzada l'educació obligatòria, per comunitats autònomes, 2013-2015

	2013	2014	2015	2016
Illes Balears	36,5	40,2	44,0	42,5
Cantàbria	40,3	41,7	42,7	42,2
Navarra	38,6	38,8	40,0	42,2
La Rioja	40,5	41,8	42,8	42,0
Com. Valenciana	39,5	41,1	42,4	41,1
Galícia	36,7	38,0	39,1	39,3
Astúries	34,1	35,2	38,5	38,5
País Basc	37,9	38,9	39,0	38,2
Aragó	36,3	38,1	38,9	38,1
Catalunya	36,2	36,8	38,1	37,3
Castella i Lleó	36,2	37,1	37,6	36,9
Canàries (ES)	30,7	32,9	33,7	36,1
Extremadura	32,6	34,0	35,9	35,8
Castella-la Manxa	34,3	34,7	34,8	35,6
Espanya	:	34,4	35,2	34,8
Múrcia	30,0	31,3	32,4	32,8
Andalusia	30,1	29,8	29,6	29,3
Madrid	25,5	26,7	26,9	26,0

Font: OTIB a partir de dades de l'Eurostat.

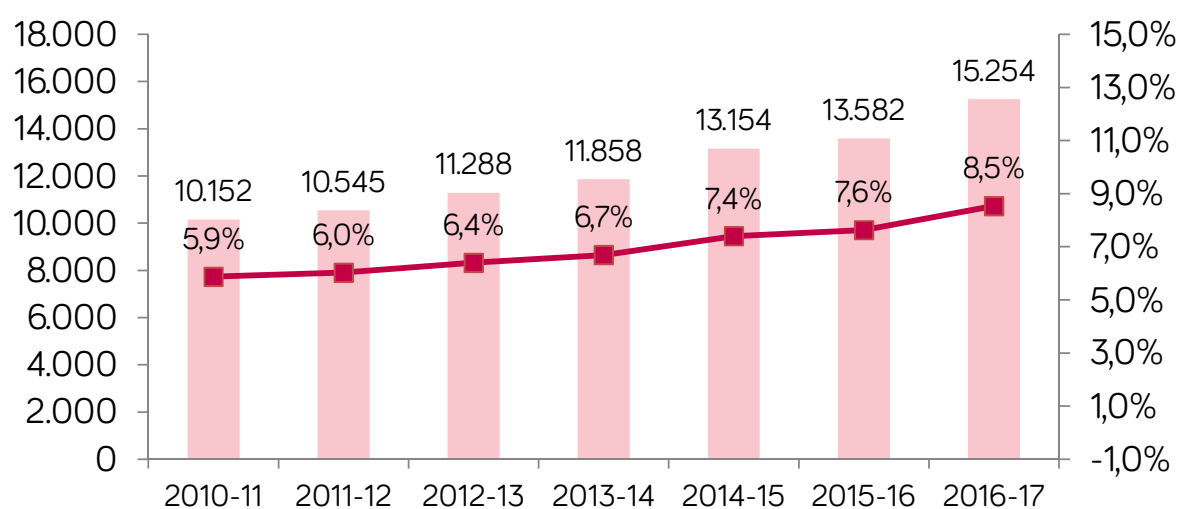
2.2.2. Alumnes matriculats

Es dona una tendència a l'alça de les persones matriculades en cicles de formació professional durant els darrers deu anys en el conjunt d'Espanya. El creixement global de matrícula d'FP a les Illes Balears els darrers quinze anys ha estat de més d'un 88%. En els cicles formatius de grau mitjà l'augment ha estat d'un 84% i en els cicles formatius de grau superior d'un 95%, segons les dades del GESTIB. En el curs 2016-2017 hi havia 15.254 persones matriculades als diferents cicles de formació professional, 7.710 a cicles formatius de grau mitjà, 5.475 a cicles de grau superior i 2.069 a la formació professional bàsica. De fet, en tots

aquests cursos escolars hi ha hagut augment de matrícula. Això suposa un increment notable de places escolars, malgrat que encara no s'arribi als nivells de la UE.

En el gràfic 4 s'observa l'evolució dels alumnes matriculats en cursos de formació professional a les Illes Balears des del curs acadèmic 2010-11, al darrer curs disponible, 2016-2017, i es veu l'evolució creixent de les matrícules de formació professional. Del 2010 al 2016 es dona un increment acumulat de més de 5.100 alumnes, cosa que en termes relatius suposa un increment del 50,3%.

Gràfic 4. Evolució dels alumnes matriculats a formació professional inicial a les Illes Balears i percentatge respecte al total d'alumnat d'ensenyament no universitari, curs 2010-11 al 2016-2017

Font: OTIB a partir de dades del GESTIB i MECD.

Les dades de matrícula en formació professional del curs 2016-2017 suposen un 8,5 % del total de l'alumnat matriculat a ensenyaments de règim general. Aquesta evolució (vegeu el gràfic 4) mostra una tendència a l'alça i ha passat de representar el 5,9 % en el curs 2010-2011 al 8,5 % en el curs 2016-2017, és a dir, un augment de 2,6 punts percentuals en tan sols cinc anys.

Entre els alumnes matriculats en estudis de formació professional, la gran majoria es troben cursant estudis de grau mitjà, el 2016

representaven el 50,5 % del total dels alumnes, seguits pels alumnes de cicles de grau superior, que suposen el 35,9 % del total, i, finalment, pels alumnes de formació professional bàsica⁴ (programa que es va posar en marxa l'any 2014), que representen el 13,6 % del total d'alumnes matriculats el curs acadèmic 2016-2017. Respecte de l'any 2010, el major increment d'alumnes s'ha donat entre els qui cursen algun curs del cicle superior, que han crescut en termes relatius un 42,2 % respecte als alumnes de cicles de grau mitjà, que ho han fet un 22,3 %.

Taula 6. Evolució dels alumnes matriculats a formació professional per tipus de cicle a les Illes Balears

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
FP bàsica	0	0	0	0	973	1.574	2.069
FP GM	6.303	6.526	6.944	7.256	7.298	7.135	7.710
FP GS	3.849	4.019	4.344	4.602	4.883	4.873	5.475
Total	10.152	10.545	11.288	11.858	13.154	13.582	15.254

Font: OTIB a partir de dades del GESTIB.

⁴La Llei orgànica per a la millora de la qualitat educativa (LOMCE) estableix els cicles de formació professional bàsica, els quals van començar a impartir-se el curs 2014-2015. Aquesta formació substitueix als programes de qualificació professional inicial (PQPI). Els cicles de formació professional bàsica són cicles formatius d'una durada de dos anys acadèmics destinats a persones que no han finalitzat l'ESO i que volen prosseguir els estudis cap a un camp de la formació professional. Aquests estudis formen part de l'educació obligatòria i gratuïta.

Per illes, la distribució dels alumnes matriculats durant el curs acadèmic 2016-2017 és la següent: el 82,9 % es concentra a Mallorca; seguit d'Eivissa, que aglutina el 8,7 % de l'alumnat; de Menorca, que suposa el 8,2 %, i, finalment, de Formentera, que, amb 28 alumnes, en suposa el 0,2 % restant. Respecte als alumnes del curs acadèmic 2010-11, es produeix un major increment relatiu entre els alumnes de Mallorca (56,7 %), molt per sobre del creixement dels alumnes de les illes menors: Menorca (+27,0 %) i Eivissa (+27,1 %).

La taula 7 desglossa l'evolució dels alumnes matriculats per illes i tipus de cicle. S'observa com a Mallorca hi ha una major proporció d'alumnes matriculats en cicles de grau superior (38,0 %), en comparació amb les altres illes: Menorca (23,3 %) i Eivissa (28,6 %). En canvi, la formació professional bàsica presenta una major incidència a Eivissa (21,9 %), en comparació amb Menorca (17,5 %), i sobretot amb Mallorca (12,2 %).

Taula 7. Evolució dels alumnes matriculats a formació professional per illes i tipus de cicle (2010-2016)

Mallorca	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
FP bàsica	0	0	0	0	721	1.161	1.546
FP GM	4.944	5.285	5.582	5.820	5.843	5.802	6.300
FP GS	3.128	3.312	3.677	3.922	4.215	4.259	4.805
Total	8.072	8.597	9.259	9.742	10.779	11.222	12.651
Menorca							
FP bàsica	0	0	0	0	103	160	219
FP GM	653	655	744	761	758	717	738
FP GS	330	314	285	282	272	252	291
Total	983	969	1.029	1.043	1.133	1.129	1.248
Eivissa							
FP bàsica	0	0	0	0	141	240	291
FP GM	675	568	602	661	683	606	657
FP GS	369	374	377	398	396	362	379
Total	1.044	942	979	1.059	1.220	1.208	1.327
Formentera							
FP bàsica	0	0	0	0	8	13	13
FP GM	31	18	16	14	14	10	15
FP GS	22	19	5	0	0	0	0
Total	53	37	21	14	22	23	28

Font: OTIB a partir de dades del GESTIB.

Les Illes Balears disposen d'una àmplia oferta formativa dins les diferents famílies professionals: es donen cursos a 21 famílies professionals, de les 26 famílies existents. Així doncs, no s'imparteix formació dins les famílies professionals d'arts i artesanies, indústries extractives, química, tèxtil i confecció de pell, ni vidre i ceràmica. D'altra banda, les famílies professionals d'energia i aigua, i seguretat i medi ambient, d'implantació recent, tenen un nombre més reduït de cursos i alumnes.

Les famílies professionals que concentren un major nombre d'alumnes són, en aquest ordre: administració i gestió (19,4% del total de l'alumnat del curs acadèmic 2016-2017); seguit de sanitat (14,9%); informàtica i comunicacions (12,3%); hoteleria i turisme (10,4%), i serveis socioculturals i a la comunitat (10,3%). Aquestes cinc famílies professionals aglutinen el 67,3% del total dels alumnes de formació professional matriculats a les Balears.

Taula 8. Evolució dels alumnes matriculats a formació professional per famílies professionals (2010-2016)

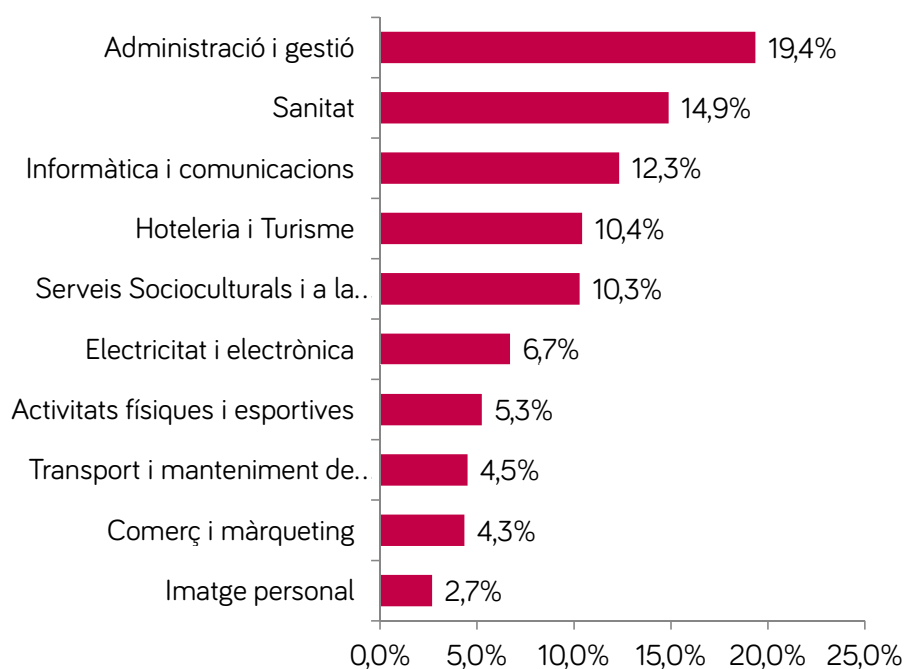
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Administració i gestió	2.018	1.936	2.137	2.130	2.319	2.502	2.953
Activitats físiques i esportives	521	547	631	681	722	764	801
Agrària	295	288	294	300	325	336	374
Arts gràfiques	67	87	85	83	91	92	109
Comerç i màrqueting	277	249	298	309	425	506	663
Electricitat i electrònica	785	787	873	923	915	840	1.023
Energia i aigua	0	0	0	0	8	8	11
Edificació i obra civil	93	68	40	39	45	44	45
Fabricació mecànica	16	23	27	24	65	97	140
Hoteleria i Turisme	616	752	935	1.209	1.517	1.548	1.589
Informàtica i comunicacions	891	1.071	1.018	1.151	1.423	1.605	1.880
Instal·lació i manteniment	261	237	222	215	185	164	176
Imatge personal	232	239	252	231	294	348	409
Imatge i so	178	197	195	215	237	200	229
Indústries alimentàries	16	32	36	85	117	104	104
Fusta, moble i suro	18	22	28	27	33	34	41
Maritimopesquera	116	125	135	122	128	128	160
Sanitat	1.951	2.103	2.221	2.239	2.324	2.281	2.270
Seguretat i medi ambient	0	0	0	0	0	0	19
Serveis Socioculturals i a la comunitat	1.433	1.394	1.437	1.405	1.413	1.372	1.570
Transport i manteniment de vehicles	368	388	424	470	568	609	688
TOTAL	10.152	10.545	11.288	11.858	13.154	13.582	15.254

Font: OTIB a partir de dades del GESTIB.

Si bé el nombre d'alumnes matriculats creix en gairebé totes les famílies professionals respecte al curs acadèmic 2010-11, les famílies que mostren una millor evolució són: hoteleria i turisme (+158,0 %); comerç i màrqueting (+139,4 %); informàtica i comunicacions (+111,0 %); transport i manteniment de vehicles (+87,0 %). En canvi, famílies professionals com edificació i obra civil

(-51,6 %) o instal·lació i manteniment (-32,6 %) han perdut un nombre significatiu d'alumnes; famílies professionals, com es veu, lligades a la construcció, sector econòmic que més durament va patir les conseqüències de la greu crisi econòmica viscuda recentment, però que actualment tornen a necessitar treballadors qualificats.

Gràfic 5. Distribució dels alumnes en les 10 famílies professionals amb major nombre d'alumnes matriculats a les Illes Balears, curs acadèmic 2016-2017

Font: OTIB a partir de dades del GESTIB.

Els alumnes que cursen el grau mitjà de formació professional es distribueixen en 19 famílies professionals, i n'és el grup majoritari, amb un 23 %, el dels qui cursen estudis dins la branca sanitària. Més concretament, el curs de “Tècnic en cures auxiliars d'infermeria” és el més nombrós, amb 1.034 matriculats, que representen el 58,4 % del total d'alumnes de

la branca sanitària i el 13,4 % del total dels matriculats en un cicle de grau mitjà en el curs acadèmic 2016-2017. Li segueix en ordre d'importància la família professional d'administració i gestió, amb un 17,9 % del total d'alumnat de cicles de grau mitjà. En aquest cas, només s'imparteix una especialitat, la de “Tècnic en gestió administrativa”.

Taula 9. Evolució dels alumnes matriculats a cicles de grau mitjà per famílies professionals (2010-2016)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Administració i gestió	1.253	1.161	1.174	1.130	1.111	1.141	1.380
Activitats físiques i esportives	258	249	294	331	340	367	400
Agrària	178	184	208	230	211	184	181
Arts gràfiques	67	87	85	83	91	92	109
Comerç i màrqueting	166	144	170	180	179	215	264
Electricitat i electrònica	548	563	627	682	593	482	546
Fabricació mecànica	16	23	27	24	26	20	26
Hoteleria i Turisme	418	499	557	676	749	692	660
Informàtica i comunicacions	563	602	573	641	665	722	823
Instal·lació i manteniment	151	128	140	117	105	96	113
Imatge personal	191	195	213	193	202	204	217
Imatge i so	83	91	88	78	74	43	48
Indústries alimentàries	16	32	36	85	117	104	104
Fusta, moble i suro	18	22	28	27	23	17	18
Maritimopesquera	74	74	78	77	70	76	87
Sanitat	1.643	1.781	1.842	1.828	1.880	1.839	1.771
Seguretat i medi ambient	0	0	0	0	0	0	19
Serveis Socioculturals i a la comunitat	385	402	481	507	486	470	545
Transport i manteniment de vehicles	275	289	323	367	376	371	399
TOTAL	6.303	6.526	6.944	7.256	7.298	7.135	7.710

Font: OTIB a partir de dades del GESTIB.

D'altra banda, els cursos de cicles de grau superior de formació professional s'emmarquen dins 16 famílies professionals, i són en aquest cas les branques d'administració i gestió (22,3 %), i els serveis socioculturals i a la comunitat (18,7 %) les que aglutinen el major nombre d'alumnes. Si s'entra més en detall, els cursos de "Tècnic

superior en gestió i finances" (17,3 %) i "Tècnic superior en educació infantil" (13,1%), dins les 2 famílies professionals esmentades, representen el major percentatge sobre el total d'alumnes matriculats en un cicle de grau superior en el curs acadèmic 2016-2017.

Taula 10. Evolució dels alumnes matriculats a cicles de grau superior per famílies professionals (2010-2016)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Administració i gestió	765	775	963	1.000	1.026	1.071	1.223
Activitats físiques i esportives	263	298	337	350	382	397	401
Agrària	117	104	86	70	46	42	49
Comerç i màrqueting	111	105	128	129	146	125	177
Electricitat i electrònica	237	224	246	241	232	212	259
Energia i aigua	0	0	0	0	8	8	11
Edificació i obra civil	93	68	40	39	45	44	45
Hoteleria i Turisme	198	253	378	533	594	576	577
Informàtica i comunicacions	328	469	445	510	582	615	727
Instal·lació i manteniment	110	109	82	98	80	68	63
Imatge personal	41	44	39	38	33	36	46
Imatge i so	95	106	107	137	163	157	181
Maritimopesquera	42	51	57	45	58	52	56
Sanitat	308	322	379	411	444	442	499
Serveis Socioculturals i a la comunitat	1.048	992	956	898	927	902	1.025
Transport i manteniment de vehicles	93	99	101	103	117	126	136
TOTAL	3.849	4.019	4.344	4.602	4.883	4.873	5.475

Font: OTIB a partir de dades del GESTIB.

Finalment, pel que fa als cursos de formació professional bàsica i tal com es pot veure en la taula 11, l'oferta formativa s'emmarca dins 11 famílies professionals, i són en aquest cas les d'hoteleria i turisme (17,0%); administra-

ció i gestió (16,9%), i informàtica i comunicacions (15,9%) les que engloben el major nombre d'alumnes matriculats en el curs acadèmic 2016-2017.

Taula 11. Evolució dels alumnes matriculats a formació professional bàsica per famílies professionals (2014-2016)

	2014	2015	2016
Administració i gestió	182	290	350
Agrària	68	110	144
Comerç i màrqueting	100	166	222
Electricitat i electrònica	90	146	218
Fabricació mecànica	39	77	114
Hoteleria i Turisme	174	280	352
Informàtica i comunicacions	176	268	330
Imatge personal	59	108	146
Fusta, moble i suro	10	17	23
Maritimopesquera	0	0	17
Transport i manteniment de vehicles	75	112	153
TOTAL	973	1.574	2.069

Font: OTIB a partir de dades del GESTIB.

Per illes, a Mallorca s'imparteix formació dins les 21 famílies professionals que s'ofereixen en el conjunt de les Illes Balears. La distribució dels alumnes per famílies professionals s'ajus-

ta bastant a la del conjunt de Balears, atès que l'alumnat de Mallorca representa, com s'ha dit, gairebé el 83 % del total d'alumnes del conjunt de l'arxipèlag.

Taula 12. Evolució dels alumnes matriculats a formació professional per famílies professionals a Mallorca (2010-2016)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Administració i gestió	1.546	1.483	1.698	1.710	1.846	2.035	2.454
Activitats físiques i esportives	406	435	489	518	562	600	628
Agrària	222	226	218	217	236	243	268
Arts gràfiques	67	87	85	83	91	92	109
Comerç i màrqueting	219	195	244	251	345	405	537
Electricitat i electrònica	646	619	686	725	730	692	854
Energia i aigua	0	0	0	0	8	8	11
Edificació i obra civil	93	68	40	39	45	44	45
Fabricació mecànica	0	0	0	0	24	43	65
Hoteleria i Turisme	452	582	745	961	1.170	1.164	1.173
Informàtica i comunicacions	697	884	847	969	1.176	1.346	1.588
Instal·lació i manteniment	166	147	134	120	106	101	105
Imatge personal	189	190	195	176	226	272	324
Imatge i so	178	197	195	215	237	200	229
Indústries alimentàries	16	32	36	85	117	104	104
Fusta, moble i suro	18	22	28	27	33	34	41
Maritimopesquera	116	125	135	122	128	128	160
Sanitat	1.653	1.871	1.917	1.930	2.003	1.997	1.985
Seguretat i medi ambient	0	0	0	0	0	0	19
Serveis Socioculturals i a la comunitat	1.098	1.111	1.221	1.197	1.222	1.191	1.380
Transport i manteniment de vehicles	290	323	346	397	474	523	572
TOTAL	8.072	8.597	9.259	9.742	10.779	11.222	12.651

Font: OTIB a partir de dades del GESTIB.

A Menorca, per la seva banda, s'hi ofereixen cursos englobats dins 13 famílies professionals, és a dir, no hi ha oferta formativa de 8 famílies professionals que sí s'imparteixen a Mallorca. El gran gruix dels alumnes es concentra en les famílies d'Administració i gestió (16,6 % del total d'alumnes matriculats el curs 2016-2017); seguit d'hoteleria i turisme (11,8%); sanitat (10,5 %), i informàtica i co-

municacions (10,2 %). Són significatives les branques agrària (5,8 %) i fabricació mecànica (6,0 %), que tenen a Menorca un pes relatiu superior a la mitjana de Balears. De fet, el 20 % dels alumnes de la branca agrària i gairebé el 54 % dels de fabricació mecànica del total de Balears segueixen els estudis a l'illa de Menorca.

Taula 13. Evolució dels alumnes matriculats a formació professional per famílies professionals a Menorca (2010-2016)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Administració i gestió	241	215	188	170	189	177	207
Activitats físiques i esportives	46	44	66	85	89	90	91
Agrària	44	47	63	59	63	68	73
Comerç i màrqueting	15	7	0	0	15	22	53
Electricitat i electrònica	78	92	98	102	91	83	93
Fabricació mecànica	16	23	27	24	41	54	75
Hoteleria i Turisme	83	88	94	127	154	161	147
Informàtica i comunicacions	104	97	103	103	124	134	127
Instal·lació i manteniment	57	58	71	76	52	43	47
Imatge personal	19	23	32	23	41	44	55
Sanitat	101	91	137	136	130	134	131
Serveis Socioculturals i a la comunitat	151	156	113	104	101	84	102
Transport i manteniment de vehicles	28	28	37	34	43	35	47
TOTAL	983	969	1.029	1.043	1.133	1.129	1.248

Font: OTIB a partir de dades del GESTIB.

A Eivissa s'ofereixen cursos de formació professional dins 12 famílies professionals, i és també en les famílies professionals d'administració i gestió (22,0%), i hoteleria i turisme (18,2%) on es concentra la major part de l'alumnat, concretament 2 de cada 5 alumnes matriculats a Eivissa durant el curs acadèmic 2016-2017. Les segueixen, en ordre d'importància, informàtica

i comunicacions (12,4%) i sanitat (11,6%). És important remarcar la importància dels cursos dins la branca d'hoteleria i turisme, on representen un pes superior a la mitjana de les Balears. El "Títol professional bàsic en cuina i restauració" i el de "Tècnic en cuina i gastronomia" són els que presenten un major nombre d'alumnes matriculats.

Taula 14. Evolució dels alumnes matriculats a formació professional per famílies professionals a Eivissa (2010-2016)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Administració i gestió	210	212	246	250	284	290	292
Activitats físiques i esportives	69	68	76	78	71	74	82
Agrària	29	15	13	24	26	25	33
Comerç i màrqueting	43	47	54	58	65	79	73
Electricitat i electrònica	61	76	89	96	94	65	76
Hoteleria i Turisme	72	71	80	107	171	200	241
Informàtica i comunicacions	90	90	68	79	123	125	165
Instal·lació i manteniment	38	32	17	19	27	20	24
Imatge personal	24	26	25	32	27	32	30
Sanitat	197	141	167	173	191	150	154
Serveis Socioculturals i a la comunitat	161	127	103	104	90	97	88
Transport i manteniment de vehicles	50	37	41	39	51	51	69
TOTAL	1.044	942	979	1.059	1.220	1.208	1.327

Font: OTIB a partir de dades del GESTIB.

Finalment, a Formentera durant el darrer any acadèmic només s'han ofert cursos de forma-

ció professional dins la família professional d'hoteleria i turisme.

Taula 15. Evolució dels alumnes matriculats a formació professional per famílies professionals a Formentera (2010-2016)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Administració i gestió	21	26	5	0	0	0	0
Hoteleria i Turisme	9	11	16	14	22	23	28
Serveis Socioculturals i a la comunitat	23	0	0	0	0	0	0
TOTAL	53	37	21	14	22	23	28

Font: OTIB a partir de dades del GESTIB.

Pel que fa al torn dels estudis, es desglosa a la taula 16 la distribució dels alumnes matriculats segons la modalitat elegida. Així doncs, el 52,2 % dels alumnes matriculats en cicles de formació professional durant el curs 2016-2017 ho feia en jornada continuada, és a dir, en horari de 8 a 14 h. El segueix en ordre d'importància l'horari vespertí (de 15 a 21 h) amb un 31,8 % del total de l'alumnat. La resta de modalitats tenen un pes residual, si

bé és interessant veure la tendència creixent de la modalitat a distància, que passa de 691 alumnes en el curs 2010-11 a més del doble, 1.692 alumnes, el curs 2016-2017. També és important remarcar la implantació en el sistema educatiu de la modalitat de formació dual que es posà en marxa a partir del curs acadèmic 2012-13 i que el 2016-2017 ja comptabilitza 255 alumnes.

Taula 16. Evolució dels alumnes matriculats a formació professional per tipus de torn (2010-2016)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
A distància	691	804	1.231	1.470	1.641	1.642	1.692
Agrupament modular	292	187	94	0	0	0	0
Continuada	4.641	4.919	5.408	5.648	6.533	6.904	7.967
Dual	0	0	8	113	180	182	255
Lliure	482	527	470	407	433	411	0
Mòdul monogràfic	29	43	4	0	0	0	0
Nocturn	21	18	19	40	18	10	21
Partida	13	29	0	34	37	57	85
Semipresencial	0	0	0	0	1	0	5
Temporalització especial	479	489	477	447	446	343	380
Vespertí	3.504	3.529	3.577	3.699	3.865	4.033	4.849
Total general	10.152	10.545	11.288	11.858	13.154	13.582	15.254

Font: OTIB a partir de dades del GESTIB.

La gran majoria d'alumnes de formació professional matriculats a les Illes Balears cursen els seus estudis en un Institut d'Educació Secundària (IES), concretament 10.580 alumnes, que representen el 77,9 % del total. Els segueixen,

a certa distància, els alumnes de centres concertats (10,2 %), i els qui acudeixen a centres integrats de formació professional (4,5 %) o centres privats (4,6 %).

Taula 17. Evolució dels alumnes matriculats a formació professional per tipus de centre (2010-2016)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Centre Privat d'Educació	23	51	66	83	92	91	87
Centre Concertat	983	991	1.024	1.043	1.192	1.386	1.765
Centre Especial d'Educació	0	0	0	0	14	18	14
Centre d'educació per a persones adultes	397	349	335	331	296	283	304
Centre Integrat de Formació Professional	429	409	458	490	544	605	682
Centre Privat de Formació Professional	343	451	524	531	569	619	571
Institut d'Educació Secundària	7.977	8.294	8.881	9.380	10.447	10.580	11.831
Total	10.152	10.545	11.288	11.858	13.154	13.582	15.254

Font: OTIB a partir de dades del GESTIB.

Per sexe, i segons les dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, el 56,7 % del total de matriculats en cursos de formació professional són homes, i el 43,3 % restant són dones. Tanmateix, la representació femenina creix quan

es tracta de cursos englobats en cicles de grau superior. En el curs 2015-2016 representen el 47,8 %, si bé en cursos anteriors eren pràcticament el mateix nombre que d'homes.

Taula 18. Evolució de la distribució dels alumnes matriculats a formació professional per sexe (2006-2015)

	Total		Grau mitjà		Grau superior	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
2006-07	51,0%	49,0%	51,7%	48,3%	49,6%	50,4%
2007-08	50,2%	49,8%	51,8%	48,2%	46,9%	53,1%
2008-09	51,9%	48,1%	52,6%	47,4%	50,8%	49,2%
2009-10	52,7%	47,3%	55,1%	44,9%	48,6%	51,4%
2010-11	52,0%	48,0%	53,5%	46,5%	49,4%	50,6%
2011-12	50,4%	49,6%	51,8%	48,2%	48,0%	52,0%
2012-13	51,8%	48,2%	53,2%	46,8%	49,3%	50,7%
2013-14	53,6%	46,4%	55,1%	44,9%	51,1%	48,9%
2014-15	55,2%	44,8%	55,3%	44,7%	50,7%	49,3%
2015-16	56,7%	43,3%	55,3%	44,7%	52,2%	47,8%

Font: OTIB a partir de dades del MECD.

2.2.3. Centres que imparteixen formació

Segons les dades del GESTIB de la Conselleria d'Educació i Universitat actualment hi ha a les Illes Balears 92 centres on s'imparteixen cursos de formació professional. La gran majoria d'aquests són instituts d'educació secundària, concretament, 60 centres, que representen el 65,2% del total. Els segueixen en ordre d'importància els centres concertats,

15 en el curs acadèmic 2016-2017, i suposen el 16,3% del total de centres. S'observa una evolució creixent i continuada del nombre de centres on s'imparteix formació professional, sobretot en el nombre d'instituts d'educació secundària, que en tan sols sis anys han passat de 46 a 60, amb un creixement relatiu acumulat del 30,4%.

Taula 19. Evolució dels centres on s'imparteixen cursos de formació professional per tipus de centre (2010-2016)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Centre Privat d'Educació	1	1	1	1	1	1	1
Centre Concertat	9	9	10	10	15	15	15
Centre Públic Educació Especial	0	0	0	0	1	1	1
Centre d'educació per a persones adultes	6	5	4	4	4	4	4
Centre Integrat de Formació Professional	3	3	3	3	3	4	4
Centre Privat de Formació Professional	3	3	5	6	6	7	7
Institut d'Educació Secundària	46	48	49	50	59	59	60
Total Illes Balears	68	69	72	74	89	91	92

Font: OTIB a partir de dades del GESTIB.

Per territori, Mallorca disposa de 73 centres (el 79,3 % del total), li segueix Eivissa amb 11 centres (el 12,0 %) i Menorca amb 7 (el 7,6 %). Tots els centres de Menorca són instituts d'educació secundària, i gairebé tots els d'Eivissa, tret d'un centre integrat de formació professional. En

canvi, a Mallorca es dona una major diversitat, s'hi concentren tots els centres concertats, així com també tots els centres privats de formació professional i els centres d'educació per a persones adultes.

Taula 20. Evolució dels centres on s'imparteixen cursos de formació professional per illes i tipus de centre (2010-2016)

Mallorca	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Centre Privat d'Educació	1	1	1	1	1	1	1
Centre Concertat	9	9	10	10	15	15	15
Centre Públic Educació Especial	0	0	0	0	1	1	1
Centre d'educació per a persones adultes	4	4	4	4	4	4	4
Centre Integrat de Formació Professional	3	3	3	3	3	3	3
Centre Privat de Formació Professional	3	3	5	6	6	7	7
Institut d'Educació Secundària	31	33	34	34	41	41	42
Total Mallorca	51	53	57	58	71	72	73
Menorca	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Centre d'educació per a persones adultes	2	1	0	0	0	0	0
Institut d'Educació Secundària	7	7	7	7	7	7	7
Total Menorca	9	8	7	7	7	7	7
Eivissa	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Centre Integrat de Formació Professional	0	0	0	0	0	1	1
Institut d'Educació Secundària	7	7	7	8	10	10	10
Total Eivissa	7	7	7	8	10	11	11
Formentera	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Institut d'Educació Secundària	1	1	1	1	1	1	1
Total Formentera	1	1	1	1	1	1	1

Font: OTIB a partir de dades del GESTIB.

2.2.4. L'abandonament d'estudis de formació professional inicial

L'abandonament d'estudis a formació professional és molt generalitzat a tot l'Estat i el percentatge d'alumnes que deixen els estudis una vegada iniciats a les Illes Balears coincideix amb el conjunt de l'Estat. Les causes que hi poden incidir són diverses: podria estar relacionat amb el tipus d'alumnes que hi accedeixen (sovint els qui tenen resultats menys brillants en etapes anteriors o que combinen els estudis amb la feina) o amb una deficient orientació i el costum de matricular-se en un altre cicle, que tal vegada no és del seu interès, perquè no han estat admesos al cicle que sol·licitaven, i la família o ells mateixos troben que no han d'abandonar el sistema educatiu reglat.

En el període 2001-2011, de cada 10 alumnes matriculats en cicles de grau mitjà tan sols 3 acaben amb l'acreditació de tècnic segons les dades de la Conselleria d'Educació i Universitat. Les dades del curs 2012-2013 són una mica millors, però només un 50,6 % (incloent-hi els repetidors dels cursos anteriors) titulen respecte als qui iniciaren aquests estudis el curs immediatament anterior.

En el cas dels cicles formatius de grau superior, l'abandonament d'estudis és molt inferior al que es produeix a batxillerat i als cicles de grau mitjà, i és inferior també a la mitjana estatal. En el període 2001-2011 de cada 10 alumnes matriculats 6 acaben amb l'acreditació de tècnic superior. Les dades del curs 2012-2013 són encara millors, ja que es gradua un 74,4 % de l'alumnat (incloent-hi repetidors de cursos anteriors) dels qui els inicien el curs immediatament anterior, davant el 70,3 % del conjunt de les comunitats autònomes.

Un dels motius d'un menor abandonament en la formació professional de grau superior és que aquesta es nodreix d'alumnat més gran que l'edat teòrica d'aquest nivell, per motius molt diversos: adults que volen completar la seva formació, fins i tot universitaris; alumnes que primer inicia un grau i després l'abandona, procedents d'una via més lenta (FPGM + prova) o de prova d'accés per a majors 19 anys. Això contribueix segurament al fet que l'abandonament dels estudis sigui menor.

També cal considerar l'oportunitat que ofereix la formació professional com a segona oportunitat per retornar al sistema educatiu reglat i millorar la formació al llarg de la vida. Un 89,4 % de l'alumnat de formació professional de grau mitjà accedeix a aquests estudis amb el títol d'ESO i la resta amb prova d'accés. D'altra banda, un 47,4 % de l'alumnat de formació professional de grau superior accedeix a aquests estudis amb el títol de batxiller, la resta ho fa amb prova d'accés, molts procedents de la formació professional de grau mitjà. A partir del curs 2016-2017, l'accés a FPGS des d'FPGM és directe i, per tant, és possible que n'augmenti la demanda, encara que en algunes famílies aquest accés pot induir a falses expectatives, ja que els estudis de GM i GS no sempre guarden una clara relació de continuïtat de continguts i, per això, la normativa actual preveu estratègies de suport per a alumnes que no tinguin les competències necessàries per assolir amb èxit el primer curs de grau superior.

D'altra banda, el nombre de vacants en les matrícules de formació professional és elevat per diversos motius: està calculat sobre

ràtios que es consideren elevades per a una atenció adequada; s'ha de fer una oferta que cobreixi totes les zones i, tret de Palma, si es vol donar cobertura territorial, s'han de produir vacants necessàriament. Sovint les sol·licituds s'acumulen en uns cicles i les vacants en uns altres. Per tant, cal anar-ne ajustant l'oferta, però no és senzill perquè cada cicle

va associat a unes instal·lacions i a una infraestructura que no es pot improvisar d'un curs a un altre. A les zones de menor població, s'estableix la solució d'alternar l'oferta de cicles per tal de no saturar el mercat laboral per donar més opcions a la població, encara que no sigui de manera simultània.

2.3. La formació professional per a l'ocupació

La formació professional per a l'ocupació són el conjunt d'actuacions qualificadores i d'actualització de competències professionals, poden anar adreçades a treballadors ocupats o desocupats i pot variar en funció del tipus de treballador a qui van adreçades o el format d'impartició⁵. Així doncs, dins l'àmbit de la formació professional per a l'ocupació, destaquen les accions formatives adreçades a treballadors ocupats, la formació per a treballadors ocupats, la formació específica per a determinats col·lectius en risc, la formació en competències transversals, la formació amb ocupació i la formació dual.

Cal tenir present que la formació professional per a l'ocupació constitueix la princi-

pal política activa d'ocupació que adequa el capital humà a les necessitats productives de l'economia. Està promoguda per l'autoritat laboral, que, en el cas de les Balears, és el SOIB, i l'evidència empírica a Balears⁶ ha demostrat que els demandants d'ocupació formats tornen més ocupables ja que incrementen la seva probabilitat d'aconseguir un lloc de feina respecte dels qui no es formen.

En definitiva, les accions i els programes de la formació professional per a l'ocupació qualifiquen professionalment vers els requeriments productius de les empreses i faciliten la reincorporació i el manteniment dels treballadors en el mercat laboral.

2.3.1. La participació en la formació professional a la Unió Europea i Espanya

El Consell Europeu⁷ va concloure que els països europeus han de fomentar l'aprenentatge al llarg de la vida, incrementant la participació de la població adulta en procediments de millora de la seva formació, qualificació i actualització, tant en sistemes formals d'educació com mitjançant activitats no formals. A les Balears, el 8,7% de la població de 25 a 64 anys ha participat en una activitat de formació el 2016, mentre que a Espanya el percentatge és del 9,4%, que se situa més a

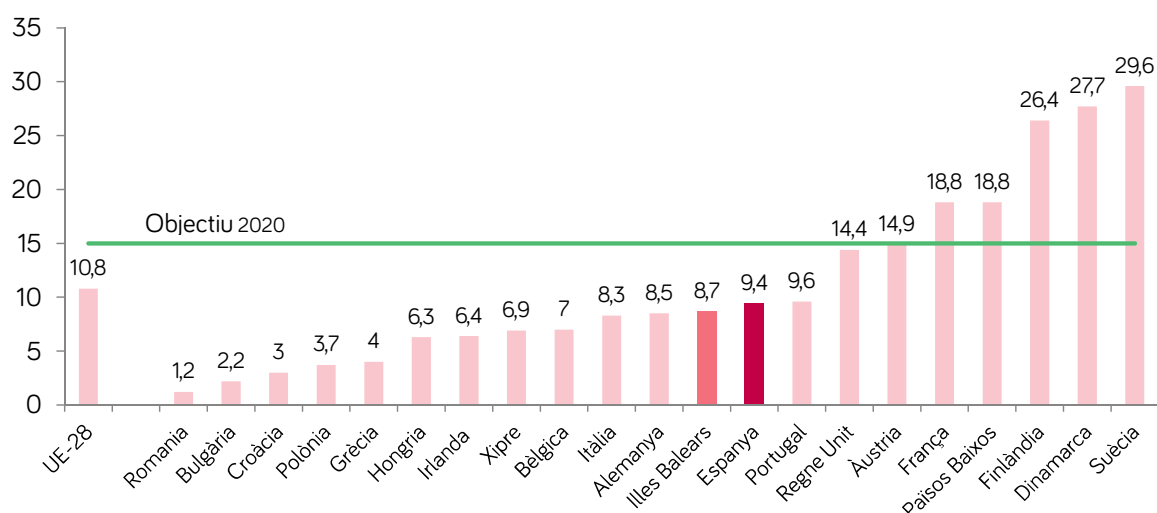
prop de la mitjana europea (10,8%), però en qualsevol cas enfora del 15% previst per al 2020. Es produeix una situació molt dispar en les dades de participació dels diferents països, i destaquen amb la participació més alta els països nòrdics: Suècia (29,6%), Dinamarca (27,7%) i Finlàndia (26,4%). A l'extrem oposat se situen Romania (1,2%), Bulgària (2,2%) i Croàcia (3,0%). Espanya se situa en la part central, entre els països que es troben al voltant de la mitjana.

⁵De la Rica, Sara (2016). "Políticas activas de empleo: una panorámica" Fedea Policy Paper 1

⁶Alegre, Joaquín (2010): "Valoració de l'efecte sobre la inserció laboral dels cursos de formació professional dirigits a persones en atur". Estudis Laborals OTIB, 9

⁷Resolució del Consell Europeu sobre un pla europeu renovat d'aprenentatge d'adults (2011/C 372/01)

Gràfic 6. Percentatge de població de 25 a 64 anys que participa en una acció d'educació o formació permanent en els principals països de la Unió Europea (2016)

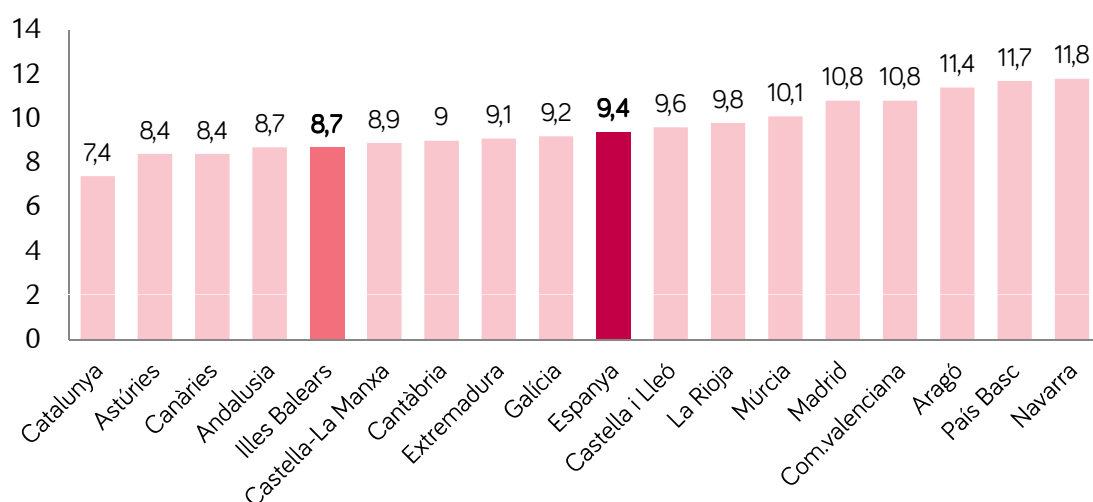

Font: OTIB a partir de dades d'Eusostat i del MECD.

Per comunitats autònomes i respecte de l'indicador anterior, "població de 25 a 64 anys que ha participat en una activitat de formació el 2016", la posició de les Balears mostra els valors més baixos en el camp formatiu. Com s'observa al gràfic 7, amb el 8,7%, les Balears se situen en la quarta posició juntament amb Andalusia entre les comunitats amb menor

pes de població que ha realitzat una activitat formativa. Els majors percentatges de participació es donen a Navarra (11,8 %), el País Basc (11,7 %) i Aragó (11,4 %). En totes les comunitats autònomes, excepte Múrcia, és major la participació de les dones que la dels homes, i s'arriba a una diferència de gairebé 3 punts percentuals en el cas de les Illes Balears.

Gràfic 7. Percentatge de població de 25 a 64 anys que participa en una acció d'educació o formació permanent per comunitat autònoma (2016)

Font: OTIB a partir de dades de l'EPA i del MECD.

Les dades del Ministeri d'Educació apunten que el nivell educatiu assolit per les persones fa augmentar la participació en les accions d'educació o formació permanent. Així, la participació dels titulats en educació superior és del 16,3% en el conjunt d'Espanya i es redueix al 3,4% per a la població amb nivell de primera etapa d'educació secundària i inferior. També la participació es va reduint conforme augmenta l'edat, i és del 18,0% per a la població de 25 a 34 anys; del 6,8%, de 45 a 54 anys, i del 3,7% per a la població de 55 a 64 anys. En general les dones participen més en activitats de formació que els homes, especialment les dones amb més de 45 anys amb educació superior, malgrat les

majors diferències per edat amb els homes són en les edats més joves, atesos el major nivell formatius de les dones joves i la major participació en formació dels nivells educatius més alts.

Pel que fa a l'evolució d'aquest indicador, de persones entre 25 i 64 anys que han fet algun curs de formació, les dades recollides per l'EPA en mostren xifres discretes, tot seguint la línia dels comentaris anteriors, a més amb una lleugera tendència a la baixa, tant a les Illes Balears, com en el conjunt d'Espanya. Els resultats de les Illes se situen lleugerament per sota de la mitjana espanyola en tota la sèrie estudiada.

Taula 21. Evolució del percentatge de població entre 25 i 64 anys que ha rebut algun tipus d'educació o formació a Espanya i a les Illes Balears (2010-2016)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Illes Balears	10,1%	10,5%	10,4%	9,9%	8,0%	8,9%	8,5%
Espanya	10,9%	10,9%	10,8%	11,0%	9,8%	9,6%	9,1%

Font: OTIB a partir de dades de l'INE (EPA).

Per tant, una vegada més, les dades relatives a l'educació i formació de les Illes Balears mostren una situació de partida menys favorable respecte de la resta d'autonomies i d'altres països de l'entorn més pròxim. Això posa de manifest la necessitat de millorar aquests indicadors per aconseguir una societat més formada i amb més possibilitats d'integrar-se en el mercat de treball que, finalment, es traduirà en una economia més competitiva.

A continuació es mostren les xifres de participació en accions formatives de les Illes Balears

l'any 2016. A la taula 22 es recullen de manera conjunta les dades del SOIB⁸ i de la Fundació Estatal per a la formació en el treball (Fundae). D'una banda, es presenten els participants en les accions adreçades preferentment als treballadors en atur, així com per a treballadors preferentment ocupats i, finalment, els participants en la formació bonificada (a les empreses). Atès que una persona pot realitzar més d'una acció formativa, hi ha més participants que persones. L'any 2016 els participants en programes de formació per a l'ocupació a les Illes Balears van arribar a 106.502.

Taula 22. Distribució de participants en formació professional per a l'ocupació a les Illes Balears (2016)

	2016
Formació d'oferta per a preferentment desocupats, vulnerables, idiomes i informàtica	11.560
Formació d'oferta per a preferentment ocupats	266
Formació de demanda per a ocupats (bonificada)	94.676
TOTAL	106.502

Font: SOIB

⁸La informació s'extreu de l'*Informe d'Avaluació de la Formació Professional per a l'Ocupació de les Illes Balears 2015*, realitzat pel Servei de Seguiment Tècnic, Acreditacions i Certificats del Servei d'Ocupació de les Illes Balears (SOIB). Així com també de l'*Informe Polítiques Actives d'Ocupació a les Illes Balears 2016*, del Servei d'Avaluació, estratègia de les polítiques d'ocupació i Qualitat de Processos del SOIB.

2.3.2. La capacitat d'oferta ocupacional: famílies professionals, certificats de professionalitat i acreditació de centres de formació

El Reial decret 1128/2003, de 5 de setembre, pel qual es regula el Catàleg Nacional de Qualificacions Professionals, articula la formació professional per a l'ocupació al voltant de 26 famílies professionals, i el Reial decret 34/2008, de 18 de gener, pel qual es regulen els certificats de professionalitat, promou que la formació professional per a l'ocupació s'imparteixi a través dels mòduls formatius vinculats als certificats de professionalitat, per així acreditar les qualificacions professionals amb independència de la via d'adquisició, assegurar uns elevats estàndards de qualitat, la validesa de l'expedició en tot el territori nacional i facilitar processos de transferència o d'homologació amb la formació professional que prové del sistema educatiu reglat.

En primer lloc, respecte de les famílies professionals, s'ha de dir que són el conjunt de qualificacions en què s'estructura el Catàleg Nacional de Qualificacions Professionals⁹ (CNCP) segons criteris d'afinitat de la competència professional.

En segon lloc, el certificat de professionalitat és l'instrument d'acreditació oficial de les qualificacions professionals del CNCP en l'àmbit de l'Administració laboral que acredita la capacitat per al desenvolupament d'una

activitat laboral amb significació per a l'ocupació. Així, representa un perfil professional entès com un conjunt de competències professionals identificable en el sistema productiu, i reconegut i valorat en el mercat laboral. El SOIB desenvolupa tota la seva oferta formativa a través dels certificats de professionalitat, amb independència que la formació estigui adreçada a treballadors desocupats, ocupables, vulnerables o siguin programes formatius en alternança amb l'ocupació.

L'any 2016 el nombre de certificats de professionalitat vigents en el Catàleg d'Especialitats Formatives és de 583. A les Balears ja es poden impartir fins a 328 certificats de professionalitat diferents del total del repertori de certificats de professionalitat existents, és a dir, la taxa de cobertura se situa en el 56,26 %. A la taula 23 es pot observar la correlació entre els certificats de professionalitat que es poden trobar a Espanya per família professional i els que es troben a Balears, així com el càlcul de la taxa de cobertura. Actualment hi ha quatre famílies professionals que no tenen cap centre de formació acreditat i consegüentment no es pot impartir a les Balears la formació vinculada als certificats de professionalitat d'arts i artesanía, indústries extractives, química, i vidre i ceràmica.

⁹Catàleg Nacional de Qualificacions Professionals: Reial decret 1128/2003, de 5 de setembre, pel qual es regula el Catàleg Nacional de Qualificacions Professionals i Reial decret 1416/2005, de 25 de novembre, que el modifica.

Taula 23. Certificats de professionalitat oferts al territori espanyol i a les Illes Balears i taxa de cobertura per família professional (2016)

Famílies professionals	Nº certificats de professionalitat del repertori nacional	Nº certificats de centres acreditats a Balears	Taxa cobertura per família professional
Administració i gestió	14	14	100,0%
Agrària	45	45	100,0%
Comerç i màrqueting	19	19	100,0%
Electricitat i electrònica	31	31	100,0%
Imatge personal	14	14	100,0%
Maritimopesquera	29	29	100,0%
Sanitat	3	3	100,0%
Serveis socioculturals i a la comunitat	24	24	100,0%
Imatge i so	12	11	91,7%
Hoteleria i turisme	24	20	83,3%
Informàtica i comunicacions	23	19	82,6%
Transport i manteniment de vehicles	32	25	78,1%
Edificació i obra civil	24	17	70,8%
Activitats físiques i esportives	17	9	52,9%
Seguretat i medi ambient	21	10	47,6%
Energia i aigua	16	7	43,8%
Fusta, moble i suro	18	6	33,3%
Instal·lació i manteniment	18	6	33,3%
Arts gràfiques	31	7	22,6%
Indústries alimentàries	27	6	22,2%
Fabricació mecànica	28	3	10,7%
Tèxtil, confecció i pell	33	3	9,1%
Arts i artesanía	21	0	0,0%
Indústries extractives	18	0	0,0%
Química	27	0	0,0%
Vidre i ceràmica	14	0	0,0%
Total	583	328	56,3%

Font: OTIB a partir de les dades del SOIB.

A Balears, el 2016 s'han expedit 2.342 certificats de professionalitat. D'aquests, el 82,8 % corresponen a Mallorca; el 8,7 %, a Menorca;

el 8,3 %, a Eivissa i, finalment, el 0,2 % restant, a Formentera.

Taula 24. Expedicions de certificats de professionalitat per illes (2016)

	2016
Mallorca	1.939
Menorca	204
Eivissa	194
Formentera	5
TOTAL	2.342

Font: OTIB a partir de les dades del SOIB.

Per família professional, com es pot observar a la taula 25, la gran majoria corresponen al sector dels serveis, tot i que també n'hi ha d'adreçades a la resta de sectors. La família amb més pes és la de serveis socioculturals i

a la comunitat (23,9 %); seguida per l'hotele-
ria i turisme (17,8 %), i l'agrària (9,8 %). Aques-
tes tres representen el 51,5 % del conjunt
d'accions formatives del 2016.

Taula 25. Expedicions de certificats de professionalitat per famílies professionals (2016)

Famílies professionals	2016
Serveis socioculturals i a la comunitat	23,9%
Hoteleria i turisme	17,8%
Agrària	9,8%
Administració i gestió	8,9%
Transport i manteniment de vehicles	5,6%
Comerç i màrqueting	4,8%
Activitats físiques i esportives	4,4%
Instal·lació i manteniment	4,1%
Imatge personal	3,9%
Sanitat	2,8%
Seguretat i medi ambient	2,5%
Electricitat i electrònica	2,3%
Informàtica i comunicacions	2,3%
Fabricació mecànica	1,8%
Energia i aigua	1,6%
Imatge i so	1,5%
Indústries alimentàries	0,9%
Arts gràfiques	0,5%
Fusta, moble i suro	0,3%
Tèxtil, confecció i pell	0,3%
Edificació i obra civil	0,3%
TOTAL	100,0%

Font: OTIB a partir de les dades del SOIB.

Finalment, els centres de formació són els que estan acreditats per realitzar cursos de formació. Poden ser de dos tipus: d'una banda, els centres propis de formació per a l'ocupació de la xarxa pública, que inclouen tots els centres de titularitat del SOIB (Centre de la Mar, a Menorca, i Blanca Dona, a Eivissa); els centres educatius de la Conselleria d'Educació i Universitat, que imparteixen formació professional per a l'ocupació (centres integrats de formació professional, IES i centres educatius de persones adultes

–CEPAS–) i també altres centres de titularitat pública de la CAIB que s'hagin declarat com a centres propis de formació, com l'EHIB, IBJove, IDI, Fundació BIT i Es Pinaret. D'altra banda, tenim els centres col·laboradors, que conformen el segon tipus de centre. Són les entitats de formació de titularitat privada o pública, com ara els ajuntaments que compleixin els requisits establerts en la normativa d'aplicació i estiguin degudament acreditats.

Del total de centres que expedeixen certificats de professionalitat el 2016 a les Balears (283), el 25,1% són centres propis i el 74,9% són centres col·laboradors. El 71,7% dels centres es troben a Mallorca, seguits pel 13,8% a Menorca, el 12,7% a Eivissa i l'1,8% a Formentera. En termes interanuals, el nombre de centres propis s'ha incrementat un 7,6% el darrer any, mentre que el de centres col·laboradors ha disminuït un 24,3%. Respecte

de les xifres del 2014, les diferències són encara més marcades, els centres propis augmenten un 42,0% i els col·laboradors baixen un 30,7%. Val a dir que bona part de la caiguda en el nombre de centres col·laboradors té a veure amb una qüestió de depuració estadística, ja que el SEPE, d'ençà del 2014, obliga a donar de baixa els centres que no estan actius.

Taula 26. Evolució dels centres de formació per a l'ocupació a les Illes Balears (2014-2016)

	2014	2015	2016	Var 16-14 (%)
Centres propis	50	66	71	42,0%
Centres col·laboradors	306	280	212	-30,7%

Font: OTIB a partir de les dades del SOIB.

Taula 27. Centres de formació per a l'ocupació per illes (2016)

Illà	Centres propis	Centres col·laboradors	Total centres
Mallorca	44	159	203
Menorca	11	28	39
Eivissa	14	22	36
Formentera	2	3	5
TOTAL	71	212	283

Font: OTIB a partir de les dades del SOIB.

2.3.3. Formació professional d'oferta per a treballadors preferentment desocupats

La formació professional per a l'ocupació va adreçada prioritàriament a persones en atur, ja que l'objectiu es qualificar-los per a la seva incorporació al mercat de treball. És un model de gestió descentralitzat, la qual cosa implica que, per a realitzar qualsevol tipus de formació professional per a l'ocupació, és necessari adreçar-se a l'organisme autònom de cada comunitat autònoma responsable d'executar-la. A les Illes Balears és el SOIB.

La formació professional per a l'ocupació es basa principalment en els certificats de professionalitat perquè tenen vigència a tot el territori estatal. Si no és possible impartir-los perquè

els participants pertanyen a col·lectius vulnerables amb especials dificultats com les persones discapacitades, el SOIB autoritza especialitats formatives no vinculades a certificats de professionalitat però que són rellevants per a l'ocupació i estan degudament adaptades a les necessitats i capacitats del col·lectiu.

A més a més, dins la formació professional per a l'ocupació, hi ha la línia de qualificació en noves tecnologies o idiomes, que, malgrat no va vinculada a certificats de professionalitat, persegueix una programació estandarditzada basada en el Marc Europeu Comú de Llengües.

Taula 28. Distribució de participants en formació professional d'oferta a les Balears (2016)

	2016
Accions formatives per a desocupats	8.687
Programes específics per a col·lectius vulnerables	1.407
Accions formatives informàtica	286
Accions formatives idiomes	1.180
TOTAL	11.560

Font: SOIB.

El nombre de participants en accions formatives per a desocupats, persones vulnerables amb risc d'exclusió, idiomes i informàtica va arribar a 11.560 l'any 2016, i cal dir que les accions formatives vinculades a certificats de professionalitat conformen més del 75 % de tota la formació professional per a l'ocupació exe-

cutada l'any 2016. L'objectiu del SOIB d'impartir una formació professional per a l'ocupació de qualitat, modular i rellevant per a les necessitats del mercat de treball s'aconsegueix a través de la impartició massiva de formació vinculada a certificats de professionalitat i d'especialitats formatives transversals com els idiomes.

2.3.3.1. Formació professional per a desocupats exclusiva de certificats de professionalitat

L'any 2016 hi va haver 8.687 participants desocupats en accions formatives vinculades a certificats de professionalitat. S'observa que el 54,8 % són dones i el restant 45,2 %, homes. Per grups d'edat, el perfil majoritari es

correspon al col·lectiu de 25 a 44 anys, que en representen el 47,3 %, seguits del grup de fins a 24 anys (el 29,9 %) i dels majors de 45 anys (el 22,8 %).

Taula 29. Perfil dels participants en accions formatives per a desocupats (2016)

Perfil dels participants desocupats	2016	Pes
Homes	3.927	45,2%
Dones	4.760	54,8%
Menors de 24 anys	2.599	29,9%
De 25 a 44 anys	4.111	47,3%
Més de 45 anys	1.977	22,8%
TOTAL	8.687	100,0%

Font: OTIB a partir de les dades del SOIB.

A la taula 30, es mostren els participants desocupats en accions formatives per a desocupats segons la família professional. S'ha de destacar que les persones desocupades que participen en les accions han de tenir present el sector cap al qual volen dirigir el seu futur laboral, que no necessàriament ha de ser el mateix en què es trobaven ocupades fins ara. Per tant, donen la possibilitat de desenvolupar habilitats en altres branques més especialitzades amb una major reinserció laboral.

Seguint la distribució sectorial de l'economia, les accions formatives amb més participants

es corresponen al sector dels serveis, que és el majoritari a les Illes Balears, i que pot oferir més llocs de feina. Així, el 25,2 % participen en activitats d'hoteleria i turisme, seguits pels serveis socioculturals i a la comunitat (21,1 %), i administració i gestió (13,6 %). Aquestes tres famílies sumen el 59,8 % dels participants. Ara bé, també es troben accions formatives adreçades al sector industrial, com les d'indústries alimentàries (1,7 %); a la construcció, com les d'edificació i obra civil (1,2 %), i al sector primari, com les maritimopesqueres (0,4 %).

Taula 30. Participants d'accions per a desocupats en funció de les famílies professionals (2016)

Família professional	Participants	%
Hoteleria i turisme	2.191	25,2%
Serveis socioculturals i a la comunitat	1.829	21,1%
Administració i gestió	1.179	13,6%
Agrària	601	6,9%
Comerç i màrqueting	484	5,6%
Imatge personal	416	4,8%
Transport i manteniment de vehicles	373	4,3%
Informàtica i comunicacions	312	3,6%
Electricitat i electrònica	276	3,2%
Indústries alimentàries	152	1,7%
Activitats físiques i esportives	118	1,4%
Energia i aigua	113	1,3%
Fabricació mecànica	107	1,2%
Sanitat	106	1,2%
Edificació i obra civil	103	1,2%
Instal·lació i manteniment	93	1,1%
Imatge i so	80	0,9%
Seguretat i medi ambient	60	0,7%
Arts gràfiques	56	0,6%
Maritimopesquera	38	0,4%
Total	8.687	100,0%

Font: OTIB a partir de les dades del SOIB.

2.3.3.2. Programes de formació adaptats a col·lectius vulnerables

Les persones vulnerables són les desocupades amb manifest risc d'exclusió social. El Pla d'Ocupació de Qualitat de les Illes Balears 2017-2020 té una línia d'actuació anomenada SOIB Inclosos, on s'integren totes les polítiques d'ocupació adreçades al col·lectiu, entre les quals s'inclou la formació professional per a l'ocupació, que pot anar vinculada o no a certificats de professionalitat en funció de les necessitats d'adaptació dels participants.

L'any 2016 hi va haver 1.407 participants en programes de formació per a persones vulnerables, això significa el 12 % de tota la formació professional per a l'ocupació lliurada pel SOIB. El 50,1% són dones i el 49,9% són homes. Per edat, la participació es distribueix entre el 44,3% menor de 25 anys; el 39,3% entre 25 i 44 anys, i el 16,3% restant de més de 45 anys.

Taula 31. Perfil dels participants en accions formatives per a col·lectius vulnerables (2016)

Perfil dels participants	2016	Pes
Homes	705	50,1%
Dones	702	49,9%
Menors de 24 anys	624	44,3%
De 25 a 44 anys	553	39,3%
Més de 45 anys	230	16,3%
TOTAL	1.407	100,0%

Font: OTIB a partir de les dades del SOIB.

Segons la família professional, la distribució dels participants del grup de col·lectius vulnerables es concentra principalment en la família d'administració i gestió (21,0%), seguida d'hoteleria i turisme (18,0%), transport i

manteniment de vehicles (17,1%), serveis socioculturals a la comunitat (13,2%), i comerç i màrqueting (10,6%). Aquestes cinc famílies representen el 79,9% del total.

Taula 32. Participants de col·lectius vulnerables en accions formatives per famílies professionals (2016)

Famílies professionals	Participants	%
Administració i gestió	295	21,0%
Hoteleria i turisme	253	18,0%
Transport i manteniment de vehicles	241	17,1%
Serveis socioculturals i a la comunitat	186	13,2%
Comerç i màrqueting	149	10,6%
Instal·lació i manteniment	61	4,3%
Imatge personal	50	3,6%
Agrària	46	3,3%
Seguretat i medi ambient	46	3,3%
Electricitat i electrònica	31	2,2%
Tèxtil, confecció i pell	29	2,1%
Edificació i obra civil	20	1,4%
Total	1.407	100,0%

Font: OTIB a partir de les dades del SOIB.

2.3.3.3. Formació en competències transversals: idiomes i TIC

La importància de l'aprenentatge de llengües en la construcció d'una economia basada en el coneixement esdevé cabdal. És per això que l'Estratègia Europa 2020 estableix com a objectiu per als estats membres l'aprenentatge de dues llengües estrangeres, promou l'aprenentatge de llengües i la diversitat lingüística en la UE i els estats membres. Aquesta competència té gran importància a l'hora de trobar un lloc de feina al mercat de treball de les Balears, atès el gran pes que hi té el sector turístic. Així, el SOIB, l'any 2016 va treure una convocatòria per a finançar especialitats formatives adreçades a treballadors desocupats d'anglès i d'altres idiomes, com també de noves tecnologies, que són

rellevants de manera transversal en els requeriments del mercat de treball. En total, s'han finançat 102 cursos.

Els idiomes no formen part de les especialitats conduents a certificats de professionalitat, però es basen en el Marc Comú Europeu de Referència per a les Llengües o s'imparteixen com a formació d'idiomes específica per a l'atenció al públic o la gestió comercial. Es van fer 74 cursos d'idiomes, incloent-hi anglès, alemany, italià i rus, amb 1.180 participants, dels quals el 64,5 % són dones i el 35,5 % restant són homes.

Taula 33. Participació en cursos d'idiomes per sexe (2016)

Idioma	Curs	Nº cursos	Participants	Homes	Dones
ANGLÈS	A1	11	183	60	123
	A2	11	183	67	116
	B1	6	91	39	52
	B2	4	66	27	39
	C1	3	51	14	37
	Atenció al públic	6	102	34	68
	Gestió comercial	9	139	49	90
ALEMANY	Atenció al públic	10	155	60	95
	Gestió comercial	6	95	25	70
ITALIÀ	Atenció al públic	1	17	4	13
RUS	Atenció al públic	7	98	40	58
TOTAL		74	1.180	419	761

Font: OTIB a partir de les dades del SOIB.

Pel que fa a les noves tecnologies, l'estratègia estableix com a prioritat la millora de l'accés, l'ús i la qualitat de les tecnologies de la informació i de la comunicació (TIC). D'aquesta manera s'aconsegueix augmentar la productivitat en el lloc de feina i, per tant, la compe-

titivitat. D'acord amb això, s'han realitzat 28 cursos d'informàtica repartits en cinc temàtiques, com s'observa a la taula 34. El nombre total de participants és de 286, dels quals 190 eren homes (un 66,4 %) i 96, dones (el 33,6 % restant).

Taula 34. Participació en cursos d'informàtica per sexe (2016)

Informàtica	Nº cursos	Participants	Homes	Dones
Eines web 2.0	4	61	25	36
Confecció i publicació pàgines web	10	94	58	36
Operacions auxiliars i manteniment sistemes microinformàtics	6	53	48	5
Seguretat informàtica	5	57	43	14
Desenvolupament d'aplicacions amb tecnologies web	3	21	16	5
TOTAL	28	286	190	96

Font: OTIB a partir de les dades del SOIB.

2.3.3.4. L'avaluació de competències clau

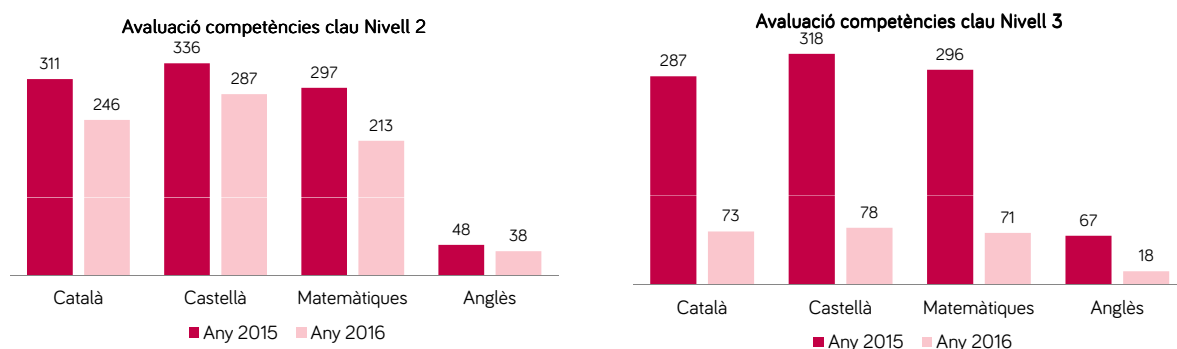
El Reial decret 34/2008, de 18 de gener, pel qual es regulen els certificats de professionalitat, estableix els requisits d'accés a la formació vinculada als certificats de professionalitat, i determina que correspon a l'Administració laboral comprovar que els alumnes tinguin els requisits formatius i professionals mínims i necessaris per a cursar amb aprofitament la formació.

Si els alumnes no tenen els nivells de qualificacions requerits per a l'accés a la formació de certificat de professionalitat, s'han de dur a terme proves de competència matemàtica, de comunicació en llengua castellana, catalana i de llengua estrangera, sempre que ho requereixi

l'especialitat formativa.

El SOIB és l'Administració responsable de verificar que els participants en els cursos tenen els nivells de qualificació necessaris per al correcte seguiment dels cursos oferts en el marc del subsistema de formació professional per a l'ocupació. Posat el cas que no acreditin la titulació mínima i necessària, s'ha d'oferir l'avaluació de les competències clau abans del començament de la formació per a conèixer-ne la idoneïtat com a beneficiaris de la formació i permetre'n la participació en l'acció formativa desitjada.

Gràfic 8. Avaluacions de competències clau amb resultat d'apte per nivells de qualificació a través de centres col·laboradors de formació

Font: SOIB.

El nivell 2 de qualificació implica la competència per a fer un conjunt d'activitats professionals ben determinades amb la capacitat d'utilitzar els instruments i les tècniques pròpies que concernen treballs d'execució de manera autònoma dins els límits operatius de les dites tècniques. També cal tenir coneixements dels fonaments tècnics i científics de l'activitat i capacitats de comprensió i aplicació pràctica del procés. Els certificats de professionalitat associats a nivell de qualificació 2 requereixen que el participant tingui, com a mínim, el títol de graduat en ESO o, si no, s'han d'avaluar les competències clau del beneficiari per a determinar si podrà seguir adequadament el curs de formació. Les dades dels darrers dos anys indiquen que hi va haver

1.776 resultats d'apte de competències clau de nivell 2 vinculades a català, castellà, matemàtiques i anglès.

D'altra banda, el nivell 3 de qualificació implica major complexitat, ja que pressuposa tenir la competència en un conjunt d'activitats professionals que requereixen el domini de diverses tècniques, pot ser executat de manera autònoma, comporta responsabilitat de coordinació i supervisió de treball tècnic i especialitzat. A més, exigeix la comprensió dels fonaments tècnics i científics de les activitats i l'avaluació dels factors del procés, així com de les seves repercussions econòmiques. Els certificats de professionalitat associats a nivell de qualifica-

ció 3 demanen com a requisit d'accés el títol de batxiller, una formació professional de grau mitjà o l'aptitud en la prova d'accés a la universitat per a majors de 25 anys. Atesa la seva dificultat, el SOIB planifica manco accions formatives de nivell 3 i consegüentment es fan manco avaluacions. Les dades indiquen que els darrers dos anys hi va haver 1.208 resultats d'apte de competències clau de nivell 3 vinculades a català, castellà, matemàtiques i anglès.

L'any 2016, com a part dels elements clau per a impulsar l'Estratègia Balear per a la Formació Professional per a l'Ocupació, els centres d'educació per a persones adultes (CEPA) van posar en marxa un sistema comú de validesa permanent de les competències clau a través de convocatòries periòdiques i que donen dret a l'expedició de certificat d'apte, a càrrec de la direcció del SOIB, amb independència de la vinculació o no de la competència clau avaluada a requisits d'accés a cursos de formació professional per a l'ocupació.

Taula 35. Avaluacions de competències clau amb resultat d'apte per nivells de qualificació a través de CEPAS i certificat d'expedició

	Nivell 2	Nivell 3
Català	63	5
Castellà	86	6
Matemàtiques	53	2
Anglès	30	3
TOTAL APTES	232	16

Les dades són encisadores atès que el sistema comú d'avaluació a través de les CEPAS va començar de manera esglaonada al maig de 2016 per a les competències clau de nivell 2 i a l'octubre de 2016 per a les competències

de nivell 3. A més a més, tenen el valor afegit que transcendeix a l'avaluació requerida per a participar de cursos de formació professional per a l'ocupació.

2.3.4. Formació professional d'oferta per a treballadors ocupats

La formació professional per a l'ocupació es dirigeix cap a l'adquisició, millora i actualització permanent de les competències i qualificacions professionals; afavoreix la formació al llarg de tota la vida de la població activa, i conjuga les necessitats de les persones, de les empreses, dels territoris i dels sectors productius. A banda de les accions formatives per a persones desocupades, existeix tot un ventall de formació per a treballadors ocupats amb la finalitat d'actualitzar coneixements i mantenir-los adaptats als requeriments del seu lloc de feina. Així doncs,

l'oferta formativa per a treballadors ocupats inclou els programes de formació sectorials i els programes de formació transversals, així com els programes de qualificació i reconeixement professional.

L'any 2016 varen participar 266 persones en programes de formació per a persones ocupades impulsats pel SOIB i això representa un descens de 140 participants respecte de l'any anterior.

Taula 36. Participants en accions formatives per a ocupats (2014-2016)

	2014	2015	2016
Programes de formació per a ocupats	247	406	266

Font: OTIB a partir de les dades del SOIB.

El perfil dels ocupats participants en accions formatives és majoritàriament masculí (57,1%) i de 25 a 44 anys (65,8%). El segon grup per edat és el de més de 45 anys (27,4%); per tant,

es fa palès l'interès dels treballadors de més edat per mantenir-se formats i d'incrementar les seves habilitats.

Taula 37. Participants en accions formatives per a ocupats per sexe i edat (2016)

Participants en programes de formació per a ocupats	Total	Pes
Homes	152	57,1%
Dones	114	42,9%
Menors de 24 anys	18	6,8%
De 25 a 44 anys	175	65,8%
Més de 45 anys	73	27,4%
TOTAL	266	100,0%

Font: OTIB a partir de les dades del SOIB.

Per la seva banda, les accions adreçades a treballadors ocupats s'han desenvolupat principalment en un 50,4 % dins l'àrea de serveis socioculturals i a la comunitat, seguides per

la de seguretat i medi ambient (17,7 %), i la d'instal·lació i manteniment (17,3 %). Aquestes tres famílies agrupen el 85,3 % dels participants ocupats en accions formatives.

Taula 38. Participants en accions formatives per famílies professionals (2016)

Famílies professionals	Participants	%
Serveis socioculturals i a la comunitat	134	50,4%
Seguretat i medi ambient	47	17,7%
Instal·lació i manteniment	46	17,3%
Agrària	26	9,8%
Imatge personal	13	4,9%
Total	266	100,0%

Font: OTIB a partir de les dades del SOIB.

2.3.5. Formació professional de demanda per als treballadors ocupats (bonificada). Formació en empreses

La formació professional per ocupats bonificada té caràcter estatal. De manera que totes les empreses privades del territori nacional que cotitzen pels treballadors en temes de formació professional poden realitzar formació bonificada. Cada empresa és adscrita a la comunitat autònoma on realitza la seva principal activitat i que, per tant, concentra tots o la majoria dels seus treballadors.

En l'economia de la nostra comunitat el pes de petites empreses és majoritari. Així, es dona també respecte de les empreses beneficiàries potencials de rebre les bonificacions per formació als treballadors. De manera que el 87,3 % de les empreses potencials tenen d'1 a 9 treballadors.

Taula 39. Empreses beneficiàries potencials de les bonificacions per estrat d'assalariats (2016)

Estrat d'assalariats	Nombre d'empreses	% empreses
D'1 a 9	40.715	87,3%
De 10 a 49	5.181	11,1%
De 50 a 249	651	1,4%
Més de 250	78	0,2%
Altres situacions	2	0,0%
TOTAL	46.627	100,0%

Font: OTIB a partir de les dades de la TGSS.

Igualment, les empreses potencials per sector també reproduïen l'estructura econòmica de les Balears. Per tant, el pes del sector dels ser-

veis és majoritari i supera àmpliament la resta de sectors.

Taula 40. Empreses beneficiàries potencials de les bonificacions per sector (2016)

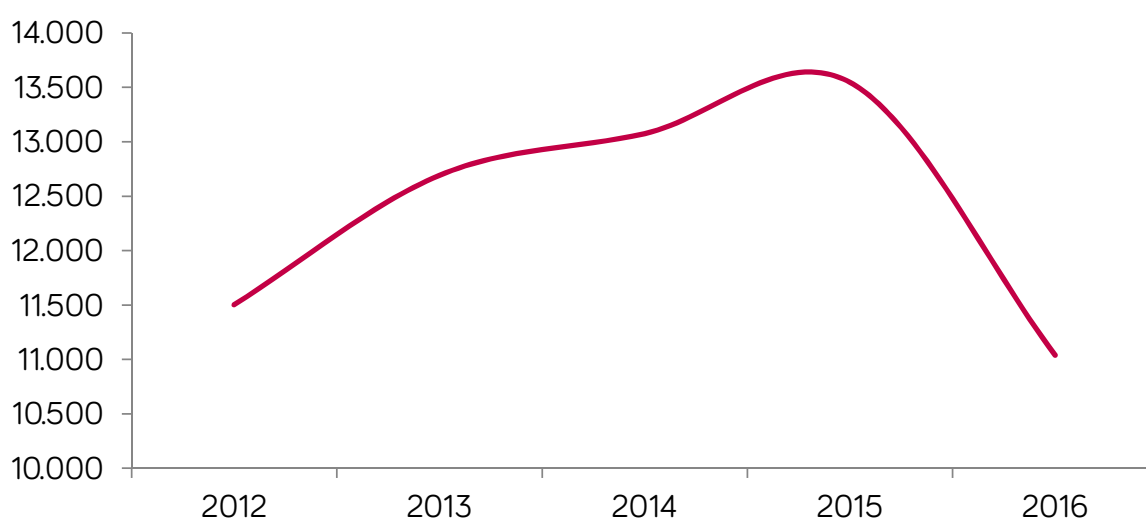
Sector	Nombre d'empreses	% empreses
Agricultura	1.078	2,3%
Indústria	2.648	5,7%
Construcció	5.926	12,7%
Comerç	10.320	22,1%
Hostaleria	10.090	21,6%
Altres serveis	16.564	35,5%
TOTAL	46.627	100,0%

Font: OTIB a partir de les dades de la TGSS.

Les empreses han de comunicar les accions formatives programades a l'Administració i han d'exercir funcions de seguiment, control i avaluació de les accions. Així, poden exercir aquestes funcions elles mateixes o encomanar-les a una entitat externa. El 2016 el total d'empreses que han fet formació bonificada a les Balears és d'11.039, que representen el 23,7% del total de les empreses potencials. D'aquestes, el

97,1% ha organitzat la formació mitjançant una entitat externa o a través d'un grup d'empreses. Les entitats externes poden ser organitzacions empresarials o sindicals, estructures paritàries amb personalitat jurídica pròpia, associacions de treballadors autònoms, a més de les entitats de formació acreditades o inscrites en el seu corresponent registre.

Gràfic 9. Empreses formadores a les Illes Balears (2012-2016)

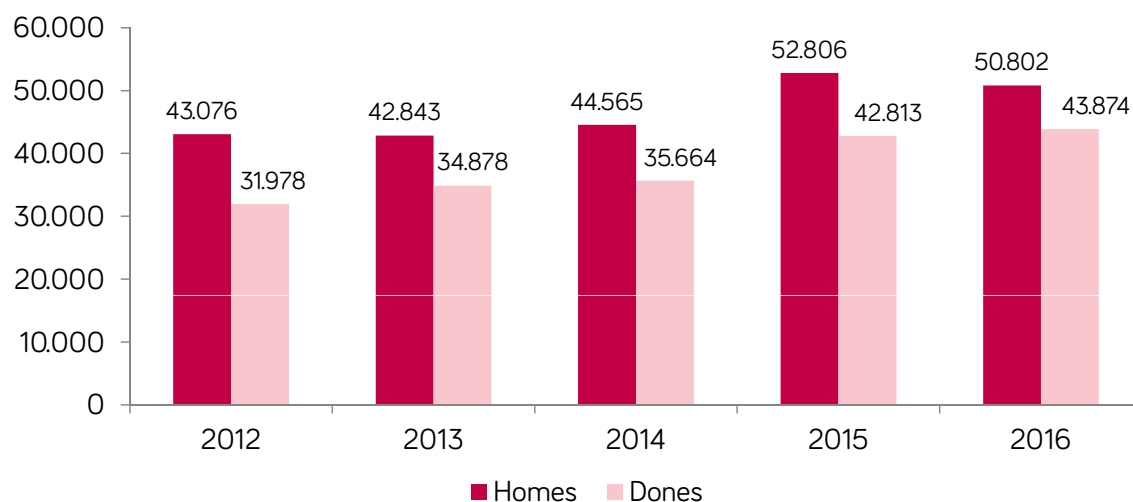

Font: OTIB a partir de les dades de l'Anuari del MEYSS.

Els participants en accions de formació en les empreses són 94.676 persones l'any 2016, el 53,7% dels quals són homes, i el 46,3% restant, són dones. En termes d'evolució, des de l'any 2012 i sobretot dels del 2014 s'observa una tendència creixent amb un augment

acumulat del 26,1% entre 2012 i 2016. La participació masculina és superior a la femenina en tota la sèrie estudiada, si bé el 2016 la participació masculina ha baixat un 3,8% i la femenina ha guanyat un 2,5% respecte l'any anterior.

Gràfic 10. Participants en formació en les empreses a les Illes Balears (2012-2016)

Font: OTIB a partir de les dades de l'Anuari del MEYSS.

Per afrontar les despeses derivades de les activitats de formació, les empreses disposen cada any d'un crèdit de formació que fan efectiu mitjançant bonificacions en les cotitzacions a la seguretat social. Aquest crèdit s'obté segons les quanties ingressades l'any anterior en concepte de formació i un percentatge segons la mida de l'empresa d'acord amb la Llei de pressuposts generals

de l'Estat de cada any.

Tot i que el crèdit assignat a empreses formadores es manté en xifres similars, el percentatge del crèdit de què disposen les empreses baixa considerablement els darrers anys. Concretament, el 2016 les empreses han utilitzat el 61,4% del crèdit del qual disposaven.

Taula 41. Crèdit assignat a empreses formadores i ràtio del crèdit disposat/assignat (2014-2016)

	2014	2015	2016
Crèdit assignat a les empreses formadores	16.300.000	17.600.000	17.045.496
Ràtio crèdit disposat/assignat a les empreses formadores	73,8%	66,9%	61,4%

Font: OTIB a partir de les dades de Fundae.

Si s'analitza des de la perspectiva de la mida de les empreses, es fa palès que les empreses més petites són les que més crèdit han fet servir, un 67,9%. També és elevada la ràtio de les empreses de més de 250 treballadors (66,0%), mentre que les empreses mitjanes presenten els percentatges més baixos.

Taula 42. Crèdit assignat a empreses formadores per estrat d'assalariats i ràtio del crèdit de què es disposa/assignat (2016)

Estrat d'assalariats	Empreses formadores	Crèdit assignat a les formadores	Crèdit disposat per les formadores	Ràtio crèdit disposat/assignat
De 1 a 9	7.747	3.874.063	2.631.151	67,9%
De 1 a 5	6.061	2.645.368	1.921.350	72,6%
De 6 a 9	1.686	1.228.695	709.801	57,8%
De 10 a 49	2.669	5.012.906	2.702.131	53,9%
De 50 a 249	549	4.391.231	2.647.500	60,3%
De 50 a 99	372	2.163.515	1.239.687	57,3%
De 100 a 249	177	2.227.716	1.407.813	63,2%
Més de 250	72	3.767.297	2.484.856	66,0%
De 250 a 499	37	1.013.395	715.248	70,6%
De 500 a 999	24	1.065.857	686.366	64,4%
De 1.000 a 4.999	10	1.266.253	766.524	60,5%
Més de 4.999	1	421.791	316.718	75,1%
Altres situacions	2	0	0	-
TOTAL	11.039	17.045.496	10.465.638	61,4%

Font: OTIB a partir de les dades de Fundae.

Respecte del sector al qual pertanyen les empreses, la major part del crèdit disposat l'han fet servir empreses del sector dels serveis: l'hostaleria (un 66,8%), els altres serveis

(un 62,9%) i el comerç (57,3%). A continuació es troben les empreses de la construcció, la indústria i l'agricultura.

Taula 43. Crèdit de formació per sector (2016)

Sector	Empreses formadores	Crèdit assignat a les formadores	Crèdit disposat per les formadores	Ràtio crèdit disposat/ assignat
Agricultura	114	120.136	60.938	50,7%
Indústria	840	1.361.347	756.123	55,5%
Construcció	1.637	1.763.803	897.318	50,9%
Comerç	2.218	2.344.758	1.343.963	57,3%
Hostaleria	2.936	5.206.137	3.478.686	66,8%
Altres serveis	3.294	6.249.315	3.928.610	62,9%
TOTAL	11.039	17.045.496	10.465.638	61,4%

Font: OTIB a partir de les dades de Fundae.

La formació en empreses s'ha d'orientar cap a les necessitats de formació dels treballadors i ha d'estar relacionada amb l'activitat empresarial. El 2016, les accions formatives que han portat a terme en major nombre les empreses són les relacionades amb les competències de les famílies professionals de: administració i gestió, seguretat i medi ambient, comerç i màrqueting, indústries alimentàries i formació complementària (s'hi

inclouen els idiomes i les competències clau). Aquestes cinc famílies agrupen el 76,1% dels participants en la formació.

Les famílies amb un major nombre d'hores de formació són arts gràfiques (58,7 hores), formació complementària (33,9 hores), instal·lació i manteniment, i imatge i so (32,4 hores).

Taula 44. Distribució de la participació per família professional (2016)

Família professional	Participants	% participants	Mitjana d'hores realitzades
Administració i gestió	23.003	24,3%	12,1
Seguretat i medi ambient	20.036	21,2%	11,6
Comerç i màrqueting	10.687	11,3%	13,8
Indústries alimentàries	10.674	11,3%	12,5
Formació complementària	7.576	8,0%	33,9
Serveis socioculturals i a la comunitat	7.463	7,9%	12,4
Hoteleria i turisme	4.276	4,5%	18,9
Informàtica i comunicacions	3.470	3,7%	26,8
Transport i manteniment de vehicles	2.016	2,1%	27,6
Sanitat	1.924	2,0%	20,1
Instal·lació i manteniment	742	0,8%	32,4
Edificació i obra civil	664	0,7%	21,7
Energia i aigua	583	0,6%	17,1
Agrària	340	0,4%	16,8
Imatge personal	282	0,3%	17,2
Electricitat i electrònica	270	0,3%	18,4
Tèxtil, confecció i pell	251	0,3%	9,9
Fabricació mecànica	182	0,2%	13,1
Activitats físiques i esportives	91	0,1%	15,3
Arts gràfiques	70	0,1%	58,7
Química	23	0,0%	8,9
Arts i artesanía	19	0,0%	27,5
Imatge i so	19	0,0%	32,4
Fusta, moble i suro	11	0,0%	18,0
Indústries extractives	3	0,0%	16,3
Vidre i ceràmica	1	0,0%	15,0
TOTAL	94.676	100,0%	15,7

Font: OTIB a partir de les dades de Fundae.

2.4. L'acreditació de l'experiència professional

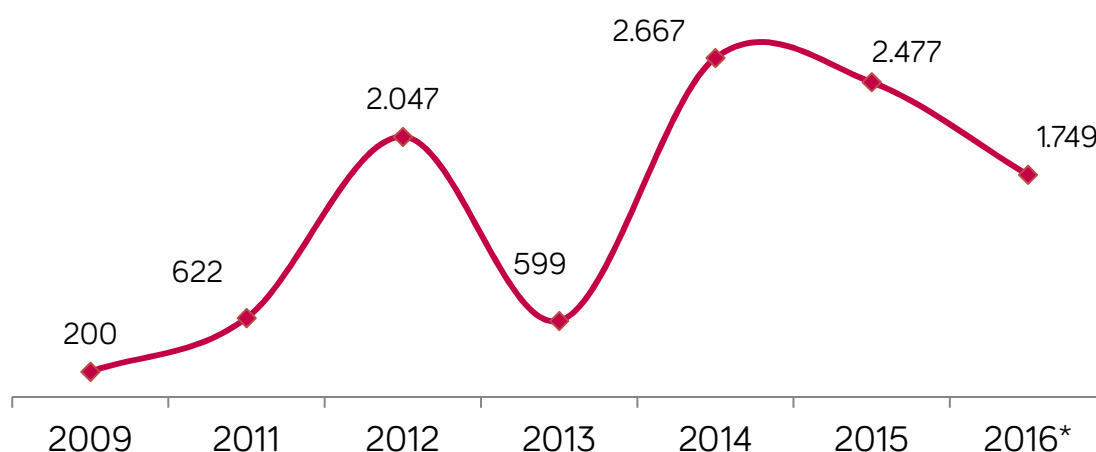
Segons el Reial decret 1224/2009, de 17 de juliol, de reconeixement de les competències professionals adquirides per experiència laboral, s'entén per procediment d'avaluació i acreditació de les competències professionals el conjunt d'actuacions adreçades a avaluar i reconèixer aquestes competències adquirides a través de l'experiència laboral o de vies no formals de formació.

L'Institut de Qualificacions de les Illes Balears (IQPIB) és l'òrgan encarregat de desenvolupar per l'estructura organitzativa responsable del procediment, així com de gestionar i coordinar el procediment d'avaluació i acreditació en l'àmbit de la comunitat autònoma de les Illes Balears, tal com s'especifica en el Decret 55/2011, de 20 de maig, regulador de l'estructura organitzativa del procediment de reconeixement de les competències professionals adquirides per l'experiència laboral o vies no formals de formació a la comunitat autònoma de les Illes Balears.

En aquest sentit s'entén per competència professional el conjunt de coneixements i capacitats que permeten l'exercici de l'activitat professional d'acord amb les exigències de la producció i l'ocupació, és a dir, és el que ha de conèixer i saber fer (capacitat) un treballador per poder exercir bé el seu treball, les tasques en què consisteix segons els estàndards que el mercat o el sector productiu considera acceptables.

Segons les darreres dades del SEPE, entre el 2009 i les dades provisionals del 2016, s'han acreditat 2.456 persones per administració convocant, ara bé, s'ha de tenir en compte que una mateixa persona pot trobar-se acreditada per diferents administracions. Les xifres mostren un comportament irregular amb anys amb moltes persones acreditades, com l'any 2014 (2.667 persones) i anys amb un nombre molt baix, com el 2009 (200 persones).

Gràfic 11. Persones acreditades per administració convocant (2009-2016)

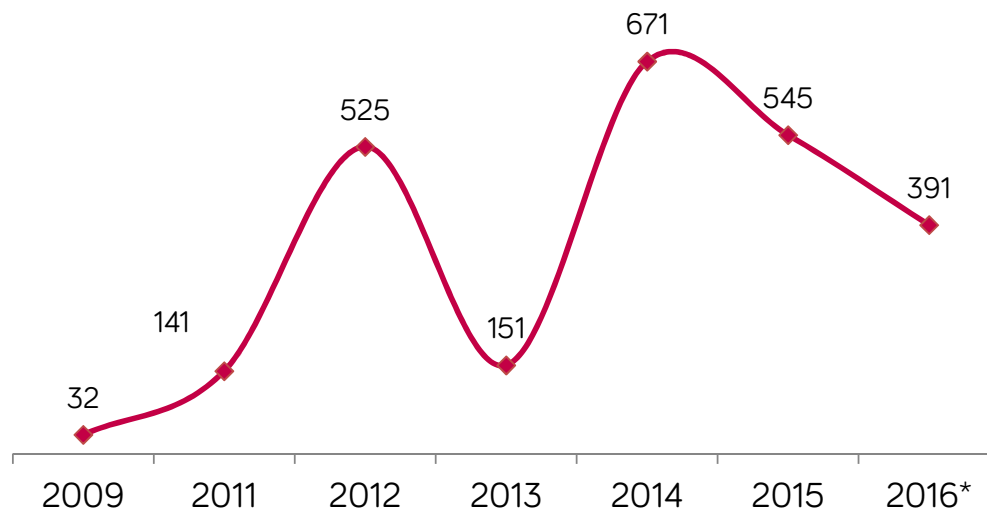

Font: OTIB a partir de les dades del SEPE.

Un altre indicador són les unitats de competència. Una unitat de competència és el conjunt mínim de competències professionals, susceptible de reconeixement i acreditació a l'efecte que

preveu l'article 8 de la Llei orgànica 5/2002. Segons les dades del SEPE, entre 2009 i 2016 s'han acreditat 10.361 unitats, de les quals s'estima que 391 ho han estat el 2016.

Gràfic 12. Unitats de competència acreditades (2009-2016)

Font: OTIB a partir de les dades del SEPE.

2.5. La formació professional dual

La formació professional dual es posà en marxa el 2013 i és un model de formació professional en alternança amb l'ocupació que combina la formació dels alumnes en el centre educatiu/formatiu amb l'activitat laboral retribuïda i la formació a l'empresa (contracte de treball per a la formació i l'aprenentatge¹⁰). Els seus objectius principals són connectar de forma directa la formació que es rep en

el centre educatiu/formatiu i el treball que es desenvolupa a l'empresa, ajudar a conèixer l'entorn real del sector en el qual es treballarà i, finalment, iniciar la qualificació professional i la inserció laboral. D'ençà d'aquesta legislatura, les Illes Balears disposen de programes de formació professional dual tant en l'àmbit educatiu com en l'àmbit ocupacional.

2.5.1. La formació professional dual a l'àmbit educatiu

Pel que fa a l'FP dual en l'àmbit educatiu, les dades de matriculació de la Conselleria d'Educació i Universitat indiquen que en el curs acadèmic 2016-2017 hi ha 255 alumnes matriculats, tots ells a l'illa de Mallorca. L'evolució des de la implantació d'aquest tipus d'ensenyament és creixent i ha passat dels 113 alumnes en el primer curs acadèmic que es va oferir, 2013-14, als 255 del darrer curs acadèmic del qual es disposa de dades, 2016-2017. És a dir, s'ha doblat el nombre de participants en tan sols tres anys.

D'aquests alumnes, el 52,9 % han seguit estudis de cicles de grau mitjà i el 47,1% restant, cursos emmarcats dins un cicle de grau superior. Les famílies professionals amb major nombre d'alumnes han estat, dins el cursos de grau mitjà, hoteleria i turisme (el 56,3 % del total de matriculats en cicles de grau mitjà) i, dins el cursos de grau superior, administració i gestió (48,3 %), i informàtica i comunicacions (27,5 %).

¹⁰Vegeu Reial decret 1529/2012, de 8 de novembre, en què es desenvolupa el contracte per a la formació i l'aprenentatge i s'estableixen les bases de la formació professional dual.

Taula 45. Evolució dels alumnes matriculats a formació professional dual per tipus de cicle i família professional (2013-2016)

Grau mitjà	2013	2014	2015	2016
Administració i gestió	0	0	13	20
Agrària	0	0	0	5
Electricitat i electrònica	9	4	9	6
Hoteleria i Turisme	60	113	96	76
Transport i manteniment de vehicles	12	29	26	28
Total alumnes grau mitjà	81	146	144	135
Grau superior				
Administració i gestió	13	11	10	58
Comerç i màrqueting	0	0	0	12
Electricitat i electrònica	0	0	6	17
Informàtica i comunicacions	19	23	22	33
Total alumnes grau superior	32	34	38	120
Total alumnes	113	180	182	255

Font: OTIB a partir de dades del GESTIB.

Segons les dades del GESTIB el nombre d'empreses participants en el sistema de formació dual ha anat creixent de forma significativa des

de la posada en marxa del programa. Així, en el curs acadèmic 2015-2016 va assolir la xifra de 142 empreses.

Taula 46. Evolució de les empreses participants en la formació professional dual a les Illes Balears (2012-2015)

CURS ESCOLAR	EMPRESSES	PLACES
2012-2013	5	10
2013-2014	99	144
2014-2015	120	192
2015-2016	142	215

Font: OTIB a partir de dades del GESTIB.

2.5.2. La formació professional dual al SOIB

Pel que fa a l'FP dual en l'àmbit ocupacional, l'Estratègia Balear de Formació Professional per a l'Ocupació, aprovada pel novembre de 2015 i inclosa dins el Pla d'Ocupació de Qualitat de les Illes Balears 2017-2020, ja plantejava l'oportunitat d'encetar estratègies de formació dual com a element innovador de la formació a Balears. En aquests moments el SOIB té obertes tres grans línies de formació en alternança: l'FP dual per a col·lectius vulnerables, l'FP dual per a sectors estratègics i, finalment, els programes mixtos de formació i ocupació en entitats locals i entitats sense ànim de lucre.

Al final del 2015 es posà en marxa el Programa Pilot de Formació Dual, adreçat a col·lectius vulnerables. Aquest programa finalitzà

el 2016 i tingué un volum de 220 beneficiaris. L'anàlisi descriptiu del Programa Pilot de Formació Dual adreçat a col·lectius vulnerables indica que, del total de participants, 139 són homes (el 63,2 %) i 81 són dones (el 36,8 % restant). Per edats, gran part dels participants tenen entre 20 i 24 anys (el 45,5 %), seguits pels de 25 a 30 anys (32,5 %), i en menor mesura pels més joves, de 16 a 19 anys (el 21,5 %). El nivell educatiu és majoritàriament bàsic (el 87,1%), duen en atur menys de sis mesos (64,1%) però el pes dels qui en duen més d'un any també és destacable (20,1%). Finalment, cal destacar que només el 10,5 % dels aturats inclosos en el programa de formació dual reben una prestació. D'altra banda, del total d'assistents, el 6,2 % són persones amb algun tipus de discapacitat.

Taula 47. Perfil dels participants en formació dual per a col·lectius vulnerables (2016)

Programa pilot de FP dual del SOIB		PES
Homes	139	63,2%
Dones	81	36,8%
De 16 a 19 anys	47	21,4%
De 20 a 24 anys	100	45,5%
De 25 a 30 anys	72	32,7%
Estudis bàsics	192	87,3%
FP	17	7,7%
Batxiller	9	4,1%
Universitaris	2	0,9%
Atur <6 mesos	141	64,1%
Atur de 6 a 12 mesos	35	15,9%
Atur >12 mesos	44	20,0%
Persones amb discapacitat	14	6,4%
Persones amb prestacions	23	10,5%
TOTAL	220	100,0%

Font: SOIB.

Els resultats aconseguits amb el Programa Pilot de Formació Dual i l'experiència adquirida varen motivar la creació i dotació pressupostària d'un servei gestor específic al SOIB encarregat de promoure la formació dual, basada en

la impartició de certificats de professionalitat, entre les empreses de Balears i els joves desocupats inscrits com a demandants d'ocupació en el SOIB.

Taula 48. Evolució de la formació dual del SOIB

Any	Tipus convocatòria	Núm projectes	Núm treballadors/es
2016	FD Vulnerables	68	220
2016	FD Sectors estratègics	28	255
2017	FD Vulnerables	15	65
2017	FD Sectors estratègics	15	171
2017	FD Sectors estratègics Centres Propis	3	39
	Total	129	750

Font: OTIB a partir de les dades del SOIB.

Les dades mostren la importància que actualment té la formació dual com a política activa d'ocupació dins el SOIB. En just dos anys, ja hi ha 750 participants a través del finançament de 129 projectes qualificadors en els quals intervenen empreses, centres de formació i entitats col·laboradores.

Des de la perspectiva empresarial, cal destacar que la formació dual del SOIB es concentra en els sectors industrials tradicionals (sabater, mobles), clau (turisme, cuina i comerç) i d'altres d'emergents (nàutica i les tecnologies de la informació i comunicació), a través de la segona línia d'actuació anomenada formació dual en sectors estratègics per a l'economia balear.

També cal destacar que, en dos anys, la formació dual del SOIB ja s'ha desplegat territorialment amb projectes a les illes de Mallorca, Menorca i Eivissa.

Finalment, una tercera línia d'actuació és la formació en alternança desenvolupada amb les

entitats locals i les organitzacions sense ànim de lucre. En els programes mixts de formació i ocupació els demandants desocupats inscrits en el SOIB combinen formació d'una temàtica concreta emmarcada en especialitats formatives o certificats de professionalitat (del Catàleg nacional de qualificacions professionals) i experiència pràctica. Aquestes (formació i pràctica) tenen com a objectiu millorar les aptituds i competències professionals dels participants. Els participants, a través d'aquest programa, obtenen un contracte de formació i aprenentatge pel qual cobren un salari i, en acabar, obtindran el corresponent certificat de professionalitat.

Entre els anys 2015 i 2016 s'han duit a terme un total de 63 projectes, amb un total de 630 places ofertes. Les entitats beneficiàries són principalment ajuntaments, consells insulars i altres organismes autònoms i fundacions sense ànim de lucre.

Taula 49. Programes mixts (2015 i 2016)

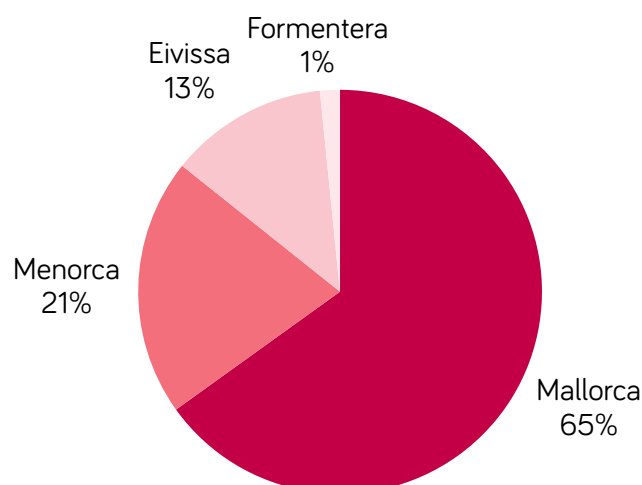
TIPUS D'ENTITATS	ENTITATS BENEFICIÀRIES	PROJECTES APROVATS	PLACES OFERTADES
AJUNTAMENTS I ORGANISMES AUTÒNOMS MUNICIPALS	Ajuntament d'Inca	9	90
	Palmactiva	7	70
	Ajuntament de Calvià	6	60
	Ajuntament de Maó	5	50
	Ajuntament de Ciutadella	3	30
	Ajuntament de Sant Josep	3	30
	Ajuntament de Sta Eulària	3	30
	Ajuntament de Felanitx	2	20
	Ajuntament de Lluçmajor	2	20
	Ajuntament de Sant Lluís	2	20
	Ajuntament d'Esporles	2	20
CONSELLS INSULARS	Consell de Menorca	3	30
	Consell de Mallorca	2	20
	IMAS	1	10
	Consell d'Eivissa	1	10
	Consell de Formentera	1	10
ORGANISMES AUTÒNOMS I FUNDACIONS SENSE ÀNIM DE LUCRE	IBANAT	10	100
	Fundació Deixalles	1	10
TOTAL		63	630

Font: OTIB a partir de les dades del SOIB.

La distribució per illa mostra un total de 41 projectes aprovats a Mallorca, seguida per 13 a

Menorca, 8 a Eivissa i 1 a Formentera.

Gràfic 13. Programes mixts per illa (2015 i 2016)

Font: OTIB a partir de les dades del SOIB.

L'any 2016 es va executar una convocatòria de subvencions per a programes mixtos d'ocupació i formació adreçada a persones joves de garantia juvenil amb cofinançament del Fons Social Europeu, que va oferir 210 places per a joves menors de trenta anys que estiguessin en atur i amb baixos nivells de qualificació. Finalment, el volum de joves beneficiaris va arribar a 226, perquè al llarg del Programa s'han produït baixes i substitucions, la qual cosa suposa una ràtio de 1,08 joves contractats per plaça finançada.

D'altra banda, al final de 2016 es va engegar una nova convocatòria de programes mixtos d'ocupació i formació amb dues línies d'actuació; per a persones joves inscrites en el Sistema Nacional de Garantia Juvenil i també com a novetat per a persones aturades majors de 30 anys. Quant a l'edat dels alumnes treballadors, el 55,6 % són joves, mentre que el 44,4 % restant són adults.

2.6.. Tendències del mercat de treball i oferta formativa

2.6.1. Especialització productiva i tendències del mercat de treball

L'objectiu d'aquest apartat és fer una aproximació a les tendències del mercat de treball i a la demanda ocupacional de les Illes Balears. En el mercat de treball incideixen, a part de l'evolució econòmica del territori, altres factors, com ara la demografia, el canvis tecnològics, els processos de globalització, les polítiques econòmiques i socials que es porten a terme, etc. És per això que es fa necessari fer una mirada més global sobre les perspectives futures a partir de les dades actuals, ja siguin de l'estructura productiva, les projeccions de població i les activitats econòmiques amb una major expansió en els darrers anys.

L'edició 2015 de l'informe sobre les perspectives de demandes d'ocupació per a Espanya publicat pel Centre Europeu per al Desenvolupament de la Formació Professional (CEDEFOP) apunta que la crisi econòmica ha fet caure l'ocupació en tots els sectors, i de manera més accentuada en la construcció i la indústria, entre el 2008 i 2013. Malgrat el creixement econòmic positiu que es produeix a Espanya, s'espera que l'efecte sobre l'ocupació serà limitat i que no es tornarà al nivell d'ocupació precisi fins al 2025. A més, apunten que l'augment de llocs de feina es produirà en els sectors de la distribució i el transport, així com en els negocis i altres serveis. No obstant això, aquest creixement es veu compensat per la pèrdua de llocs de treball en la indústria i en els serveis no comercialitzats (principalment sector públic).

Les previsions del Cedefop donen idees sobre les oportunitats de treball d'aquí a 2025. El total de nova ocupació és la suma de nous llocs de treball creats (la demanda d'expansió) i les oportunitats de treball que sorgeixen a causa de la necessitat de reemplaçar les persones que han sortit o han abandonat el mercat de treball, per exemple, a causa de la jubilació (demanda de substitució). Sovint, la demanda de reemplaçament proporciona més oportunitats d'ocupació que la demanda d'expansió, el que significa que encara hi haurà oportunitats de treball, encara que el volum total d'ocupació caigui. Atès el baix creixement de l'ocupació, les tendències esperades en la mobilitat professional, i una força laboral que envelleix, d'aquí a 2025 es pronostica que la demanda de reemplaçament a Espanya pot proporcionar aproximadament nou vegades més oportunitats de treball que la demanda d'expansió.

A Espanya, la majoria de les oportunitats de treball, al voltant del 27%, seran per als treballadors de serveis i vendes, molt superior a la previsió del 16% per a la UE en el seu conjunt. La participació de les oportunitats de treball per als professionals (ocupacions d'alt nivell en la ciència, la salut, l'enginyeria de negocis i l'ensenyament), al voltant del 13% a Espanya, és inferior a la previsió del 24% per a aquestes ocupacions a la Unió Europea en el seu conjunt.

Taula 50. Distribució del total d'oportunitats de llocs de feina per grans grups d'ocupació a Espanya i la Unió Europea, 2013-2025

Gran Grup C.N.O.	Ocupacions	ESPANYA	UE-28
1	Directors i gerents	7%	9%
2	Tècnics i professionals científics i intel·lectuals	13%	24%
3	Tècnics i professionals de suport	15%	13%
4	Empleats comptables, administratius i altres empleats d'oficina	9%	9%
5	Treballadors dels serveis de restauració, personals, protecció i venedors	27%	16%
6	Treballadors qualificats en el sector agrícola, ramader, forestal i pesquer	3%	6%
7	Artesans i treballadors qualificats de les indústries manufactures i la construcció (excepte operadors d'instal·lacions i maquinària)	7%	5%
8	Operadors d'instal·lacions, maquinària i muntadors	4%	4%
9	Ocupacions elementals	15%	13%

Font: CEDEFOP skills forecasts (2015).

Les tendències de l'oferta de treball futures depenen principalment de la demografia i el volum de població en edat de treballar (definites en les previsions com a persones de 15 anys o més), la participació en la força de treball (persones en edat de treballar, ja sigui treballant o que busquen feina activament) i la rapidesa amb què la gent adquireix títols formatius.

Seguint la tendència demogràfica de la UE, la població d'Espanya també s'està fent gran. Des d'ara i fins al 2025, encara que el nombre de persones de 15 a 19 s'espera que augmenti, els majors increments de població activa es projecten en els grups d'edat de 45 i més anys. En canvi, s'espera que el nombre de persones actives d'entre 20 i 44 anys caigui substancialment. De la mateixa manera, les projeccions de població de l'Institut Nacional d'Estadística¹¹ per a les Illes Balears apunten que la xifra de po-

blació d'entre 20 i 44 anys caurà un 14,4 % fins al 2025, mentre que les mateixes projeccions donen un increment del 23 % pel grup d'edat d'entre 45 i 64 anys.

Encara que més envellida i menor, la força laboral d'Espanya és cada vegada més altament qualificada. Això s'explica per la sortida del mercat laboral de les persones majors menys qualificades i l'entrada de gent més jove amb un nivell educatiu més alt. El 2025, a Espanya es pronostica que la població activa amb alt nivell educatiu se situarà al voltant del 37,8 %, comparat amb el 35,5 % del 2013, i el 31,2 % del 2005. Les persones amb un nivell de qualificacions mitjà representaran el 31,1 % de la força laboral el 2025 en comparació amb el 26,4 % del 2013. Finalment, el pes de població activa de baix nivell educatiu o sense qualificació es preveu que caigui del 38,1 % del 2013 al

¹¹Proyecciones de población. Resultados por Comunidades Autónomas. Les projeccions de població, proporcionen una simulació estadística de la població que residiria a Espanya en els pròxims anys en cas de mantenir-se les tendències demogràfiques actuals, desagregada segons característiques demogràfiques bàsiques i prenent com a punt de partida las Xifres de Població a 1 de gener de l'any en curs.

31,1% el 2025. Segons les previsions del Cedefop, per a l'any 2020, a Espanya, al voltant del 41% de les persones d'entre 30 i 34 anys tindrà un nivell educatiu alt, per sobre de la UE (40%), però inferior a l'objectiu nacional del 44% per al 2020.

S'ha de recordar que la població activa de les Illes Balears presenta un menor nivell educatiu que la mitjana nacional. Així, el 2017, el 39,9% de la població activa de les Illes Balears sols presentava un nivell d'estudis fins a primera etapa de secundària o inferior, davant del 37,1% en el conjunt d'Espanya. En canvi, un 39,0% de la població activa a l'àmbit nacional ha assolit estudis universitaris, 7 punts percentuals per sobre el valor de les Illes Balears (32,0%).

L'economia de les Illes Balears és des de fa molts anys una economia fortament terciaritzada i aquesta característica no ha fet més que pronunciar-se si es fa cas de l'evolució presentada en la taula 51, on es veu com el sector serveis assoleix el 2016 el 86,3% del total del valor afegit brut a preus corrents de les Illes, en detriment del sector de la indústria, i sobretot del de la construcció, que perd més de 4,5 punts percentuals en relació amb l'any 2000. El sector dels serveis ha passat de representar el 79,8% del VAB l'any 2000, xifra ja molt elevada, a representar-ne el 86,3%, segons les darreres dades provisi-

onals del 2016. Dins dels serveis, el 36,8% del VAB es concentra en les activitats econòmiques compreses en les seccions G, H i I de la CNAE-09, les quals inclouen el comerç, la reparació de vehicles i motors, el transport, l'emmagatzematge i l'hostaleria, les quals són de gran importància en la economia de les Illes. Continuant amb aquesta anàlisi, el 15,9% del VAB es troba el 2016 en les seccions O, P i Q (Administració pública, educació i activitats sanitàries); seguit de molt a prop per les activitats immobiliàries, que aglutinen el 15,3% del VAB.

Pel que fa al creixement del VAB, s'observa que entre 2000 i 2016 el sector dels serveis ha experimentat un creixement acumulat del 30,0%, mentre que es dona una caiguda molt pronunciada en la construcció (-30,3%). D'altra banda, la indústria es manté (+0,6%) com a balanç entre 2016 i 2000, però amb importants caigudes entre 2010 i 2016. A més, dins aquest sector, la indústria manufacturera cau un 26,6% entre 2000 i 2016. Dins del sector dels serveis, destaquen com a motors de l'economia les activitats immobiliàries (+146,9%), l'Administració pública, l'educació i les activitats sanitàries (+54,7%), les activitats artístiques, recreatives, llars com a ocupadores domèstiques i altres serveis (53,9%), així com les activitats professionals, científiques i tècniques, activitats administratives i serveis auxiliars (+40,4%).

Taula 51. Pes del VAB per branques d'activitat i creixement relatiu (a preus de mercat) a les Illes Balears (2000, 2005, 2010 i 2016)

Seccions activitat econòmica	2000	2005	2010	2016	Creix (%) 2005-00	Creix (%) 2010-05	Creix (%) 2016-10	Creix Acum (%) 2016-00
A Agricultura	1,7%	0,8%	0,4%	0,5%	-48,7%	-36,3%	40,9%	-54,0%
Total Indústria (B + C + D + E)	7,9%	8,1%	8,6%	7,1%	19,0%	5,3%	-19,7%	0,6%
C Indústria manufacturera	5,6%	4,7%	3,9%	3,3%	10%	-15,2%	-14,3%	-26,6%
F Construcció	10,7%	11,9%	8,8%	6,1%	7,9%	-22,1%	-17,1%	-30,3%
Total Serveis (G+H+I+J+K+L+M+N+O+P+Q+R+S+T+U)	79,8%	79,3%	82,3%	86,3%	8,7%	8,7%	9,9%	30,0%
Comerç a l'engròs i al detall, reparació de vehicles de motor; transport i emmagatzematge; hostaleria (G + H + I)	42,0%	35,9%	33,3%	36,8%	-6,6%	-2,9%	11,5%	1,1%
J Informació i comunicacions	4,5%	3,7%	2,9%	2,4%	-3,5%	-5,8%	22,4%	11,3%
K Activitats financeres i d'assegurances	3,9%	4,0%	3,9%	3,3%	42,9%	19,2%	-21,8%	33,2%
L Activitats immobiliàries	6,3%	10,0%	14,4%	15,3%	58,9%	39,9%	11,1%	146,9%
Activitats professionals, científiques i tècniques; activitats administratives i serveis auxiliars (M + N)	6,5%	6,8%	6,6%	8,2%	6,4%	1,8%	29,6%	40,4%
Administració pública i defensa, Seguretat social obligatòria; educació; activitats sanitàries i de serveis socials (O + P + Q)	12,7%	14,5%	16,6%	15,9%	25,0%	18,2%	4,7%	54,7%
Activ. artístiques, recreatives i d'entreteniment; llars com a ocupadors domèstics i productors de béns i serveis; activ. d'organitzacions; altres serveis (R + S + T + U)	3,9%	4,2%	4,6%	4,4%	29,0%	14,5%	4,2%	53,9%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	8,4%	4,5%	5,2%	19,1%

Font: *Comptabilitat Regional d'Espanya, INE.*

Pel que fa a l'ocupació, i com no podria ser d'altra manera atesa l'especialització de l'economia de les Balears, es concentra en un 82,8% en el sector del serveis. A més, entre 2009 i 2017 s'ha pronunciat aquesta característica, atès que el 2009 els serveis aglutinaven el 78,9% de la població ocupada. Més concretament, les activitats econòmiques que més treballadors ocupen el 2017 són en aquest ordre: comerç al detall (11,5%), serveis de menjars i begudes (11,1%) i serveis d'allotjament (10,5%). Així, un de cada tres treballadors de les Balears treballa en alguna d'aquestes tres activitats econòmiques (vegeu la taula 52). D'altra banda, entre 2009 i 2017 les activitats econòmiques que han incrementat de manera més accentuada¹², en termes relatius, el nombre de treballadors han estat les activitats de les seues centrals; activitats de consultoria de gestió empresarial (+95,4%), activitats administratives d'oficina i altres activitats auxiliars de les empre-

ses (+93,0%), activitats immobiliàries (90%), programació, consultoria i altres activitats relacionades amb la informàtica (+89,5%), altres activitats professionals, científiques i tècniques (+79,5%), reparació i instal·lació de maquinària i equip (+73,1%), activitats de creació, artístiques i espectacles (+54,6%). Aquestes 7 activitats econòmiques només representen el 5% del total dels ocupats de Balears, però creixen intensament atès que el 2009 just en suposaven el 3,1%.

Tanmateix, no hem de perdre de vista que dues de les activitats econòmiques que aglutinen el major nombre de treballadors a Balears, serveis de menjars i begudes i serveis d'allotjament, continuen estirant de la creació d'ocupació i, entre 2009 i 2017, juntes han incrementat gairebé en 30 mil treballadors, que suposa més de la meitat del total de llocs de feina nous creats.

¹²Activitats econòmiques que representin com a mínim un 0,5% del total de l'ocupació en el 2017

Taula 52. Treballadors d'alta a la seguretat social (R general + R autònom) a les Illes Balears per activitat econòmica (CNAE-09 a 2 dígits), 2009 i 2017

Codi	Títol	2017	Pes (%)	2009	Pes (%)	Var abs	Var (%)
00	No consta	84	0,0%	631	0,2%	-547	-86,7%
01	Agricultura, ramaderia, caça i serveis que s'hi relacionen	2.941	0,6%	3.257	0,8%	-315	-9,7%
02	Silvicultura i explotació forestal	525	0,1%	421	0,1%	104	24,7%
03	Pesca i aquicultura	95	0,0%	71	0,0%	24	33,5%
08	Altres indústries extractives	361	0,1%	495	0,1%	-135	-27,2%
10	Indústria de l'alimentació	4.273	0,9%	4.519	1,1%	-247	-5,5%
11	Fabricació de begudes	1.079	0,2%	1.186	0,3%	-107	-9,0%
13	Indústria tèxtil	417	0,1%	272	0,1%	145	53,5%
14	Confecció de peces de vestir	371	0,1%	432	0,1%	-60	-14,0%
15	Indústria del cuir i del calçat	1.311	0,3%	1.525	0,4%	-213	-14,0%
16	Indústria de la fusta i del suro, excepte mobles; cistelleria i esparteria	1.381	0,3%	1.888	0,5%	-508	-26,9%
17	Indústria del paper	110	0,0%	150	0,0%	-39	-26,3%
18	Arts gràfiques i reproducció de suports enregistrats	1.178	0,3%	1.376	0,3%	-199	-14,4%
20	Indústria química	261	0,1%	321	0,1%	-60	-18,6%
21	Fabricació de productes farmacèutics	138	0,0%	141	0,0%	-3	-2,1%
22	Fabricació de productes de cautxú i plàstics	110	0,0%	82	0,0%	28	34,3%
23	Fabricació d'altres productes minerals no metàl·lics	1.395	0,3%	2.136	0,5%	-741	-34,7%
24	Metallúrgia; fabricació de productes de ferro, acer i ferroal·iatges	244	0,1%	364	0,1%	-119	-32,8%
25	Fabricació de productes metàl·lics, excepte maquinària i equip	2.595	0,6%	2.667	0,7%	-72	-2,7%

Codi	Títol	2017	Pes (%)	2009	Pes (%)	Var abs	Var (%)
26	Fabricació de productes informàtics, electrònics i òptics	80	0,0%	36	0,0%	44	121,8%
27	Fabricació de material i equip elèctric	55	0,0%	94	0,0%	-39	-41,2%
28	Fabricació de maquinària i equip n.c.o.p.	465	0,1%	779	0,2%	-314	-40,3%
29	Fabricació de vehicles de motor, remolcs i semiremolcs	8	0,0%	17	0,0%	-9	-51,2%
30	Fabricació d'un altre tipus de material de transport	1.499	0,3%	1.594	0,4%	-95	-6,0%
31	Fabricació de mobles	1.176	0,3%	1.376	0,3%	-200	-14,5%
32	Altres indústries manufactureres	846	0,2%	847	0,2%	-1	-0,1%
33	Reparació i instal·lació de maquinària i equip	3.189	0,7%	1.842	0,5%	1.346	73,1%
35	Subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	936	0,2%	1.285	0,3%	-349	-27,1%
36	Captació, depuració i distribució d'aigua	1.384	0,3%	1.349	0,3%	35	2,6%
37	Recollida i tractament d'aigües residuals	183	0,0%	134	0,0%	48	36,0%
38	Recollida, tractament i eliminació de residus; valorització	2.645	0,6%	2.652	0,6%	-7	-0,3%
39	Activitats de descontaminació i altres serveis de gestió de residus	4	0,0%	6	0,0%	-1	-19,7%
41	Construcció d'edificis	24.210	5,2%	26.785	6,6%	-2.575	-9,6%
42	Enginyeria civil	1.232	0,3%	2.218	0,5%	-986	-44,4%
43	Activitats de construcció especialitzada	23.216	5,0%	23.370	5,7%	-154	-0,7%
45	Venda i reparació de vehicles de motor i motocicletes	8.321	1,8%	7.677	1,9%	644	8,4%
46	Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte de vehicles de motor i motocicletes	18.830	4,1%	16.901	4,1%	1.930	11,4%

Codi	Títol	2017	Pes (%)	2009	Pes (%)	Var abs	Var (%)
47	Comerç al detall, excepte de vehicles de motor i motocicletes	53.446	11,5%	48.198	11,8%	5.249	10,9%
49	Transport terrestre i per canonades	12.756	2,7%	11.967	2,9%	789	6,6%
50	Transport marítim i per vies navegables interiors	102	0,0%	35	0,0%	66	189,3%
51	Transport aeri	2.318	0,5%	3.461	0,8%	-1.142	-33,0%
52	Emmagatzemament i activitats afins al transport	6.307	1,4%	5.538	1,4%	769	13,9%
53	Activitats postals i de correus	1.559	0,3%	1.397	0,3%	162	11,6%
55	Serveis d'allotjament	48.827	10,5%	33.875	8,3%	14.953	44,1%
56	Serveis de menjars i begudes	51.724	11,1%	37.279	9,1%	14.445	38,7%
58	Edició	925	0,2%	1.297	0,3%	-373	-28,7%
59	Activitats cinematogràfiques, de vídeo i de televisió, enregistrament de so i edició musical	923	0,2%	911	0,2%	12	1,3%
60	Activitats de programació i emissió de ràdio i televisió	376	0,1%	759	0,2%	-383	-50,5%
61	Telecomunicacions	1.585	0,3%	1.558	0,4%	27	1,7%
62	Programació, consultoria i altres activitats relacionades amb la informàtica	2.687	0,6%	1.418	0,3%	1.269	89,5%
63	Serveis d'informació	1.375	0,3%	649	0,2%	726	111,8%
64	Serveis financers, excepte assegurances i fons de pensions	4.675	10,0%	6.306	15,0%	-1.631	-25,9%
65	Assegurances, reassegurances i fons de pensions, excepte Seguretat Social obligatòria	542	0,1%	623	0,2%	-81	-13,0%
66	Activitats auxiliars dels serveis financers i de les assegurances	1.904	0,4%	1.903	0,5%	1	0,1%
68	Activitats immobiliàries	4.896	11,1%	2.568	0,6%	2.328	90,7%
69	Activitats jurídiques i de comptabilitat	7.650	1,6%	7.125	1,7%	526	7,4%
70	Activitats de les seues centrals; activitats de consultoria de gestió empresarial	2.114	0,5%	1.082	0,3%	1.032	95,4%

Codi	Títol	2017	Pes (%)	2009	Pes (%)	Var abs	Var (%)
71	Serveis tècnics d'arquitectura i enginyeria; assaigs i anàlisis tècnics	3.432	0,7%	2.948	0,7%	485	16,4%
72	Investigació i desenvolupament	635	0,1%	467	0,1%	168	36,0%
73	Publicitat i estudis de mercat	1.799	0,4%	1.929	0,5%	-131	-6,8%
74	Altres activitats professionals, científiques i tècniques	2.967	0,6%	1.653	0,4%	1.314	79,5%
75	Activitats veterinàries	682	0,1%	479	0,1%	203	42,4%
77	Activitats de lloguer	6.376	14%	7.247	18%	-871	-12,0%
78	Activitats relacionades amb l'ocupació	1.227	0,3%	931	0,2%	296	31,8%
79	Activitats d'agències de viatges, operadors turístics, serveis de reserves i altres que s'hi relacionen	5.968	13%	4.584	11%	1.385	30,2%
80	Activitats de seguretat i investigació	3.091	0,7%	2.506	0,6%	584	23,3%
81	Serveis en edificis i activitats de jardineria	14.041	3,0%	11.633	2,8%	2.408	20,7%
82	Activitats administratives d'oficina i altres activitats auxiliars de les empreses	5.239	1,1%	2.715	0,7%	2.525	93,0%
84	Administració pública i defensa; Seguretat Social obligatòria	20.306	4,4%	21.124	5,2%	-818	-3,9%
85	Educació	21.290	4,6%	17.118	4,2%	4.173	24,4%
86	Activitats sanitàries	28.342	6,1%	24.760	6,1%	3.582	14,5%
87	Assistència en establiments residencials	3.431	0,7%	2.466	0,6%	965	39,1%
88	Activitats de serveis socials sense allotjament	4.803	1,0%	3.491	0,9%	1.312	37,6%
90	Activitats de creació, artístiques i espectacles	2.144	0,5%	1.387	0,3%	757	54,6%
91	Activitats de biblioteques, arxius, museus i altres activitats culturals	382	0,1%	578	0,1%	-196	-33,9%
92	Activitats de jocs d'atzar i apostes	1.140	0,2%	1.316	0,3%	-176	-13,4%

Codi	Títol	2017	Pes (%)	2009	Pes (%)	Var abs	Var (%)
93	Activitats esportives, recreatives i d'entreteniment	7.223	1,6%	5.021	12%	2.202	43,9%
94	Activitats associatives	3.147	0,7%	3.898	10%	-751	-19,3%
95	Reparació d'ordinadors, efectes personals i articles d'ús domèstic	2.269	0,5%	3.394	0,8%	-1.125	-33,2%
96	Altres serveis personals	9.455	2,0%	7.041	1,7%	2.413	34,3%
97	Activitats de les llars que donen ocupació a personal domèstic	1.043	0,2%	615	0,2%	428	69,6%
99	Activitats d'organitzacions i organismes extraterritorials	48	0,0%	29	0,0%	18	62,6%
	TOTAL	464.321	100,0%	408.178	100,0%	56.142	13,8%

Font: OTIB a partir de les dades de la TGSS.

D'altra banda, hi ha activitats econòmiques que han perdut treballadors entre 2009 i 2017, concretament 38 activitats. Destaquen, pel pes dins el total d'ocupats, el transport aeri (-33,0%), els serveis financers (-25,9%), la construcció d'edificis (9,2%), l'Administració pública (-3,9%), les activitats de construcció especialitzada (-0,7%) o les activitats de lloguer (-12,0%). També s'hi poden trobar activitats vinculades a la indústria manufacturera, com ara la indústria del cuir i del calçat (-14,0%), la indústria de la fusta i del suro, excepte mobles; cistelleria i esparteria (-26,9%) o la fabricació de mobles (-14,5%).

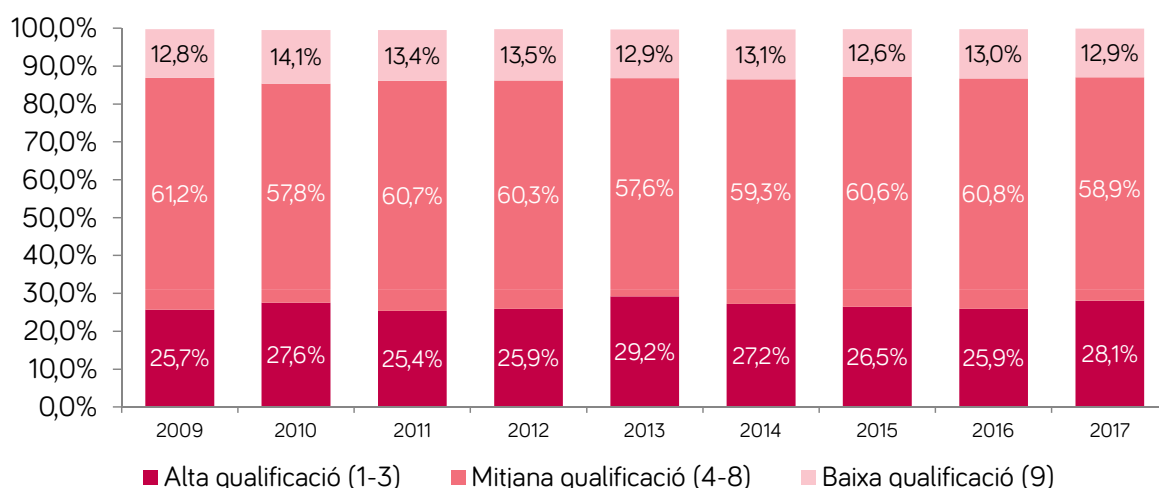
Vista la forta i creixent especialització productiva de les Balears en el sector dels serveis i les activitats econòmiques que més augmenten el nombre de treballadors ocupats, sembla que les tendències ocupacionals aniran vinculades sobretot al sector dels serveis. Més concretament, sembla que pot haver-hi una major demanda laboral en els serveis dirigits a les empreses, com la consultoria de gestió empresarial o activitats més relacionades amb les noves tecnologies i la informàtica, així com en les activitats professionals, científiques i tècniques. Tot això,

sense perdre de vista l'activitat de l'hoteleria i el turisme, o altres sectors emergents, com el sector nàutic, els serveis de la vida diària, o els serveis culturals, creatius, esportius i d'oci.

A més, com apunta el CEDEFOP en l'informe sobre previsions de competències fins al 2025, la majoria d'oportunitats laborals a Espanya requeriran qualificacions de nivell mitjà i alt. De fet, i així com s'observa al gràfic 14, durant els anys de recessió econòmica, les ocupacions que millor han resistit dins el mercat de treball són les de qualificació i nivell d'estudis més elevats. Així, el pes de les ocupacions d'alta qualificació experimenta un creixement des de l'any 2009, i posa de manifest, d'una banda, que han incrementat la contractació, i de l'altra, la major estabilitat laboral d'aquests treballadors en temps de crisi. El 2017 suposen un 28,1% de la població ocupada, més de 2 punts percentuals per sobre del valor del 2009. És important recalcar com les ocupacions d'alta qualificació resisteixen dins un context d'especialització turística i com el ritme de creixement se'n manté constant tot i l'embranchada de les contractacions en les ocupacions més vinculades a les activitats turístiques i de serveis¹³.

¹³Vegeu OTIB "Anàlisi de les ocupacions més dinàmiques a les Illes Balears en el període 2011-2015" a Col·lecció d'estudis laborals núm. 23.

Gràfic 14. Evolució de la població ocupada per nivell de qualificació a les Illes Balears (2009-2017)

Font: OTIB a partir de dades de l'EPA (INE).

2.6.2. Adequació oferta formativa i demanda del mercat de treball

La planificació de l'oferta formativa no és una tasca fàcil i sovint es fa tenint en compte criteris de demandes, bé dels estudiants (donant prioritat a les titulacions que s'han cobert i deixant cicles que no tenen prou demanda) o de les administracions públiques, que prioritzen cicles per la disposició o la manca de recursos. El problema és que aquesta demanda se guia amb freqüència per modes o estereotips i es deixa de banda les autèntiques necessitats, actuals i futures, del sistema productiu.

Una aproximació a l'anàlisi de l'adequació de l'oferta formativa a la demanda del mercat de treball seria posar en relació l'estructura de famílies professionals que ofereix el sistema de formació professional, tant inicial com per a l'ocupació (per a aturats i ocupats), a les Illes Balears amb l'estructura productiva existent.

Així, la taula 53 mostra la distribució d'ocupats per famílies professionals¹⁴, així com els participants en accions formatives, per tractar de determinar el grau de sobrerepresentació o infrarepresentació que es pot donar a l'oferta formativa de les diferents famílies professionals. Es considerarà que existeix una sobrerepresentació o infrarepresentació si la diferència entre l'especialització productiva i l'especialització en FP té una diferència superior als 5 punts percentuals.

En un primer cop d'ull s'observa que hi ha una àmplia oferta formativa dins, per exemple, la família professional d'administració i gestió, amb un 19,4 % del total d'alumnes matriculats a formació professional inicial i el 14,6 % dels participants en accions formatives per a desocupats. En canvi, dins la branca d'administració

¹⁴ La distribució d'afiliats per família professional s'ha fet a partir de les correspondències de famílies professionals i CNAE-09, a quatre dígits, feta per l'Institut Nacional de las Qualificacions (INCUAL). S'ha de tenir en compte que diverses CNAE poden estar englobades en més d'una família professional. Vegeu més detall a http://incual.mecd.es/ca/deportivas_descripcion

i gestió només hi treballa el 8,9% del total dels ocupats de les Illes Balears. Aquest seria un cas, per tant, de sobrerepresentació d'oferta formativa. Altres exemples en aquest mateix sentit de sobrerepresentació es troben també en el cas de la sanitat, amb una alta participació en els cicles de formació professional reglada, no tant en la formació per a l'ocupació, en comparació amb els ocupats en aquesta activitat econòmica. També en la família professional d'informàtica i co-

municacions hi hauria aquestes circumstàncies, un percentatge molt baix d'ocupats en comparació amb els matriculats en cicles de formació professional inicial. També es pot fer incidència en el cas dels serveis socioculturals i a la comunitat, que, si bé la formació professional inicial està equiparada amb el pes dels ocupats, no és així en el cas de la formació professional per a l'ocupació, que aglutina el 20 % dels totals de participants formats.

Taula 53. Treballadors ocupats, matriculats en cicles de formació professional inicial, participants en accions formatives per a desocupats, participants en accions formatives per a col·lectius vulnerables, participants en accions formatives per a ocupats, i participants en accions formatives bonificades a les empreses, per a ocupats per famílies professionals a les Illes Balears (any 2016).

	Ocupats		Matriculats FP		Accions form. desocupats		Accions form. ocupats		Accions form. ocupats bonificada	
Administració i gestió	49.203	8,9%	2.953	19,4%	1.474	14,6%		0,0%	23.003	24,3%
Activitats físiques i esportives	15.362	2,8%	801	5,3%	118	1,2%	26	9,8%	91	0,1%
Agrària	9.638	1,7%	374	2,5%	647	6,4%		0,0%	340	0,4%
Arts gràfiques	2.824	0,5%	109	0,7%	56	0,6%		0,0%	70	0,1%
Arts i artesanía	7.175	1,3%		0,0%	0	0,0%		0,0%	19	0,0%
Comerç i màrqueting	95.791	17,3%	663	4,3%	633	6,3%		0,0%	10.687	11,3%
Electricitat i electrònica	11.906	2,1%	1.023	6,7%	307	3,0%		0,0%	270	0,3%
Energia i aigua	3.414	0,6%	11	0,1%	113	1,1%		0,0%	583	0,6%
Edificació i obra civil	33.449	6,0%	45	0,3%	123	1,2%		0,0%	664	0,7%
Fabricació mecànica	10.169	1,8%	140	0,9%	107	1,1%		0,0%	182	0,2%
Hoteleria i Turisme	113.486	20,5%	1.589	10,4%	2.444	24,2%		0,0%	4.276	4,5%
Informàtica i comunicacions	3.529	0,6%	1.880	12,3%	312	3,1%		0,0%	3.470	3,7%
Instal·lació i manteniment	10.901	2,0%	176	1,2%	154	1,5%	46	17,3%	742	0,8%
Imatge personal	7.756	1,4%	409	2,7%	466	4,6%	13	4,9%	282	0,3%
Imatge i so	5.900	1,1%	229	1,5%	80	0,8%		0,0%	19	0,0%
Indústries alimentàries	5.206	0,9%	104	0,7%	152	1,5%		0,0%	10.674	11,3%
Fusta, moble i suro	5.209	0,9%	41	0,3%	0	0,0%		0,0%	11	0,0%
Maritimopesquera	5.530	1,0%	160	1,0%	38	0,4%		0,0%		0,0%
Química	1.989	0,4%		0,0%	0	0,0%		0,0%	23	0,0%
Sanitat	32.625	5,9%	2.270	14,9%	106	1,1%		0,0%	1.924	2,0%
Seguretat i medi ambient	25.436	4,6%	19	0,1%	106	1,1%	47	17,7%	20.036	21,2%
Serveis Socioculturals i a la comunitat	60.588	10,9%	1.570	10,3%	2.015	20,0%	134	50,4%	7.463	7,9%
Tèxtil, confecció i pell	7.266	1,3%		0,0%	29	0,3%		0,0%	251	0,3%
Transport i manteniment de vehicles	27.378	4,9%	688	4,5%	614	6,1%		0,0%	2.016	2,1%
Vidre i ceràmica	2.496	0,5%		0,0%	0	0,0%		0,0%	1	0,0%
TOTAL	554.224	100,0%	15.254	100,0%	10.094	100,0%	266	100,0%	94.676	100,0%

■ Sobrerepresentació formativa ■ Infrarepresentació formativa

Font: OTIB a partir de les dades de TGSS, GESTIB, SOIB i Fundae.

En sentit oposat, és a dir, famílies professionals infrarepresentades pel que fa a l'oferta formativa en comparació amb el seu pes dins l'estructura productiva, s'hi troba, per exemple, la de comerç i màrqueting, que aglutina el 17,3 % del ocupats de les Illes Balears, però, en canvi, només engloba el 4,3 % dels matriculats en cicles de formació professional o el 6,3 % dels participants en accions formatives per a desocupats. Altres exemples de famílies professionals infraesrepresentades són edificació i obra civil, o hostaleria i turisme, en el cas de la formació professional inicial. Destaca significativament el cas de la família professional d'hostaleria i turisme, que aglutina més del 20 % d'ocupats a les Illes i només el 10,4 % dels matriculats en formació professional inicial. En canvi, dins la formació professional per a l'ocupació, hi té una major participació, concretament el 24,2 % dels participants en accions formatives per a preferentment desocupats.

Tanmateix, aquesta anàlisi no deixa de ser parcial, atès que no es tenen en compte els matriculats universitaris, capital humà d'enorme importància que passarà a formar part del mercat de treball de les Balears. És per això que l'anàlisi d'adequació entre oferta formativa i demanda del teixit productiu presentada en aquest informe s'ha de prendre amb totes les precaucions possibles, atès que es tracta d'una part de l'oferta formativa en el marc del sistema educatiu.

Una altra aproximació a l'anàlisi del desequilibri formatiu entre oferta i demanda seria la comparació entre el nivell de qualificació dels llocs de feina de la població ocupada i el seu nivell formatiu. D'aquesta manera es pot conèixer quin percentatge de població es troba sobrequalificada per portar a terme

la seva feina, quin percentatge pel contrari està treballant en una ocupació per sobre del seu nivell formatiu, i per tant infraqualificada, i, finalment l'ajustament que es dona entre nivell formatiu i nivell ocupacional. Per fer aquest exercici s'estableixen tres nivells ocupacionals: alt, mitjà i baix, d'acord amb el grup d'ocupació: 0-3 nivells de la cno-11 es corresponen a nivell alt, nivells 4-8 de la cno-11 al nivell mitjà i el grup 9 de la cno-11 dins el nivell baix de qualificació. D'altra banda, s'agrupen els ocupats en tres grups segons el seu nivell d'estudis: alt, mitjà i baix. El nivell alt serien estudis universitaris i d'FP de grau superior, el nivell mitjà serien tenir assolit el batxillerat o un cicle mitjà d'FP, i, finalment, el nivell baix es correspondria a uns estudis d'ESO o inferiors.

Fetes aquestes classificacions definiríem situacions d'infraqualificació quan es doni un nivell formatiu baix o mitjà i un nivell ocupacional alt, que es correspondria amb tasques directives i de gerència o de tècnics i professionals científics, intel·lectuals o de suport. També seria el cas d'infraqualificació el de les persones ocupades en un grup professional de grau mitjà (4-8 de la cno-11) amb estudis que no superen l'ESO. D'altra banda, les situacions de sobrequalificació es produirien quan un ocupat té estudis superiors i es troba ocupat en feines de nivell mitjà o baix. I també en el cas d'un ocupat amb estudis de grau mitjà que faci tasques de baixa qualificació. I, finalment, es produiria un situació d'equilibri, o d'ajustament, en els cassos de persones amb estudis superiors que facin feina en ocupacions de nivell alt, persones amb estudis de grau mitjà que facin feines de nivell mitjà i persones ocupades amb estudis com a màxim d'ESO ocupades en feines no qualificades (grup 9 de la cno-11).

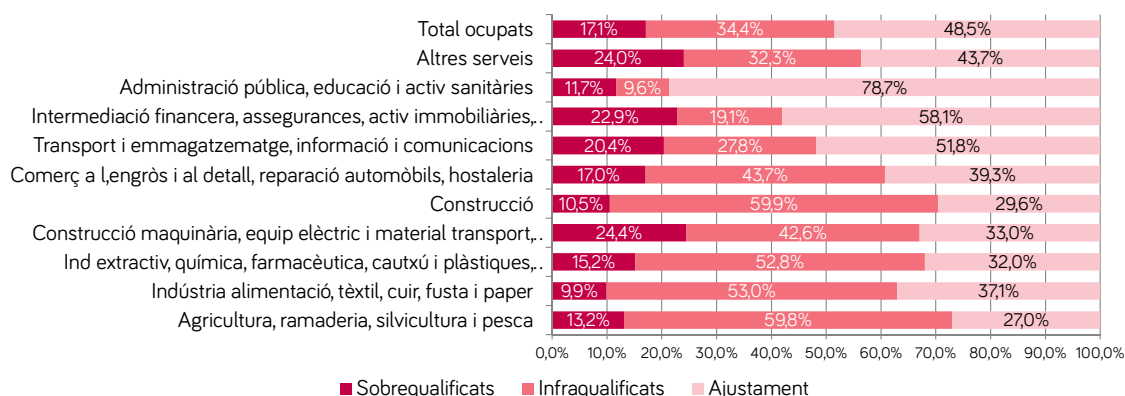
Els desequilibris per inadequació de les competències, tant si és per sobrequalificació com per infraqualificació, tenen conseqüències negatives sobre els treballadors perquè n'afecten la motivació, el salari i les possibilitats d'ascensió social, entre d'altres, i també sobre les empreses, pel fet de restringir-ne la capacitat d'innovació i alterar l'estructura de costos i, per extensió, sobre el conjunt de l'economia, perquè frenen la millora de la productivitat, la competitivitat i un mercat de treball més inclusiu.

Les dades de l'enquesta de població activa del 2017 mostren com més de la meitat de la població ocupada de les Illes Balears es troba en desequilibri per la inadequació entre l'oferta i la demanda de les seves competències. Més concretament, un 17,1% es troba sobrequalificada per desenvolupar l'ocupació en la qual es troba treballant i un 34,4% es troba infraqualificada. El gran desajust que hi ha en el mercat de treball de les Illes Balears, es troba en el fet que gairebé un 59% de la població ocupada es troba emmarcada dins ocupacions de grau mitjà. En canvi, les persones que mostren un nivell d'estudis de grau mitjà es redueix a un 28,1%. I, per contra, el 38% de la població ocupada presenta un nivell baix d'estudis, mentre que les ocupacions no qualificades sols aglutinen el 12,9% dels ocupats. És per això que l'oferta insuficient en el tram mitjà de l'estructura de qualificacions es nodreix d'individus que tenen nivells formatius inferiors o superiors i el desequilibri es dispara de forma considerable.

En el gràfic 15 es desglossa el nivell de sobrequalificació, infraqualificació i ajustament per activitats econòmiques. Per un costat, s'observa com les seccions econòmiques amb un major desequilibri entre les qualificacions dels seus treballadors es donen en l'agricultura, la construcció i la indústria, tant en les relacionades amb la manufactura com amb l'extractiva i energètica. En canvi, a l'altre extrem s'ubiquen els serveis i, especialment, l'Administració pública, l'educació i la sanitat, que és l'activitat econòmica amb el major nivell d'ajustament entre formació i qualificació dels seus ocupats.

Amb vista a la programació de cursos, interessa conèixer sobretot en quines activitats econòmiques es dona un major nivell d'infraqualificació, per així poder oferir formació als treballadors, o també als joves que encara estudien, o bé als treballadors que han perdut la seva feina i es troben en situació d'atur. A partir del gràfic 15 es veu que les activitats econòmiques amb major grau d'infraqualificació són la construcció i l'agricultura, seguides per la indústria de l'alimentació, tèxtil, cuir, fusta i paper. També s'ha de tenir en compte que molta gent ocupada en aquests sectors econòmics no disposa dels títols formatius, però sí de l'experiència i els coneixements per desenvolupar les funcions lligades a l'ocupació. En aquest cas s'hauria de potenciar l'obtenció de certificats de professionalitat als treballadors amb experiència en el sector, però sense formació.

Gràfic 15. Distribució dels ocupats segons si estan sobrequalificats, infraqualificats o ajustats al seu nivell d'estudis i el seu nivell de qualificació per seccions d'activitat econòmica a les Illes Balears. Mitjana 2017

Font: OTIB a partir de les dades de l'EPA.

El desajust entre les qualificacions i el nivell formatiu dificulta aconseguir un major grau de competitivitat a l'economia de les Illes Balears, així com un menor valor del PIB *per capita*. És per això que és important detectar i intentar reduir aquests desequilibris entre

oferta i demanda de les capacitacions de la població activa balear. Cal fer incidència en la importància d'augmentar el segment de població amb estudis de grau mitjà i, més concretament, en el paper que ha de jugar la formació professional.

2.7. La inserció laboral dels titulats en formació professional

Al llarg del document s'ha apuntat la diferent oferta de formació professional. Des d'un punt de vista de les decisions d'oferta, resulta important saber quina és la inserció laboral d'aquesta oferta. Al capdavant, més enllà de la demanda existent, el manteniment, l'increment o la reducció de l'oferta està condicionat pel nivell d'inserció laboral, la qual resumeix, d'alguna manera, el nivell de demanda que fa el sector productiu de l'oferta de persones titulades.

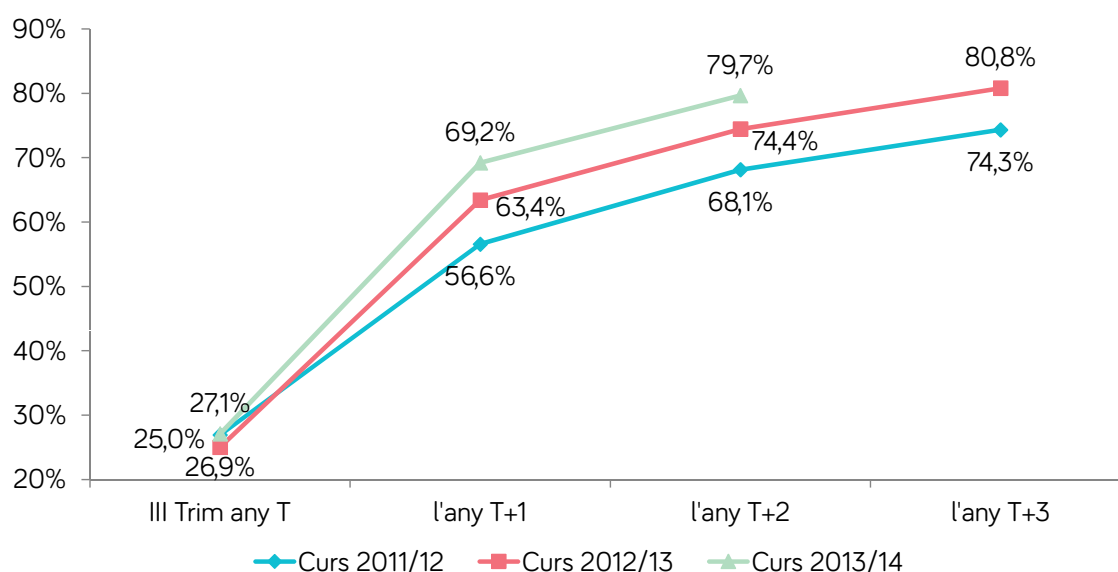
Per tal de disposar d'eines per a la presa de decisions en aquest sentit, el Pla d'Ocupació de Qualitat de les Illes Balears 2017-2020 establí com una línia de feina el fet de disposar d'estudis sobre la inserció laboral. Igualment i per ajudar a la difusió dels resultats amb què les famílies prenen les seves decisions formatives, s'acordà publicar anualment estudis d'inserció laboral en l'àmbit de formació professional, així com que tota aquesta informació esdevingués una operació estadística de l'IBESTAT dins el Pla Estadístic de les Illes Balears.

El passat mes de setembre de 2017 es va presentar el primer informe¹⁵ sobre la inserció laboral dels titulats en cicles de formació professional inicial a les Balears, les principals conclusions del qual apunten a una alta inserció dels joves que finalitzen cursos de formació professional inicial. Un dels objectius d'aquest informe és ajudar a visualitzar que les oportunitats de feina per a les quals doten els estudis de formació professional són molt elevades, fins i tot superiors a altres tipus d'estudis, com els de batxillerat, i no allunyades dels estudis universitaris.

Així, la taxa d'inserció laboral dels titulats l'any 2014 se situa en el 69,2% un any més tard a la finalització dels estudis, i assoleix gairebé el 80,0% dos anys més tard (vegeu el gràfic 16). La taxa dels titulats del 2014 és més alta que la dels titulats els anys anteriors, com a conseqüència de les millors perspectives econòmiques, un cop superada la crisi econòmica, i es preveu que millorin amb les promocions posteriors.

¹⁵ Vegeu Guerrero, Ribas i Sendra, "Anàlisi de la inserció laboral dels titulats en formació professional a les Illes Balears", cursos acadèmics 2011-12, 2012-13 i 2013-14. Ibestat, Conselleria d'Educació i Universitat, Conselleria de Treball, Comerç i Indústria, Setembre 2017

Gràfic 16. Taxa d'inserció dels graduats en formació professional, cursos 2011/12, 2012/13 i 2013/14 en el mateix any de la graduació i en els tres anys posteriors

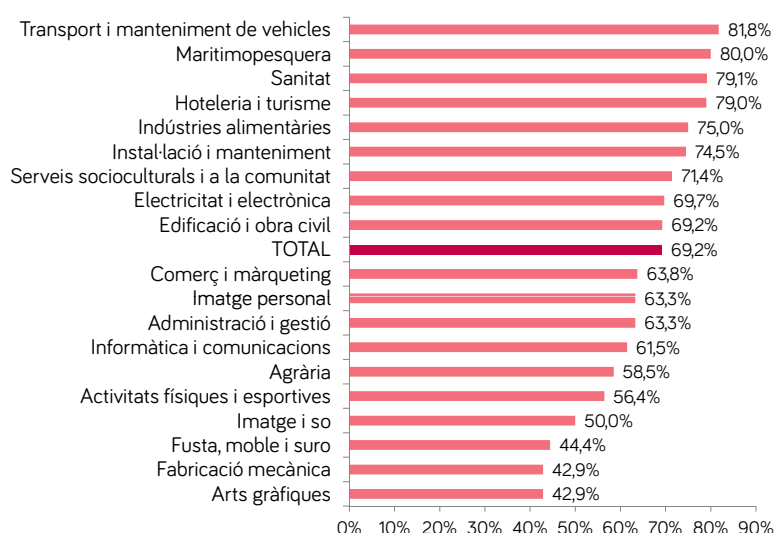

Font: OTIB i l'ebestat a partir de dades de la Direcció General de Formació Professional i Formació del Professorat i TGSS.

Les famílies professionals que mostren unes millors taxes d'inserció, l'any posterior a la finalització dels estudis, dels titulats del curs acadèmic 2013-14, són: transport i manteniment de vehicles; maritimopesquera; sanitat,

i hotelaria i turisme, amb taxes al voltant del 80 % (i fins i tot superiors). (Vegeu el gràfic 17).

Gràfic 17. Taxes d'inserció per famílies professionals (l'any següent de la titulació), curs 2013/2014.

Font: OTIB i l'ebestat a partir de dades de la Direcció General de Formació Professional i Formació del Professorat i TGSS.

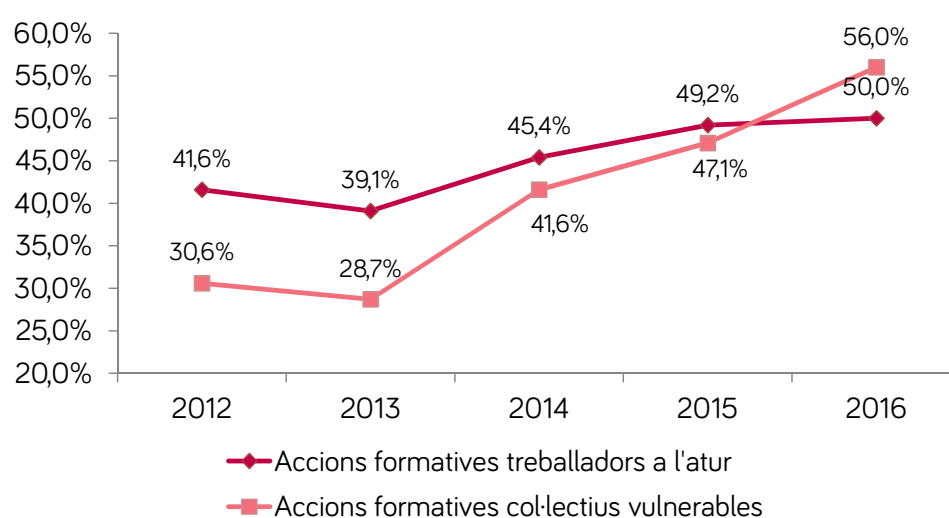
Es donen diferències per cicles formatius, i són els titulats en cicles de grau superior els qui presenten taxes d'inserció més elevades: el 74,6% en el primer any i el 82,3% durant el segon. S'ha de tenir en compte que alguns dels titulats en cicles de grau mitjà poden haver continuat estudiant i per això no trobar-se en situació d'activitat, com també, per altra banda, els titulats en un grau superior, que poden trobar-se cursant altres especialitats o a la universitat. Les diferències entre els titulats en cicles de grau mitjà i grau superior són evidents durant el primer any posterior a la finalització dels estudis. En canvi, un cop passats dos i sobretot tres anys, les diferències desapareixen i les taxes d'inserció s'equiparen o, fins i tot, en els que finalitzaren el 2012, són superiors entre els titulats en formació professional de grau mitjà.

D'altra banda, si bé amb metodologies diferents, el SOIB fa un seguiment de la inserció laboral dels participants en accions formatives dels treballadors en situació d'atur, com també de les accions adreçades als col·lectius vulnerables. La taxa d'inserció laboral per compte d'altri s'analitza a partir de la informació del sistema

d'anàlisi del Servei Públic d'Ocupació. Quan una persona és contractada i formalitza el contracte de treball, aquest es registra a través de l'oficina del SOIB i s'hi incorpora la informació associada al contracte. La taxa d'inserció laboral fa referència al nombre d'alumnes que formalitzen un contracte de treball durant els 6 mesos següents a la finalització de l'acció formativa. Les bases de dades n'aporten informació limitada, ja que avui no és factible analitzar la inserció laboral per compte d'altri segons el tipus de contracte, la durada del contracte, la relació amb la formació finalitzada, etc.

La taxa d'inserció laboral per compte d'altri, l'any 2016, en les accions formatives conduents a certificat de professionalitat, adreçades a treballadores i treballadors a l'atur, ha estat del 50,0% i del 56,0% en el cas de les accions formatives adreçades a col·lectius vulnerables. En el gràfic 18 s'observa l'evolució de la taxa d'inserció i es veu com presenta una tendència creixent fins a situar-se el 2016 a més de 8 punts percentuals per sobre de la del 2012, en el cas dels treballadors en situació d'atur, que és el col·lectiu més nombrós.

Gràfic 18. Evolució de la taxa d'inserció laboral per compte d'altri en accions formatives conduents a certificats de professionalitat (2012-2015)

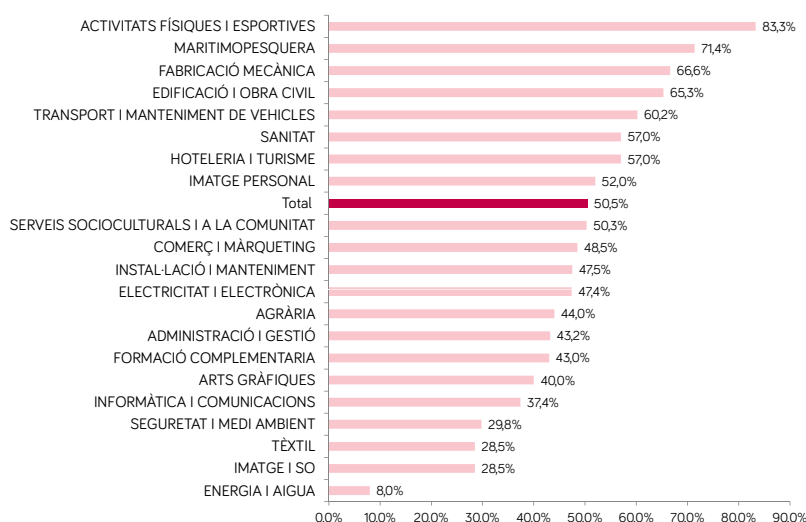

Font: OTIB a partir de dades del SOIB.

Per famílies professionals, les taxes d'inserció laboral per compte d'altri en formació acreditable més elevades es donen en la branca d'activitats físiques i esportives (83,3%); seguida de la maritimopesquera (71,4 %), i de la

de fabricació i mecànica (66,6 %). Les taxes més baixes d'inserció corresponen a energia i aigua (8,0 %), i imatge i so (28,5 %). (Vegeu el gràfic 19).

Gràfic 19. Taxes d'inserció laboral, per famílies professionals, en accions formatives conduents a certificats de professionalitat adreçades a treballadors en atur (2016)

Font: OTIB a partir de dades del SOIB.

És necessari, i així ho recull el Pla d'Ocupació de Qualitat de les Illes Balears 2017-2020, que l'Administració desplegui mecanismes de prospecció per a conèixer les necessitats formatives i d'ocupació del teixit productiu de cadascuna de les illes, i així poder adaptar l'oferta formativa a curt, mitjà i llarg termini. També es volen prioritzar els recursos

formatius associats a les activitats econòmiques vinculades als sectors estratègics de les Illes Balears, com el turisme, la nàutica, la indústria tradicional i les tecnologies de la informació i comunicació (TIC), així com amb els sectors emergents, com ara les energies renovables, els serveis a les persones, els serveis d'oci, el sector quinari i d'altres.

3. MARC JURÍDIC DEL PLA INTEGRAT DE FORMACIÓ PROFESSIONAL

El Pla Integrat de Formació Professional vol ser el full de ruta per a desenvolupar conjuntament totes les polítiques de formació a les Illes Balears i esdevé de la col·laboració estreta entre la Conselleria de Treball, Comerç

i Indústria com administració competent en polítiques actives de formació per a l'ocupació i de la Conselleria d'Educació i Universitat com a administració competent en el sistema educatiu reglat.

3.1. Àmbit internacional

Les polítiques, serveis i programes de formació del Pla Integrat de Formació Professional estan alineades amb les principals recomanacions que fan els organismes multilaterals especialitzats en matèria d'economia, formació i ocupació, com ara l'Organització Internacional del Treball (OIT) i l'Agència de Nacions Unides especialitzada en l'Educació, la Ciència i la Cultura (UNESCO).

L'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible de Nacions Unides determina que l'objectiu 4 d'aconseguir una educació de qualitat és fonamental per garantir oportunitats d'aprenentatge per a tots al llarg de tota la vida. La UNESCO, en el **Marc d'Acció per a l'Educació 2030**, planteja com a meta assolir, abans de 2030, l'accés igualitari a l'educació tècnica/professional i el desenvolupament de les competències adequades per a

un treball decent.

D'altra banda, l'OIT, a través del **Pacte Mundial per a l'Ocupació** va proposar una recuperació productiva centrada en la inversió, l'ocupació, la formació i la protecció social. Hi ha un mandat concret de desenvolupar polítiques encaminades a generar més ocupació, impulsar la qualificació, ampliar la protecció social, respectar les normes laborals, promoure el diàleg social i fomentar una globalització més equitativa. A més, la **Iniciativa Mundial sobre Treball Decent per al Jovent** planteja l'adopció de mesures específiques de formació i ocupació per a la inclusió dels joves en el mercat de treball i el foment de la seva transició des dels àmbits educatius o la inactivitat laboral com a mecanisme de prevenció de l'exclusió social.

3.2. Àmbit europeu

La recomanació del Consell Europeu de crear un **Sistema de Garantia Juvenil** pretén que l'Estat espanyol garanteixi a tots els joves menors de 30 anys una oferta de feina, de formació, d'aprenentatge o de pràctiques de qualitat abans del transcurs de quatre mesos des de l'acabament dels seus estudis o de la finalització de la seva feina. Això, suposa un vertader impuls en la creació de polítiques d'ocupació, educació i formació adreçades a joves.

El diagnòstic de la formació professional informa que les Illes Balears tenen elevades taxes de joves que no treballen, no estudien i tampoc es formen. Resulta cabdal que el Govern de les Illes Balears harmonitzi adequadament totes les polítiques de formació professional amb independència de la conselleria impulsora i es recolzi en el Sistema de Garantia Juvenil per a presentar un conjunt d'alternatives eficaces que promoguin la inclusió del jovent dins els sistemes productius i formatius de les Balears.

D'altra banda, l'atur de llarga durada esdevé un problema crònic que augmenta any rere any com a conseqüència de la sortida en fals de

la crisi econòmica per a determinats grups de treballadors, inclosos els joves. Així doncs, la recomanació del Consell Europeu de fomentar la **integració dels aturats de llarga durada en el mercat laboral** reclama que el pla de formació professional integrada tingui present les necessitats d'un col·lectiu afectat per dèficits competencials i en molts casos amb afectats per l'obsolescència professional i la depreciació de les seves competències i qualificacions pel temps que fa que estan a l'atur, amb el risc d'exclusió social que això suposa.

El **Projecte Skills Panorama** desenvolupat pel CEDEFOP estima que l'any 2025 només el 15 % de les oportunitats d'ocupació previstes a Espanya seran ocupacions relacionades amb nivells formatius elementals. Conseqüentment, els serveis d'ocupació, d'educació i de formació han d'oferir alternatives que facilitin i promoguin la qualificació dels demandants de feina amb la finalitat darrera de cobrir adequadament l'oferta d'ocupació prevista i així evitar que ningú quedi fora del mercat de treball per manca de qualificacions.

3.3. Àmbit estatal

La **Llei orgànica 5/2002, de 19 de juny, de les qualificacions i de la formació professional**, ordena un sistema integral de formació professional, qualificacions i acreditació perquè pugui respondre amb eficàcia i transparència a les demandes socials i econòmiques a través de les diverses modalitats formatives. Amb aquesta finalitat es crea el Sistema Nacional de Qualificacions i Formació Professional, marc dins el qual s'han d'orientar les accions formatives programades i desenvolupades en coordinació amb les polítiques actives d'ocupació i de foment de la lliure circulació dels treballadors. Conseqüentment, el Sistema Nacional de Qualificacions és l'espai natural de cooperació funcional entre la formació professional del sistema educatiu i la formació professional per a l'ocupació de l'Administració laboral.

La **Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació**, modificada per la Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa, regula el sistema educatiu i els diferents cicles de formació professional, com també presta especial atenció a la formació professional dual, la qual considera una opció d'aprenentatge professional rellevant als països del nostre entorn, que incideix en l'ocupabilitat i la competitivitat de l'economia perquè implica les empreses en el procés formatiu.

El **Reial decret 1147/2011, de 29 de juliol, pel qual s'estableix l'ordenació general de la formació professional del sistema educatiu**, determina els mòduls professionals específics dels programes de qualificació professional inicial, els cicles formatius de grau mitjà, els cicles formatius de grau superior i els cursos d'especialització.

El **Reial decret 127/2014, de 28 de febrer,**

pel qual es regulen aspectes específics de la formació professional bàsica dels ensenyaments de formació professional del sistema educatiu incideix, entre d'altres qüestions, en la importància de l'atenció a la diversitat de l'alumnat i la importància dels mòduls professionals en el centre de treball com a aproximació a la realitat del mercat de treball per a les persones més joves.

L'Ordre ESS/2518/2013, de 26 de desembre, per la qual es regulen els aspectes formatius del contracte per a la formació i l'aprenentatge, en desplegament del Reial decret 1529/2012, de 8 de novembre, pel qual es desenvolupa el contracte per a la formació i l'aprenentatge, i s'estableixen les bases de la formació professional dual, és una regulació administrativa cabdal des de la perspectiva pràctica de gestió de la formació dual, perquè determina les característiques essencials del contracte de treball subscrit entre el jove i l'empresa; l'activitat formativa; el temps dedicat; el contingut; els centres que imparteixen la formació; els mecanismes d'autorització, de seguiment, avaluació i acreditació de la formació; així com els costos de formació, les bonificacions, el finançament màxim, i, en general, els requisits que han de complir totes les parts implicades: empreses, centres de formació i serveis públics d'ocupació.

El Reial decret legislatiu 3/2015, de 23 d'octubre, pel qual s'aprova el **Text refós de la Llei d'ocupació**, representa l'arquitectura institucional del Sistema Nacional d'Ocupació (SNO) i les característiques bàsiques de la política d'ocupació com a conjunt de decisions adoptades entre l'Estat i les comunitats autònomes. Així doncs, tots els programes, serveis i mesures d'ocupació i formació per a l'ocupació que es desenvolupen a les Illes Balears han de respectar les regles establertes pel

SNO, i cercar la plena ocupació i l'adequació quantitativa i qualitativa de l'oferta i la demanda d'ocupació.

A més, **l'Estratègia Espanyola d'Activació per a l'Ocupació** marca les polítiques actives d'ocupació, formació i d'intermediació laboral que s'han d'executar dins l'àmbit territorial de les Illes Balears amb independència de la procedència dels fons de finançament. L'Estratègia s'articula al voltant de 6 eixos: orientació, formació, oportunitats d'ocupació, igualtat d'oportunitats en l'accés a l'ocupació, emprenedoria i millora del marc institucional del Sistema Nacional d'Ocupació. L'eix de formació classifica tot el conjunt de serveis i programes relacionats amb la qualificació de les persones demandants d'ocupació que desenvolupa el SOIB per a reforçar l'activació, capacitat i inserció dels treballadors a les necessitats del sistema productiu.

Els **Plans Anuals de Política d'Ocupació (PAPE)** informen dels objectius de l'Estratègia Espa-

nyola d'activació per a l'Ocupació en cadascuna de les comunitats autònomes, així com dels indicadors que s'utilitzaran per avaluar-ne anualment el grau de compliment. El Servei d'Ocupació de les Illes Balears (SOIB) ha orientat tots els seus programes i serveis de formació per a l'ocupació al compliment d'objectius i ha impulsat les Illes Balears com una de les comunitats autònomes de l'Estat amb major orientació a resultats en polítiques d'ocupació i formació per a l'ocupació dins els rànquing que internament elabora el Ministeri de Treball i Seguretat Social.

En darrer lloc, el Reial decret 7/2015, de 16 de gener, pel qual s'aprova la **cartera comuna de serveis del Sistema Nacional d'Ocupació**, té per objecte garantir els serveis comuns mínims que han de prestar els serveis públics d'ocupació a les persones, tant aturades com ocupades, i a les empreses. El PEFPI anirà més enllà i, amb un enfocament d'intervenció individualitzada, reforçarà el catàleg de serveis de formació professional oferts a les Illes Balears.

3.3. Àmbit autonòmic

La Llei orgànica 1/2007, de 28 de febrer, de reforma de l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears determina que les administracions públiques de les Illes Balears han d'impulsar la formació permanent, l'accés gratuït als serveis públics d'ocupació i a l'ocupació estable i de qualitat, per a garantir la seguretat, la dignitat i la salut en el treball. El PEFPI vol reforçar l'aplicació dels drets relatius a la formació i l'ocupació a les Illes Balears i posar el focus en la millora de la qualificació del capital humà per afrontar els desafiaments que es preveuen en el mercat de treball Balear.

El Decret 25/2015, de 24 d'abril, pel qual es regulen els ensenyaments de formació professional bàsica del sistema educatiu en el Sistema Integrat de Formació Professional de les Illes Balears, posa especial esment a desplegar els aspectes específics que assegurin una formació professional de qualitat amb les especificitats pròpies determinades per ser una comunitat autònoma arxipelàgica.

L'Ordre de la consellera d'Educació, Cultura i Universitats de 18 de febrer de 2014, de modificació de l'Ordre de la consellera d'Educació i Cultura de 13 de juliol de 2009 per la qual es regula l'Organització i el funcionament dels cicles formatius de formació professional del sistema educatiu que s'imparteixen d'acord amb la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, a les Illes Balears, en la modalitat d'ensenyament presencial, incideix en la importància de la flexibilització de la formació professional a les Balears respecte de la promoció i superació del primer curs de la formació professional per a evitar l'abandonament prematur.

L'Ordre del conseller d'Educació i Cultura de 15 de juny de 2010 per la qual es regulen les pràctiques formatives a centres de treball

a les Illes Balears, determina que les pràctiques formatives són d'oferta obligatòria dels centres educatius que imparteixen els ensenyaments de formació professional per així apropar el sistema educatiu al teixit empresarial i desenvolupar unes titulacions professionals i acadèmiques adequades als requeriments dels diferents sectors productius.

Respecte de la normativa relacionada amb l'Administració laboral a les Balears, el Decret 37/2015, de 22 de maig, d'aprovació dels **Estatuts del Servei d'Ocupació de les Illes Balears**, delimita, com a finalitats primordials del SOIB, la planificació, la gestió i la coordinació de les polítiques actives d'ocupació, amb funcions concretes de fomentar l'ocupació en tots els vessants i desenvolupar la formació professional per a l'ocupació en coherència amb les polítiques d'ocupació transferides per l'Estat i en col·laboració amb el Servei Públic d'Ocupació Estatal (SEPE).

A més, **la participació tripartida dels agents econòmics i socials i de les entitats locals** en els processos de decisió estratègics del SOIB aporta un valor afegit a les polítiques de formació per a l'ocupació, ja que els sindicats i les associacions empresarials poden aportar la seva visió per a construir una formació professional per a l'ocupació rellevant a totes les parts.

Finalment, el **Pla d'Ocupació de Qualitat de les Illes Balears**, aprovat l'any 2017, considerà com a prioritat estratègica desenvolupar l'Estratègia Balear de Formació Professional per a l'Ocupació, i inclou 13 línies d'actuació per a desenvolupar 39 accions específiques amb criteris d'eficiència, eficàcia i maximització de la xarxa pública de formació de les Balears.

4. LÍNIES D'ACTUACIÓ DEL PLA

1. IMPULSAR EL SISTEMA INTEGRAT DE FORMACIÓ PROFESSIONAL PERQUÈ ESDEVINGUI TOTALMENT COMPARTIT ENTRE L'ADMINISTRACIÓ EDUCATIVA I LA LABORAL

El Pla Integrat de Formació Professional vol desenvolupar la coordinació sistemàtica de l'Administració amb competència en matèria de formació professional. Això implica establir sistemes de comunicació efectius entre l'Administració educativa, que té la competència de planificació i execució en formació professional reglada, i l'Administració laboral, que, a través del SOIB, planifica i desenvolupa la formació professional per a l'ocupació. Es tracta que ambdós vagin coordinats i en col·laboració amb els agents socials de Balears a fi d'atendre adequadament les necessitats del mercat de treball i oferir un ventall qualificador en formació professional arreu de les Illes Balears.

Agent responsable: Consell General de Formació Professional.

Agents clau: Direcció General de Formació Professional i Formació del Professorat, SOIB, IQPIB i agents socials.

Indicador clau: nombre de sessions del Consell General de Formació Professional i nombre de sessions dels equips de treball conjunts entre les administracions educativa i laboral.

1.1. Establir una coordinació periòdica i constant entre les administracions educativa i laboral

Any d'inici d'actuacions: 2018

- Constitució d'equips de treball integrats per persones de les direccions generals competents en matèria de formació professional inicial (Educació), formació professional per a l'ocupació (SOIB) i d'acreditació de l'experiència (IQPIB) per a tractar temes relacionats amb formació professional i que depenguin funcionalment del Consell General de Formació Professional.

1.2. Mantenir actualitzat el portal web que engloba la informació de totes les possibilitats de formació, orientació i acreditació que ofereix el Sistema Integrat de Formació Professional a les Illes Balears, amb enllaços a qualsevol altre web d'interès

Any d'inici d'actuacions: 2019

- Informació de totes les modalitats formatives i del sistema d'acreditacions i valoració de l'experiència professional. El portal inclourà els continguts principals de les modalitats de formació professional, les sortides acadèmiques, laborals i les distintes connexions entre la formació professional per part del món educatiu i del laboral.
- Mapa de recursos formatius: cicles de formació professional del sistema educatiu, cursos de formació professional per a l'ocupació del SOIB, convocatòries d'acreditacions de l'experiència laboral, cobertura territorial i places disponibles.
- Campanya de difusió del portal web entre tots els agents clau i específicament en els centres educatius, les oficines del SOIB, les oficines d'informació juvenil, els punts d'orientació acadèmica i professional i en els principals agents econòmics i socials.

1.3. Desenvolupar la normativa autonòmica necessària per desplegar totes les potencialitats del Sistema Integrat de Formació Professional

Any d'inici d'actuacions: 2018

- Desenvolupament de la normativa d'organització i funcionament dels centres integrats de formació professional (CIFP), dependents de l'Administració educativa o de la laboral, per caminar envers l'assumpció plena de les diferents funcions dels CIFP.
- Elaboració de la normativa que reguli els Programes de Qualificació Inicial (PQI) i estableixi la continuïtat acadèmica de l'alumnat que els superi i les certificacions professionals que s'obtenen:
- Elaboració de resolucions conjuntes per a l'execució de cursos de formació professional per a l'ocupació en els centres educatius públics.
- Publicació d'un decret per establir un registre de formadors acreditats per a la impartició de formació professional per a l'ocupació que abasti el Subsistema de formació professional per a l'ocupació, que podrà ser obligatori per a aquelles accions formatives finançades pel SOIB, i faciliti la recerca de docents adequats a les accions formatives a executar als centres col·laboradors.

1.4. Creació d'un borsí de la Conselleria d'Educació i Universitat per gestionar la contractació dels formadors que imparteixin especialitats de formació professional per a l'ocupació en els centres educatius de la Conselleria d'Educació i Universitat i el SOIB

Any d'inici d'actuacions: 2018

- Disseny d'un sistema centralitzat de selecció de formadors per a la formació professional per a l'ocupació que apliqui els criteris de publicitat, transparència i mèrit per gestionar la contractació dels formadors que imparteixin especialitats de formació professional per a l'ocupació en els centres educatius de la Conselleria d'Educació i Universitat i els centres propis del SOIB.

1.5. Impulsar la tasca de l'IQPIB perquè el sistema d'acreditacions sigui reconegut en l'àmbit laboral com un veritable procés de validació de l'experiència i la formació per diferents vies i així visualitzar la qualificació real de le persones

Any d'inici d'actuacions: 2018

- Realització de campanyes de difusió, jornades, conferències, cursos i seminaris sobre el Sistema Nacional de Qualificacions i Formació Professional, adreçades als orientadors dels IES i del SOIB, i a la població en general.
- Elaboració d'un mapa de passarel·les i connexions entre les qualificacions professionals i els carnets professionals i habilitacions professionals, així com amb els certificats de professionalitat o els mòduls de les titulacions dels cicles formatius.
- Convocatòries específiques de certificats de professionalitat o mòduls formatius per obtenir titulacions de formació professional quan es detectin col·lectius susceptibles d'estar-hi interessats.
- Publicació de convocatòries periòdiques per impulsar l'acreditació i el reconeixement de l'experiència professional, especialment en els sectors amb majors necessitats laborals.

1.6. Difondre el sistema de convalidacions dels certificats de professionalitat en cicles de formació professional, en els centres educatius i també a la població general a través de campanyes informatives

Any d'inici d'actuacions: 2019

- Realització de campanyes de difusió, jornades, conferències, cursos i seminaris específiques sobre les passarel·les i convalidacions entre els certificats de professionalitat i la formació professional educativa adreçades als orientadors dels IES, els docents de formació professional, quadres directius dels IES i orientadors del SOIB.
- Campanya de difusió, amb mitjans tradicionals i noves tecnologies, adreçada a la població en general sobre la formació al llarg de la vida i les vies de convalidació entre l'FP i els certificats de professionalitat.

1.7. Promoure el reconeixement dels títols de formació professional, dels certificats de professionalitat i les acreditacions de l'experiència laboral, en les ofertes d'ocupació de les administracions públiques (catàleg de llocs de treball) i de les empreses

Any d'inici d'actuacions: 2020

- Impulsar la gestió d'ofertes de feina basades en requisits formatius que demanin la titulació corresponent de tècnic o tècnic superior d'FP o certificats de professionalitat.
- Promoure la incorporació de requisits de titulació corresponent a tècnic o tècnic superior d'FP o certificats de professionalitat en les relacions de llocs de treball del sector públic sempre que ho permeti la normativa de funció pública i almanco com a mèrit.

2. ESTABLIR UNA OFERTA INTEGRADA DE FORMACIÓ PROFESSIONAL ADAPTADA A LES NECESSITATS DE LES ILLES BALEARS

El Pla Integrat de Formació Professional no només vol coordinar l'oferta formativa de l'Administració educativa i laboral, sinó que també vol que sigui rellevant a les necessitats qualificadores del capital humà i que guardi especial rellevància amb les activitats econòmiques estratègiques de les Illes Balears.

Resulta fonamental compassar una formació professional de qualitat amb els requeriments del teixit productiu i social del territori. En definitiva, es tracta d'establir una oferta d'FP adequada i evitar les *skills mismatch*, que genera disfuncions significatives en el mercat de treball, com per exemple l'excés de mà d'obra en determinats sectors econòmics alhora que hi ha mancances significatives dins altres sectors econòmics. Una oferta integrada d'FP adaptada a les necessitats de les Illes Balears ajudarà a l'Administració a combatre l'atur estructural i facilita a la població activa les transicions entre la demanda i l'oferta de treball.

Agent responsable: Consell General de Formació Professional.

Agents clau: Direcció General de Formació Professional i Formació del Professorat, Direcció General d'Ocupació i Economia, SOIB, IQPIB, IBESTAT i agents socials.

Indicador clau: informe anual d'avaluació de la formació professional integrada a les Illes Balears que inclogui com a mínim la diagnosi de necessitats formatives, el catàleg formatiu de formació professional ofert i els resultats aconseguits (nombre de persones matriculades i nombre de titulats o certificats).

2.1. Establir un mapa d'oferta de formació professional inicial (FPI) a cadascuna de les illes orientat a la millora de la qualificació professional de les persones i del model productiu, i que assegurí un nombre de places suficient per cobrir aquestes necessitats.

Any d'inici d'actuacions: 2018

- Negociació, en cada curs escolar i amb totes les parts implicades, de l'oferta de formació professional inicial per illes a Menorca, Eivissa i Formentera, i per comarques a Mallorca, de tal manera que els límits d'aquesta oferta estiguin marcats sempre pel nombre d'empreses disponibles per a fer formació en centres de treball o per a contractes de dual.
- Augment de l'oferta dels cicles formatius ja existents a les tres illes i en totes les modalitats, especialment en modalitat presencial i dual, per adequar-la a la demanda de formació de l'alumnat de secundària i de la població en general així com d'aquells amb major inserció laboral.
- Millora de la dotació pressupostària per a augmentar els recursos humans destinats a aquest augment d'FP (professorat, càrrecs directius, conserges d'horabaixa, administratius).

2.2 Establir una oferta pública de formació professional per a l'ocupació de qualitat, suficient i adaptada a les necessitats del sistema productiu

Any d'inici de les actuacions: 2018

- Garantir una oferta pública de formació professional per a l'ocupació suficient que utilitzi els centres integrats de formació professional (CIFP), els instituts d'educació secundària, els centres educatius per a persones adultes (CEPA), els centres de referència nacional (CRN) i la resta de centres propis del SOIB, i que abasti el màxim de famílies professionals i especialment de les que incorporen els sectors emergents i estratègics de la comunitat autònoma de les Illes Balears.
- Programar una oferta suficient de formació professional per a l'ocupació, especialment en l'oferta de formació per a treballadors desocupats, que prioritzi especialitats formatives vinculades a certificats de professionalitat o acreditacions parcials acumulables i les especialitats formatives d'idiomes i TIC. Cal que l'oferta programada sigui rellevant respecte de les necessitats del mercat de treball i específicament de les petites i mitjanes empreses.
- Prioritzar els recursos formatius associats a les activitats econòmiques vinculades als sectors estratègics de les Illes Balears, com el turisme, la nàutica, la indústria tradicional i les tecnologies de la informació i comunicació (TIC), així com també amb sectors emergents com les energies renovables, els serveis a les persones, els serveis d'oci, el sector quinari i d'altres.

2.3. Alinear l'oferta formativa dels centres col·laboradors de la formació professional per a l'ocupació de les Illes Balears com a complementària a l'oferta de formació professional per a l'ocupació pública

Any inici actuacions: 2018

- Determinar a qualsevol tipus de convocatòria de formació per a l'ocupació quines són les accions formatives que poden programar els centres col·laboradors en funció de la detecció de necessitats formatives feta prèviament per l'Administració.
- Coordinar tots els centres col·laboradors per a què siguin un suport rellevant amb facilitat d'adaptació a les necessitats de programació d'oferta formativa de manera complementària a la Xarxa Pública de centres de formació.

2.4. Implantar progressivament nous cicles, cursos i especialitats formatives de certificats de professionalitat relacionades amb els sectors estratègics i emergents de l'economia balear d'acord amb els diferents plans aprovats al si del Pacte per la Competitivitat, l'Ocupació de Qualitat i el Progrés Social.

Any d'inici de les actuacions: 2019

- Implantació de nous cicles a les diferents illes en cada curs escolar, prioritzant els recursos formatius associats a les activitats econòmiques vinculades als sectors estratègics de les Illes Balears, com el turisme, la nàutica, les tecnologies de la informació i comunicació, com també als sectors emergents, com les energies renovables, els serveis a les persones i d'altres.
- Dotació als centres educatius d'hores de coordinació o formació per al professorat responsable d'una implantació durant el primer any.
- Definició de criteris de matrícula diferenciats per als cicles que tenen poca demanda de l'alumnat, però sí que en tenen en el sector empresarial.
- Anticipació a través de campanyes de difusió en els centres educatius i a les administracions responsables dels cicles formatius amb risc de tenir poca demanda de l'alumnat.
- Substitució, si cal, de cicles amb poca demanda de l'alumnat i poca demanda empresarial per altres que responguin més a les necessitats del mercat laboral o als interessos de l'alumnat, amb el vistiplau del centre educatiu, i intentant respectar les places estructurals.
- Planificació de l'alternança de cicles d'FP i especialitats de formació professional per a l'ocupació com a resposta a la limitació de matrícula per baixa població, per falta d'empreses disponibles per a formació a centres de treball (FCT) o per no saturar la inserció laboral.
- Impuls d'especialitats formatives i promoció de certificats de professionalitat vinculades a sectors estratègics de l'economia balear.

2.5. Millorar l'oferta integral de formació professional a distància per facilitar l'èxit de l'alumnat que l'hagi de cursar

Any d'inici d'actuacions: 2018

- Establiment de protocols per analitzar quins cicles i certificats de professionalitat són més adients a aquesta modalitat per a planificar una oferta integrada de formació professional eficaç.
- Disseny de materials i activitats actualitzats i adaptats a la realitat de l'economia balear.
- Planificació de cursos de formació per al professorat responsable d'impartir formació professional a distància.
- Concessió de comissions de servei al professorat més qualificat per a aquesta modalitat.
- Signatura de convenis de col·laboració amb institucions amb experiència en la formació a distància, com ara l'Institut Obert Català (IOC), per compartir materials i plataforma, i per facilitar que l'alumnat de les Balears puguin seguir els seus cursos sense desplaçar-se per als exàmens.
- Creació de l'Institut d'Ensenyaments a Distància de les Illes Balears (IEDIB) per a l'impuls integral de l'oferta general d'ensenyaments a distància i que inclogui, com a mínim, d'un cap d'estudis d'FP.

2.6. Impulsar la formació per a treballadors ocupats com a via de requalificació i millora de la competitivitat del teixit productiu

Any d'inici d'actuacions: 2018

- Crear, al si del Consell General de Formació Professional de les Illes Balears, grups d'anàlisi sectorial amb els agents econòmics i socials per avançar en la determinació del fitxer de formació que necessiten els treballadors ocupats, de manera que estigui adaptada a les necessitats de les empreses de Balears.
- Convocatòries de formació d'oferta per a treballadors preferentment ocupats, ajustades als requeriments de cadascunes de les illes.
- Establir un programa per a fomentar l'ús dels recursos disponibles i donar a conèixer les possibilitats de la formació de demanda (formació bonificada) destinada als treballadors ocupats.

2.7. Establir dispositius estables per captar les necessitats formatives i les tendències ocupacionals del teixit productiu de cadascuna de les illes per adequar l'oferta de formació professional

Any d'inici d'actuacions: 2018

- Execució de mecanismes de prospecció per a conèixer les necessitats formatives i d'ocupació del teixit productiu de cadascuna de les illes, mitjançant la participació de l'Observatori del Treball de les Illes Balears, del Servei d'Intermediació Laboral del SOIB, l'IQPIB, dels organismes participants en el Consell General de la Formació Professional, les cambres de comerç i altres entitats.
- Realització anual entre l'IBESTAT i l'OTIB d'estudis que analitzin la situació laboral de les persones que han superat els diferents cursos de formació professional inicial i per a l'ocupació, els quals han d'esdevenir operacions estadístiques de l'IBESTAT.

3. INCREMENTAR I MILLORAR LA XARXA DE CENTRES PÚBLICS QUE IMPARTEIXEN FORMACIÓ PROFESSIONAL

El Pla Integral de Formació Professional vol fer una aposta decidida per la formació professional a les Balears pública i de qualitat. Per això, preveu una inversió en infraestructures que augmenti el nombre de centres de formació professional, en diversifiqui l'àbast, millori la cobertura d'especialitats formatives que ofereixen i arribi a més persones. En definitiva, es tracta de promoure que la xarxa pública de formació professional arrel·li al seu territori de referència i es converteixi en un recurs clau per a la igualtat d'oportunitats dels ciutadans de Balears a través de la formació.

Agent responsable: Govern de les Illes Balears.

Agents clau: Direcció General de Planificació, Ordenació i Centres, Direcció General de Formació Professional i Formació del Professorat, Direcció General d'Ocupació i Economia, IBISEC, SOIB, IQPIB i agents socials.

Indicador clau: nombre de centres públics que imparteixen FP, nombre d'especialitats ofertes i nombre d'infraestructures d'FP noves o reformades.

3.1. Incrementar la xarxa de centres integrats de formació professional (CIFP), de manera que s'avanci cap un sistema de centres especialitzats sectorialment i amb cobertura territorial

Any d'inici de les actuacions: 2018-2021

Disseny d'un pla de construcció de nous CIFP, de titularitat de l'Administració laboral o educativa, en sectors estratègics per a l'economia balear (nàutica, hoteleria i turisme, etc.) o per a famílies professionals molt consolidades, com ara la de l'esport.

Disseny d'una planificació a mitjà i a llarg termini de reconversió en CIFP d'IES que disposen d'una oferta molt àmplia de famílies professionals i amb un volum d'alumnat d'FP superior al de la resta dels ensenyaments, per facilitar la dinàmica de funcionament i l'organització interna del centre i afavorir una major dedicació de l'equip directiu i del claustre a les especificitats de la formació professional integrada.

3.2. Incrementar el nombre de centres educatius públics que imparteixen oferta integrada d'FP, amb especial interès en les famílies professionals vinculades amb sectors i activitats econòmiques estratègiques i emergents de la CAIB.

Any d'inici de les actuacions: 2018

- Adopció de mesures compensadores i incentivadores perquè els IES planifiquin una oferta de formació professional per a l'ocupació coherent i complementària a la que imparteixen com a cicles formatius.
- Incorporació de tota la gestió documental dels cursos de formació professional per a l'ocupació a l'eina informàtica de gestió dels centres educatius (GESTIB) per tal d'agilitzar-ne tots els tràmits administratius.
- Incorporació de tota la gestió econòmica dels cursos de formació professional per a l'ocupació a l'eina informàtica dels centres educatius (ECOIB) per tal d'agilitzar-ne tota la justificació econòmica.

3.3. Ampliar l'abast d'entitats i organismes de la CAIB reconeguts com a centres propis del SOIB que ofereixen formació per a l'ocupació, així com l'acreditació de centres col·laboradors

Any d'inici de les actuacions: 2018

- Desplegar la xarxa de seus de l'Escola d'Hoteleria de les Illes Balears, amb una nova seu a Eivissa.
- Impulsar la creació, millora i dotació de centres propis del SOIB per a impartir la formació professional per a l'ocupació.
- Impulsar l'acreditació de centres col·laboradors acreditats pel SOIB per a impartir la formació professional per a l'ocupació.

3.4. Posar en marxa els centres de referència nacional (CRN) en els àmbits de turisme a Mallorca, de reparació i manteniment d'embarcacions nàutiques a Menorca i de Serveis Socials a Mallorca

Any d'inici de les actuacions: 2019

- Signatura dels convenis de col·laboració amb els ministeris corresponents.
- Planificació i dotació dels recursos humans necessaris per a la posada en funcionament.
- Disseny de projectes per a l'autofinançament dels CRN.
- Potenciar l'ús de les bases de dades relacionades amb la formació professional per a l'ocupació i la col·laboració amb el Dispositiu Comú de Formació (DCF) del SEPE.

3.5. Millorar les infraestructures i equipaments dels centres públics existents que imparteixen FP inicial i per a l'ocupació amb l'objectiu d'incrementar l'oferta formativa

Any d'inici de les actuacions: 2018

- Inclusió en el Pla d'infraestructures de l'IBISEC d'un pla específic de millora de les infraestructures dels centres de la xarxa pública de formació professional.
- Estudi de les possibilitats d'infraestructures noves d'FP en qualsevol projecte d'ampliació o reforma d'un centre educatiu públic de secundària.
- Planificació coordinada i dotació de l'equipament necessari per a les noves infraestructures executades per tal que puguin entrar en funcionament sense demora.

4. AUGMENTAR L'OFERTA INTEGRADA D'FP DUAL

La formació professional dual és una modalitat d'oferta formativa basada en un règim d'alternança entre el centre formatiu i l'empresa. L'FP dual va més enllà de la possibilitat d'oferir pràctiques en el centre de treball ja que implica que els participants gaudeixen d'un contracte de formació i aprenentatge durant la formació, a la vegada que, a llarg termini, suposa un gran impacte en l'adquisició d'experiència laboral així com en el desenvolupament d'habilitats professionals, ja que els joves fan feina a empreses alhora que assisteixen a centres de formació. A més, les empreses es beneficien de formar joves de manera personalitzada segons les seves necessitats productives.

La Conselleria d'Educació i el SOIB despleguen programes d'FP dual, per tal com la seva integració és la passa prèvia per augmentar-la de manera ordenada amb la intenció de generar un efecte criada i multiplicador que ajudi a arrelar aquesta modalitat qualificadora entre els joves i les empreses, tal com ha succeït a altres països de la Unió Europea.

Agent responsable: Consell General de Formació Professional

Agents clau: Direcció General de Formació Professional i Formació del Professorat, SOIB i agents socials.

Indicador clau: Nombre de places de formació professional dual, nombre d'alumnes matriculats i nombre de contractes de formació i aprenentatge.

4.1. Reforçar la xarxa d'actors clau per a la posada en marxa de programes de formació professional dual tant de l'Administració educativa com de la laboral

Any d'inici d'actuacions: 2018

- Signar convenis de col·laboració amb les associacions empresarials (CAEB, PIMEB i sectorials), les cambres de comerç i altres entitats i empreses, per tal de promocionar la formació professional dual i millorar la formació de l'alumnat en els centres de treball.
- Signar convenis de col·laboració amb entitats que impulsen i posen en valor la formació professional a través de la promoció d'opcions de formació dual o en alternança amb l'ocupació.
- Elaboració d'un material informatiu adreçat a les empreses on s'expliquin les possibilitats que ofereixen la formació professional inicial i la formació professional per a l'ocupació en la modalitat dual, clarificant-ne les diferències, destacant els avantatges perquè puguin optar al tipus que més s'adeqüi a la seva empresa.
- Millorar els sistemes de seguiment dels contractes d'aprenentatge de la formació dual i d'assessorament en els tutors dels centres educatius i dels centres de treball.

4.2. Potenciar l'oferta de formació dual en l'àmbit de la formació professional inicial

Any d'inici d'actuacions: 2018

- Implantació de nous cicles en cada curs escolar previ anàlisi de les particularitats del sector per a la introducció, si cal, de les adaptacions necessàries en la planificació i organització de la formació en el centre educatiu i en el centre de treball.
- Seguiment de l'evolució dels cicles implantats en formació professional dual per adequar la normativa reguladora i així resoldre les problemàtiques detectades.
- Planificació d'actuacions de qualificació pel professorat de formació professional que faciliti l'intercanvi de bones pràctiques entre els professionals que imparteixen programes duals, i sobretot, per a difondre els trets diferenciadors d'aquesta modalitat respecte de la formació professional inicial.

4.3. Potenciar l'oferta de formació dual en l'àmbit de la formació professional per a l'ocupació

Any d'inici de les actuacions: 2018

- Desenvolupar un Pla de Formació Professional Dual especialment adreçat als sectors econòmics estratègics i emergents amb majors dificultats d'accedir a formació o amb una major demanda de treball, com ara els sectors d'agricultura ecològica, industrials (agroalimentari, sabater, mobles, eficiència energètica, bijuteria, química, etc.), nàutica, imatge i so, construcció, hoteleria i comerç.
- Dissenyar i consolidar un programa específic de formació dual en l'àmbit de la formació professional dual especialment adreçat a col·lectius vulnerables.
- Fomentar programes mixtos d'ocupació i formació amb les entitats locals de les Balears per a treballadors desocupats que ajudin a impulsar estratègies de desenvolupament local.

4.4. Coordinació de l'oferta pública de formació professional dual per l'Administració educativa i laboral, per tal que se n'asseguri la complementarietat.

Any d'inici d'actuacions: 2018

- Crear un grup de treball específic de formació professional dual en el marc del Consell General de Formació Professional que inclogui representants de les administracions i dels agents socials enfocat exclusivament a formació professional dual per a teixir complicitats amb els agents clau i dissenyar-ne adequadament la programació.

5. AVANÇAR EN EL DESENVOLUPAMENT D'UNA FORMACIÓ PROFESSIONAL INTEGRADA DE QUALITAT

Per atendre correctament les necessitats del model productiu i que les oportunitats de creixement de les empreses de les Illes Balears no es perdin per manca de capital humà qualificat, cal que el Pla Integrat de Formació Professional promogui una formació professional rellevant, significativa i adequada als nous sistemes de producció i prestació de serveis. Per això, és necessari que l'FP es basi en sistemes de qualitat que actualitzin els continguts periòdicament, esperoni l'ús de pedagogies innovadores, noves tecnologies, ajudi a adquirir competències en llengües estrangeres, fomenti l'esperit emprenedor dels participants i impulsi la internacionalització dels centres públics de formació.

Agent responsable: Direcció General de Formació Professional i Formació del Professorat.

Agents clau: Consell General de Formació Professional, Direcció General d'Ocupació i Economia, SOIB i agents socials.

Indicador clau: nombre de centres de la xarxa pública de formació que tenen un sistema de gestió de qualitat, nombre de docents que fan formació d'actualització i nombre de projectes d'internacionalització.

5.1. Promoure l'actualització tècnica i metodològica dels docents i equips gestors de la formació professional

Any d'inici d'actuacions: 2018

- Desenvolupament d'un pla de formació específic per a cada família professional que tingui per finalitat l'apropament a les necessitats actuals de les empreses i una actualització professional i tecnològica, a partir de cursos altament especialitzats.
- Convocatòria de grups d'intercanvi de bones pràctiques o seminaris de formació per famílies professionals perquè siguin espais de reflexió i d'elaboració de propostes i materials didàctics.
- Programa formatiu sobre metodologies innovadores que treballin competències transversals i clau des de la perspectiva de la demanda del mercat laboral; llengua materna, matemàtiques, ciència, llengua estrangera, competència digital i competència cívica i social, així com competències per a la capacitat o millora dels docents i equips gestors en l'àmbit de gestió emocional.
- Programa formatiu per al desenvolupament en l'alumnat de les competències transversals de creativitat, col·laboració, pensament crític, iniciativa emprenedora, etc.
- Divulgació i facilitació de la participació del professorat en estades formatives a empreses, fins i tot, a països de la Unió Europea, i proposta d'incentius.
- Col·laboració per a la formació del professorat de formació professional amb la UIB, centres tecnològics, altres administracions, etc.
- Realització de projectes d'innovació pedagògica en col·laboració amb altres organitzacions.
- Establiment d'un protocol per identificar bones pràctiques i promoure'n la difusió entre els centres de formació professional i els centres col·laboradors de formació professional per a l'ocupació.
- Establir com a prioritari en les convocatòries de formació per a treballadors preferentment desocupats l'oferta de cursos de formadors de formadors.

5.2. Desenvolupar programes d'internacionalització de la formació professional:

Any d'inici d'actuacions: 2018

- Desenvolupament de projectes europeus del programa Erasmus+ per aconseguir un constant increment de les accions d'intercanvi i estades formatives internacionals, en ambdós sentits, de professorat i alumnat, acompanyat de l'augment de la xarxa internacional d'empreses i centres col·laboradors de pràctiques formatives.

- Formació i assessorament als centres educatius perquè elaborin projectes Erasmus+ d'estades internacionals per a les pràctiques a empreses de l'alumnat de formació professional.
- Participació en programes i projectes internacionals en col·laboració amb altres entitats públiques i privades, nacionals i estrangeres, de millora de la formació professional, com ara el programa Reactivate de la Comissió Europea.
- Difusió i foment dels projectes de mobilitat del programa Erasmus+ per a alumnes que han rebut formació per a l'ocupació.

5.3. Adoptar mesures de reforç de les competències lingüístiques en llengua estrangera del professorat i l'alumnat de formació professional

Any d'inici d'actuacions: 2018

- Impulsar un programa de cursos complementaris de competència lingüística oral en llengua estrangera per a l'alumnat de formació professional.
- Inclusió de continguts de llengua estrangera en els currículums propis dels cicles formatius que s'elaborin.
- Oferir cursos gratuïts per al professorat de coneixement de llengües estrangeres de l'Escola Oficial d'Idiomes (EOI) i de metodologies per a la impartició d'àrees no lingüístiques en llengua estrangera.

5.4. Reforçar les competències TIC del professorat i l'alumnat de formació professional

Any d'inici d'actuacions: 2018-19

- Inclusió de continguts tecnològics en els currículums propis dels cicles formatius que s'elaborin.
- Programa de cursos o mòduls complementaris sobre TIC per a l'alumnat de formació professional.
- Cursos gratuïts de TIC per al professorat de formació professional de l'àmbit educatiu i del laboral.

5.5. Fomentar la implantació de sistemes de gestió de qualitat en els centres de l'àmbit educatiu i de formació per a l'ocupació

Any d'inici d'actuacions: 2018

- Manteniment o, si s'escau, implantació, de sistemes de gestió de qualitat i de millora contínua en els centres docents que imparteixen FP i en els centres d'educació de persones adultes.
- Implantació i manteniment de sistemes de gestió de qualitat en els centres col·laboradors de formació professional per a l'ocupació, a través del seu reconeixement en els barems de convocatòries.
- Disseny de sistemes de mesura de la satisfacció de tots els agents de la formació professional per millorar en la presa de decisions.
- Implantació de sistemes de mesura de la satisfacció dels alumnes en acabar els cursos, amb avaluació de docents, dels centres i de les instal·lacions, entre d'altres.

5.6. Impulsar projectes d'innovació i l'esperit emprenedor a través de la formació professional

Any d'inici d'actuacions: 2019

- Establir convocatòries de programes i iniciatives que impulsin el disseny i la posada en funcionament de projectes d'innovació aplicada en els centres integrats de formació professional i en els centres de referència nacional.
- Adopció d'incentius perquè els departaments de formació professional desenvolupin projectes d'innovació pedagògica que afavoreixin l'aprenentatge significatiu de l'alumnat i l'adquisició de les competències necessàries per contribuir a la generació de coneixement i la millora de l'economia balear.
- Extensió del programa ICAPE de motivació a l'emprenedoria a les diferents etapes educatives i a altres entitats o col·lectius.
- Introducció, en els currículums propis dels cicles formatius, de continguts i valors vers l'economia sostenible, l'emprenedoria, la internacionalització i el comerç, l'ètica en el món professional i el respecte de l'entorn i la cultura pròpia.

6. POSAR EN VALOR ELS ESTUDIS DE FORMACIÓ PROFESSIONAL PER FER MÉS ATRACTIVA LA FORMACIÓ PROFESSIONAL I INCREMENTAR-NE EL NOMBRE D'ALUMNES

La formació professional ha de consolidar-se com una alternativa rellevant i sense prejudicis entre els pares i els joves de les Balears. L'OTIB¹⁶ indica que les distintes modalitats de formació professional a les Balears gaudeixen de taxes altes d'inserció laboral. No obstant això, la formació professional encara és una opció secundària per a alguns sectors de la societat. Consegüentment, cal fer un esforç específic en la difusió dels avantatges acadèmics i professionals que suposa la formació professional a les Illes Balears.

Agent responsable: Direcció General de Formació Professional i Formació del Professorat.

Agents clau: Consell General de Formació Professional, Direcció General d'Ocupació i Economia, SOIB i agents socials.

Indicador clau: Nombre d'accions de difusió de l'FP i nombre d'alumnes.

¹⁶Guerrero, Ribas i Sendra (2017), Anàlisi de la inserció laboral dels titulats en formació professional a les Illes Balears, OTIB

6.1. Establir una xarxa de Punts d'Orientació Acadèmica i Professional (POAP) compartida entre orientadors de l'àmbit educatiu i de l'àmbit laboral

Any d'inici d'actuacions: 2018

- Consolidació del POAP central com a coordinador de la xarxa de POAP distribuïts a totes les illes per tal de contribuir a actualitzar la informació pública relativa a formació professional integrada i a l'elaboració de materials divulgatius i orientatius.
- Difusió de les funcions d'orientació i assessorament del POAP entre la població en general perquè esdevinguin punts d'atenció que donin resposta a totes les persones que necessitin d'una orientació acadèmica o professional.
- Organització de tot tipus d'atenció des dels POAP perquè s'arribi a qualsevol ciutadà: individualitzada o en grups homogenis, presencial o a distància, des de les seus dels POAP o en els llocs on es requereixi aquest servei, com ara centres educatius, fires i esdeveniments.
- Disseny d'iniciatives que contribueixin a la millora de l'orientació acadèmica i professional de l'alumnat de totes les etapes educatives i de la població adulta en general o de col·lectius específics.
- Disseny de protocols d'informació i actuació unificada relativa a la formació professional inicial i per a l'ocupació.

6.2. Millorar l'orientació acadèmica i professional de l'alumnat d'ESO, batxillerat i formació professional per a l'ocupació per a promocionar la formació professional de manera integrada

Any d'inici d'actuacions: 2018

- Participació de membres del Departament de Formació Professional i del SOIB en les jornades informatives pels orientadors dels IES.
- Difusió de la informació en línia sobre la formació professional integrada i la seva transcendència en l'economia i el món laboral perquè arribi als tutors i a les famílies.
- Elaboració de fitxes d'orientació per a cada cicle formatiu i accions formatives de formació professional per a l'ocupació.
- Formació per a orientadors i tutors en relació amb l'orientació professional de l'alumnat.

6.3. Establir un pla de difusió dels cicles i especialitats formatives

Any d'inici d'actuacions: 2018

- Suport econòmic a l'organització sistemàtica de visites d'estudiants d'ESO i batxillerat a centres d'formació professional i a empreses.
- Adopció de mesures que incentivin l'organització d'esdeveniments dins els centres educatius per informar i orientar sobre FP, tant a l'alumnat que no cursa ensenyaments de formació professional, com al professorat, les famílies i les empreses.
- Desenvolupament d'accions d'informació i divulgació específiques sobre formació professional en centres educatius de primària i secundària liderades per membres dels POAP i adreçades a l'alumnat i al professorat, especialment dels cicles que es consideren estratègics per a l'economia.
- Realització de fires de la formació professional on s'experimenti amb l'oferta de formació professional gràcies a la participació en activitats pràctiques dinamitzades per l'alumnat de formació professional i s'informi de les sortides acadèmiques i professionals.
- Dissenyar campanyes específiques de promoció entre l'alumnat de secundària i la població en general amb relació a cicles que es considerin estratègics per a l'economia de les Illes Balears.
- Dirigir campanyes de difusió i conferències del Sistema Integrat de Formació Professional a les empreses i associacions empresarials que siguin susceptibles de contractar alumnes d'FP.

6.4. Desenvolupar projectes de visibilitat de l'excel·lència en la formació professional i posar en valor el sistema balear

Any d'inici d'actuacions: 2018

- Convocatòria dels premis extraordinaris de formació professional amb una dotació econòmica atractiva.
- Realització de competicions de competències professionals d'àmbit autonòmic, com ara Balearskills, o de centre, IES Skills, amb adopció de mesures de suport al professorat i de reconeixement a l'alumnat que hi participi.
- Participació en competicions estatals i internacionals, si s'escau, i adoptar també mesures de reconeixement a l'alumnat classificat i als professors tutors.
- Difusió d'estudiants d'FP que han aconseguit un èxit laboral, organitzant xerrades o audiovisuals per explicar-ne les experiències i la importància de la formació.
- Publicació anual per part de l'IBESTAT i l'OTIB de les dades d'inserció laboral dels alumnes que cursen formació professional inicial i formació professional per a l'ocupació i establiment d'aquesta informació com una operació estadística oficial dins el Pla d'Estadístiques de les Illes Balears 2018-2021.

6.5. Establir mesures per incentivar els estudis de formació professional

Any d'inici d'actuacions: 2018

- Convocatòria periòdica i conjunta amb la UIB de comissions de reconeixement de crèdits entre els títols de formació professional de grau superior i les especialitats universitàries.
- Introduir una visió de gènere en l'impuls de matriculació d'FP, de manera que es persegueixi una major igualtat entre homes i dones en tots els cicles.
- Publicació i difusió d'aquest sistema de convalidacions entre la comunitat educativa i la població en general.
- Dotació de beques i ajuts a fi de facilitar els desplaçaments entre i dins les illes perquè la distància no sigui una dificultat afegida a la formació.
- Promoure formació complementària, si s'escau, que faciliti l'èxit educatiu en el primer curs dels cicles de grau superior per a l'alumnat que hi hagi accedit des d'un cicle de grau mitjà.

6.6. Impulsar la presència igualitària d'ambdós sexes en les diferents famílies i especialitats formatives

Any d'inici d'actuacions: 2018

- Anàlisi des de la perspectiva de gènere del model d'orientació per fomentar la igualtat en l'accés a totes les famílies professionals.
- Desenvolupament de campanyes que promoguin un major equilibri entre el nombre d'homes i el de dones que cursen determinades formacions professionals que tradicionalment mostren un important desequilibri en aquest aspecte.
- Col·laboració amb l'Institut de la Dona per engegar iniciatives que promoguin la conscienciació respecte de la segregació de gènere que es produeix en determinades professions i, consegüentment, en les formacions inicials i ocupacionals associades.

7. CONTRIBUÏR A PAL·LIAR L'ABANDONAMENT ESCOLAR PREMATUR

Les Illes Balears són un dels territoris més afectats per l'abandonament escolar prematur a la Unió Europea i els joves que no tenen itineraris educatius i formatius consolidats s'aboquen a situacions de risc vers el mercat laboral.

El Pla Integrat de Formació Professional vol donar un impuls significatiu als serveis i els programes que ajuden a evitar l'abandonament escolar. Les mesures incloses impliquen millorar l'anàlisi del fenomen, la creació de solucions personalitzades adreçades als joves amb major probabilitat d'abandonament a través de la dotació d'un ventall ample de programes i serveis que ajudi a mantenir-los dins el sistema educatiu reglat, la qualificació amb altres programes des del vessant laboral i el seguiment personalitzat dels joves com a actuacions prioritàries per a pal·liar l'abandonament.

Agent responsable: Direcció General de Formació Professional i Formació del Professorat.

Agents clau: Consell General de Formació Professional, Direcció General d'Ocupació i Economia, SOIB i agents socials.

Indicador clau: taxa d'abandonament escolar desagregada per sexe.

7.1. Augmentar (millorar) l'oferta de formació professional bàsica (FPB)

Any d'inici d'actuacions: 2018

- Implantacions progressives de cicles de formació professional bàsica de tal manera que tots els IES puguin oferir-los i s'assegurin una cobertura territorial i diversificada d'aquests ensenyaments.
- Adopció de mesures per a una atenció més individualitzada de l'alumnat de formació professional bàsica: disminució de ràtios, desdoblaments i tutoritzacions individuals.
- Implantació de nous títols de formació professional bàsica, especialment els relacionats amb els sectors estratègics i emergents de l'economia Balear.
- Coordinació amb tots els agents que poden contribuir a millorar l'orientació de l'alumnat d'ESO que es deriva a formació professional bàsica i amb els que poden donar suport a l'alumnat de formació professional bàsica.
- Incorporació de professionals de l'àmbit de l'educació social per desenvolupar intervencions preventives de l'abandonament escolar.
- Formació específica per al professorat de formació professional bàsica en metodologies inclusives i motivadores.

7.2. Consolidar els programes de qualificació inicial (PQI)

Any d'inici d'actuacions: 2018

- Convocatòries anuals dels PQI i dels PQI específics per a alumnat amb necessitats educatives especials.
- Planificació de l'acompanyament de l'alumnat que finalitza un PQI per assegurar-ne la incorporació a un CEPA o a una formació professional bàsica, o la seva inserció laboral en condicions òptimes.
- Disseny de nous PQI per atendre formacions professionals més diverses.

7.3. Arbitrar estratègies per disminuir l'abandonament a la formació professional bàsica i als cicles de grau mitjà

Any d'inici d'actuacions: 2018

- Anàlisi de les causes que provoquen les actuals taxes d'abandonament i fracàs escolar, en col·laboració amb la UIB.
- Aplicació de mesures que millorin l'acompanyament de l'alumne en el procés d'aprenentatge: establir ràtios més baixes, desdoblaments a les classes pràctiques i tutoritzacions individualitzades.
- Millora dels protocols per a les baixes d'ofici de l'alumnat d'FP inicial.

7.4. Establiment d'un dispositiu per a la inscripció sistemàtica al SOIB de tots els alumnes que acaben l'ESO i volen abandonar els estudis i d'aquells altres alumnes en risc de fracàs escolar per evitar que siguin ni-nis mitjançant l'aplicació preventiva de polítiques actives d'ocupació ajustades al seu perfil a través del programa SOIB Jove

Any d'inici d'actuacions: 2018

- Registre simplificat en el SOIB dels joves que abandonen el sistema educatiu reglat per a incorporar-los en el Sistema Nacional de Garantía Juvenil i oferir-los polítiques actives d'ocupació adreçades a les seves necessitats i expectatives.

7.5. Reduir l'abandonament de processos formatius

Any d'inici d'actuacions: 2018

- Coordinació entre la Conselleria d'Educació i Universitat i el SOIB per afavorir itineraris individualitzats que aprofitin tots els recursos i programes de la formació professional integrada.
- Establir un programa específic entre la Conselleria d'Educació i Universitat i el SOIB amb itineraris formatius personalitzats dins la formació professional per a l'ocupació de les persones catalogades pels serveis d'orientació educatius com a alumnes amb necessitats educatives especials, una vegada que aquests finalitzen l'etapa escolar.

8. AFAVORIR EL RETORN A LA FORMACIÓ MITJANÇANT EL SISTEMA INTEGRAT DE FORMACIÓ PROFESSIONAL

Totes les persones han de tenir la possibilitat de formar-se al llarg de la vida, dins i fora del sistema educatiu, per tal d'adquirir, actualitzar, completar i ampliar les seves capacitats i habilitats, necessàries tant per al desenvolupament personal com professional. Això és especialment rellevant quan són persones que tenen nivells de qualificacions baixos perquè varen abandonar prematurament el sistema educatiu.

El Pla Integrat de Formació Professional preveu mesures inclusives i d'acreditació competencial adreçades a les persones amb baixos nivells de qualificacions a fi que puguin reincorporar-se a la formació qualificadora i fer realitat l'aprenentatge continu al llarg de la vida laboral.

Agent responsable: Consell General de Formació Professional.

Agents clau: Direcció General de Formació Professional i Formació del Professorat, SOIB, Direcció General d'Ocupació i Economia i agents socials.

Indicador clau: nombre de beneficiaris de programes de segona oportunitat i nombre d'alumnes que s'han matriculat a l'FP mitjançant la prova d'accés.

8.1. Arbitrar mesures per afavorir l'obtenció de titulacions bàsiques a les persones que abandonaren el sistema educatiu prematurament amb la finalitat d'incentivar la millora de la seva qualificació.

Any d'inici d'actuacions: 2018

- Programes de segona oportunitat, com les beques d'èxit, que fomentin el retorn al sistema educatiu de les persones desocupades, especialment per finalitzar els estudis d'ESO i incorporar-se a formació professional inicial, a través de l'establiment d'ajudes formatives lligades a l'èxit pels col·lectius de persones desocupades d'actuació prioritària.
- Oferta territorial suficient de places en els centres educatius per a persones adultes per a l'obtenció del títol de graduat en ESO.
- Implantació progressiva de l'oferta semipresencial i a distància de l'Educació Secundària Obligatòria per a persones adultes (ESPA).
- Determinar una programació de convocatòries anuals de les proves d'accés als cicles de grau mitjà i superior.
- Establir cursos en els centres educatius per a persones adultes que preparin per a la superació de les proves d'accés als cicles i la superació dels quals es tinguin en compte en la prova.
- Dispositiu de promoció del retorn cap al sistema educatiu reglat en les accions formatives vinculades al subsistema de formació professional per a l'ocupació.

8.2. Garantir una oferta inclusiva de formació a través de la formació professional per a l'ocupació

Any d'inici d'actuacions: 2018

- Priorització dels certificats de professionalitat de nivell 1 i 2 en la formació per a treballadors desocupats per alinear l'oferta formativa a la realitat formativa de la població activa de les Illes Balears.
- Oferta pública en els centres d'educació per a persones adultes de cursos de competències clau per tenir accés als certificats de professionalitat de nivell 2 i 3.
- Convocatòries regulars al llarg de l'any de proves d'acreditació de competències clau a través de la Xarxa de CEPA de la Conselleria d'Educació i Universitat per així garantir a tota la població la inclusió formativa en l'àmbit de la formació professional per a l'ocupació.
- Establiment de convocatòries de programes mixtos de formació i ocupació per a les persones desocupades amb nivells educatius baixos.
- Elaboració de material a distància relacionat amb competències clau.
- Programa modular d'alfabetització digital bàsica per a la formació a través de plataformes tecnològiques o presencialment.

9. AMPLIAR LA COL·LABORACIÓ I COORDINACIÓ ENTRE LA FORMACIÓ PROFESSIONAL I LES EMPRESES

La necessitat de teixir aliances entre el sistema de formació professional de les Illes Balears i les empreses resulta clau si es vol promoure una formació professional adequada a les necessitats de capital humà que tenen les empreses. Per això, cal avançar en la interrelació aula i centre de treball; acostar els dos vessants a través del coneixement mutu, i que tant l'Administració com el món de l'empresa cooperin fent servir regles clares i eines rellevants per a potenciar les qualificacions requerides pel mercat de treball.

Agent responsable: Consell General de Formació Professional

Agents clau: Direcció General de Formació Professional i Formació del Professorat, SOIB, Direcció General d'Ocupació i Economia, agents socials i empreses.

Indicador clau: nombre de convenis signats i actuacions fetes conjuntament entre les empreses i l'Administració per a desenvolupar la formació professional.

9.1. Impulsar convenis de col·laboració entre la Conselleria d'Educació i Universitat i el SOIB, i les empreses o organitzacions empresarials per incrementar la participació de les empreses en l'FP integrada

Any d'inici d'actuacions: 2019

- Fomentar l'accessibilitat i l'ús dels centres de formació professional a empreses i altres institucions.
- Promoure l'ús compartit d'espais, maquinària i altres equipaments.
- Incentivar programes formatius en l'àmbit de la formació professional per a l'ocupació que incloguin compromisos de contractació amb una durada mínima de sis mesos en aquelles ocupacions amb menors taxes d'atur.
- Promoure la col·laboració de les empreses en la impartició del mòdul de pràctiques no laborals de la formació professional per a l'ocupació.

9.2. Millorar la participació de les empreses en la formació professional

Any d'inici d'actuacions: 2019

- Implantació d'accions formatives i acompanyament adreçades específicament als tutors de pràctiques i de formació dual a les empreses.
- Valoració de la col·laboració en la realització de pràctiques de l'alumnat de centres i programes formatius en l'adjudicació de concursos públics o en la concessió de subvencions públiques a les empreses.
- Elaborar manuals per a les pràctiques formatives adreçats a alumnes i per a tutors.
- Implicar les empreses públiques en l'acolliment d'alumnat en pràctiques i la posada en marxa de programes de formació dual.
- Impulsar la creació d'una aliança per a la formació professional a Balears amb els agents clau de la formació professional.
- Promoure la participació del sector empresarial en l'establiment de beques, premis o concursos adreçats a la promoció i difusió dels cicles i certificats de professionalitat que els siguin estratègics en el seu sector.

9.3. Establiment d'un dispositiu per a la inscripció sistemàtica al SOIB de tots els alumnes d'FP inicial per ajudar a una inserció laboral de qualitat i amb oferta posterior del conjunt de polítiques actives d'ocupació

Any d'inici d'actuacions: 2018

- Registre en el SOIB dels joves amb estudis de formació professional per a incorporar-los en el Sistema Nacional de Garantía Juvenil i oferir-los polítiques actives d'ocupació adreçades a les seves necessitats i expectatives.

9.4. Promoure que els centres de formació professional organitzin esdeveniments amb les empreses del teixit productiu dels seu entorn per establir relacions de col·laboració i coordinació

Any d'inici d'actuacions: 2019

- Implantació d'una cultura de cooperació entre empreses i centres de formació professional a través de reunions i actes de difusió.
- Impulsar programes per incentivar els projectes de col·laboració entre els departaments de formació professional i les empreses del sector.

5. CALENDARI D'EXECUCIÓ

PRIORITATS	2017	2018	2019	2020	2021
1. Impulsar l' FP integrada entre l'administració educativa i la laboral	• Disseny PEFPI: Prioritats, línies d'actuacions i accions • Negociació a les Meses de diàleg	• Aprovació del PEFPI	• Execució mesures	• Execució mesures	• Execució mesures
2. Establir una oferta d'FP adaptada a les necessitats de les Balears		• Presentació ciutadana	• Seguiment institucional	• Seguiment institucional	• Avaluació final PEFPI
3. Millorar la Xarxa de centres públics que imparteixen FP		• Desplegament d'actuacions	• Avaluació intermèdia PEFPI	• Avaluació anual del PEFPI	• Valoració institucional
4. Augmentar l'oferta d'FP dual		• Execució mesures			• Disseny nou Pla de Formació Professional Integrada
5. Desenvolupar una FP integrada de qualitat		• Seguiment institucional			
6. Fer més atractiva l'FP		• Avaluació anual del PEFPI			
7. Pal·liar l'abandonament escolar prematur					
8. Afavorir el retorn a l'FP					
9. Coordinar l'FP i les empreses de Balears					

6. PRESSUPOST

Pressupost de formació professional inicial per objectius

OBJECTIUS	2018	2019	2020	2021	TOTAL
1. Impulsar l' FP integrada entre l'administració educativa i la laboral	66.667	69.052	70.012	70.988	276.719
2. Establir una oferta d'FP adaptada a les necessitats de les Balears	55.518.684	58.045.219	60.643.975	62.869.134	237.077.011
3. Incrementar i millorar la xarxa de centres públics que imparteixen FP	2.513.774	3.443.235	1.763.027	2.616.223	10.336.259
4. Augmentar l'oferta d'FP dual	55.000	1.455.000	1.705.000	2.005.000	5.220.000
5. Desenvolupar una FP integrada de qualitat	300.000	800.000	800.000	800.000	2.700.000
6. Fer més atractiva l'FP	188.506	200.026	211.676	213.351	813.559
7. Pal·liar l'abandonament escolar prematur	950.000	963.300	977.750	992.416	3.883.465
8. Afavorir el retorn a l'FP	4.701.294	4.894.803	5.027.446	5.070.052	19.693.595
9. Coordinar l'FP i les empreses de Balears	50.000	50.000	50.000	50.000	200.000
TOTAL	64.343.925	69.920.634	71.248.887	74.687.163	280.200.609

Pressupost de formació professional per a l'ocupació per objectius

OBJECTIUS	2018	2019	2020	2021	TOTAL
1. Impulsar l' FP integrada entre l'administració educativa i la laboral	63.066	66.219	69.530	73.006	271.820
2. Establir una oferta d'FP adaptada a les necessitats de les Balears	12.000.000	12.600.000	13.230.000	13.891.500	51.721.500
3. Incrementar i millorar la xarxa de centres públics que imparteixen FP	3.900.000	7.650.000	550.000	550.000	12.650.000
4. Augmentar l'oferta d'FP dual	14.000.000	14.700.000	15.435.000	16.206.750	60.341.750
5.Desenvolupar una FP integrada de qualitat	180.000	180.000	180.000	180.000	720.000
6. Fer més atractiva l'FP	500.000	500.000	500.000	500.000	2.000.000
7. Pal·liar l'abandonament escolar prematur	300.000	300.000	300.000	300.000	1.200.000
8. Afavorir el retorn a l'FP	4.700.000	4.700.000	4.700.000	4.700.000	18.800.000
9. Coordinar l'FP i les empreses de Balears	50.000	50.000	50.000	50.000	200.000
TOTAL	35.693.066	40.746.219	35.014.530	36.451.256	147.905.070

Pressupost total del Pla Integral de formació professional

OBJECTIUS	2018	2019	2020	2021	TOTAL
1. Impulsar l' FP integrada entre l'administració educativa i la laboral	129.733	135.271	139.542	143.994	548.539
2. Establir una oferta d'FP adaptada a les necessitats de les Balears	67.518.684	70.645.219	73.873.975	76.760.634	288.798.512
3. Incrementar i millorar la xarxa de centres públics que imparteixen FP	6.413.774	11.093.235	2.313.027	3.166.223	22.986.259
4. Augmentar l'oferta d'FP dual	14.055.000	16.155.000	17.140.000	18.211.750	65.561.750
5.Desenvolupar una FP integrada de qualitat	480.000	980.000	980.000	980.000	3.420.000
6. Fer més atractiva l'FP	688.506	700.026	711.676	713.351	2.813.559
7. Pal·liar l'abandonament escolar prematur	1.250.000	1.263.300	1.277.750	1.292.416	5.083.466
8. Afavorir el retorn a l'FP	9.401.294	9.594.803	9.727.446	9.770.052	38.493.595
9. Coordinar l'FP i les empreses de Balears	100.000	100.000	100.000	100.000	400.000
TOTAL	100.036.991	110.666.854	106.263.416	111.138.420	428.105.680

7. CONCERTACIÓ I SEGUIMENT DEL PLA

El Pla Integral de Formació Professional 2018-2021 està impulsat de manera conjunta per la Conselleria d'Educació i Universitat i la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria. Per al seu èxit funcional i social es requereix la participació institucional d'altres conselleries del Govern de les Illes Balears, de la comunitat educativa, de l'Administració local, dels agents econòmics i socials més representatius, i de la societat civil que puguin aportar i enriquir el debat i el disseny de les polítiques de formació professional a les Balears.

L'articulació formal de la participació social en l'elaboració del Pla Integrat de Formació Professional es fa a través de la Mesa Tècnica d'Economia, Ocupació i Formació (i de les submeses que se'n derivin), creada en el marc del Pacte per la Competitivitat, l'Ocupació de Qualitat i el Progrés Social.

Pel que fa al seguiment del Pla, es crearà una Comissió de Seguiment de la qual en seran responsables, de manera alterna anualment, la Conselleria d'Educació i Universitat i la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria. Hi participaran de manera proporcional totes les entitats signants del Pla Integral de Formació Professional així com els titulars dels òrgans de direcció de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria i de la Conselleria d'Educació i Universitat, i els altres òrgans de direcció d'altres conselleries i organismes públics autonòmics que es determinin.

Anualment es presentarà un informe conjunt de resultats sobre les polítiques de formació executades per la Conselleria d'Educació i Universitat, i pel SOIB. En aquest informe s'han de recollir, obligatòriament, tant un detall dels usuaris de les mesures i el pressupost esmerçat, com un detall dels resultats quantitatius i qualitatius que se'n deriven.

Ha d'actuar com a secretari de la Comissió de Seguiment del Pla Integral de Formació Professional el titular de la Direcció General d'Ocupació i Economia o la persona en qui delegui.

Les funcions de la Comissió de Seguiment del Pla Integrat de Formació Professional són:

- Vetlar pel compliment dels principis rectors.
- Avaluar el grau de consecució dels objectius generals i específics.
- Promoure l'adequada execució de les línies d'actuació i les mesures previstes.

- Detectar els punts forts i febles del Pla Integrat de Formació Professional com a factor de desenvolupament econòmic, com a instrument d'inserció laboral i com a eina de cohesió social, per tal de prendre decisions que n'afavoreixin la millora.
- Promoure la interrelació del Pla Integrat de Formació Professional amb els plans anuals de política d'ocupació.
- Informar els agents polítics i socioeconòmics, així com el conjunt de la societat, sobre la qualitat i el desenvolupament del Pla Integrat de Formació Professional.
- Avaluar la percepció social del Pla Integrat de Formació Professional i dels seus resultats.
- Garantir i formalitzar el diàleg i la participació de les organitzacions empresarials i sindicals més representatives respecte de les qüestions estructurals generals que afecten l'Administració laboral de les Balears i el lligam amb el sistema de relacions laborals, sense perjudici de les competències i funcions dels òrgans específics existents en l'àmbit institucional de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria.
- Fer recomanacions estratègiques per a futurs plans de formació professional una vegada exhaurit el Pla Estratègic de Formació Professional Integrada.

La Comissió de Seguiment del Pla Integrat de Formació Professional, com a òrgan col·legiat, es dotarà d'un reglament intern de funcionament, es reunirà en Ple i podrà crear subcomissions específiques de treball. El Ple es reunirà com a mínim cada dotze mesos en sessió ordinària, amb la convocatòria prèvia de la Presidència. El Ple es podrà reunir en sessió extraordinària quan sigui necessari a criteri de la Presidència o a proposta del terç sindical o de l'empresarial.

Les subcomissions específiques, que tindran la funció de debatre una qüestió concreta que interessi al Ple, es reuniran en la forma i amb la periodicitat que es determini en l'acord de creació. Un cop acabada la tasca elevaran una proposta al Ple perquè l'aprovi. Les comissions específiques, a instàncies del Ple, podran tenir una naturalesa estable.

De cada sessió, la persona que ocupi el càrrec de secretari n'estendrà una acta, que recollirà els acords que s'hagin pres. L'ordre del dia de la Comissió de Seguiment del Pla Integrat de Formació Professional serà acordat conjuntament per la Presidència, la Conselleria d'Educació i Universitat, les organitzacions empresarials i sindicals més representatives dels agents econòmics i socials que en siguin membres, i inclourà la documentació necessària a fi de conèixer-ne la matèria i promoure un diàleg fructífer.

PLA INTEGRAL DE FORMACIÓ PROFESSIONAL DE LES ILLES BALEARS 2018 - 2021

soib
formació
i ocupació

G CONSELLERIA
O EDUCACIÓ
I I UNIVERSITAT
B DIRECCIÓ GENERAL
FORMACIÓ
PROFESSIONAL
I FORMACIÓ
PROFESSORAT

una manera de fer
europa ★★

Fons Social Europeu

idi Institut d'Innovació
Empresarial
de les Illes Balears

